

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 05976

ANTOLOGYE MITVEST-MAYRIV,
1932-1933

Mattes Deitch

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אַנטאַלאָגיע — מיטוועסט־מירעוו

1932—1933

שיקאַגע, אילל.

פארה אויסוויגלן און צוזאמענשטעלן דעם מאטעריאל, ווי
אויך פאר אלע מעכנישע ארבעטן פון דער אנטאלאגיע,
זיינען פאראנטווארטלעך די קאלעגן:

מאטעס דייטש
בען שאלעס
שלוימע שווארץ

**FROM MIDWEST
To
NORTH PACIFIC**

*Anthology of
Yiddish Verse*

Compiled by
Mattes Deutch
Ben Sholem
and
Shloime Schwartz

Chicago, Ill.
1932-1933

M. CESHINSKY,
Publisher,
2720 W. Division Street
Chicago, Ill.

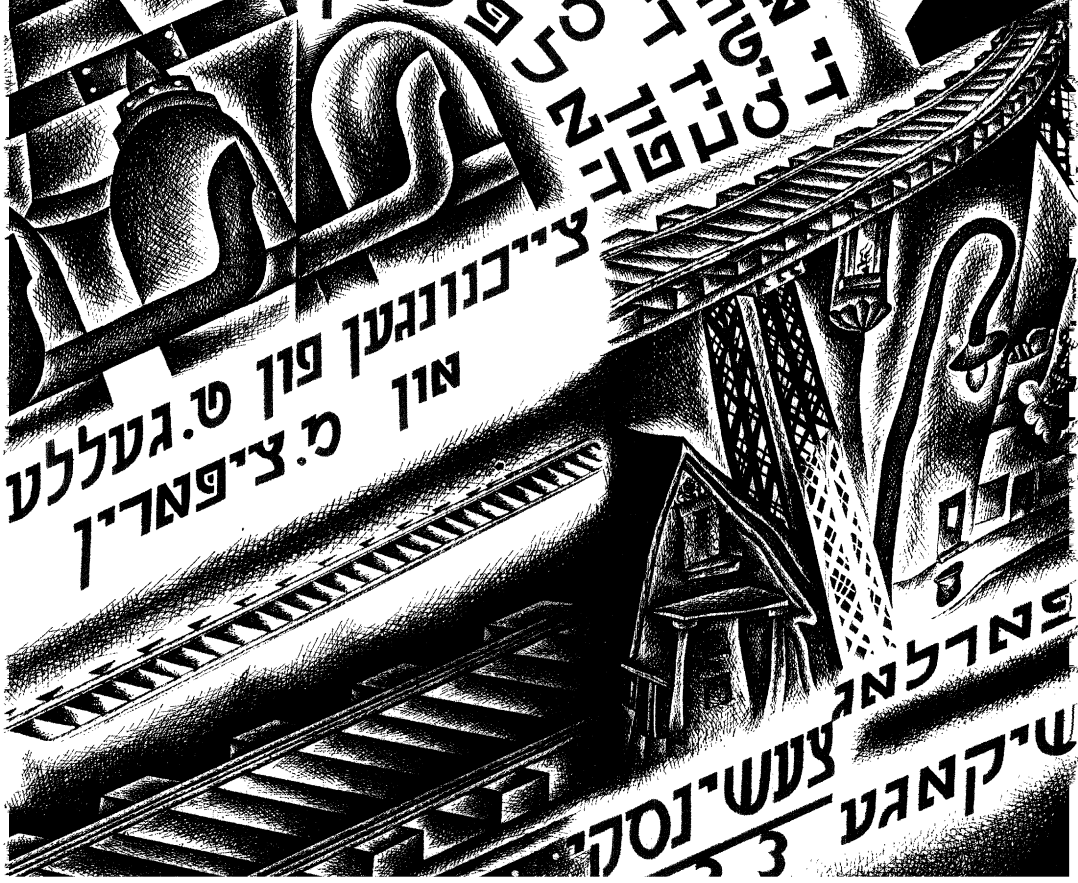
Printed in U. S. A. by
A. Posy Press 85
617 North Second Street,
Milwaukee, Wis.

מאטמאטיקע

די אידישע פאעזיע פון
די איטאליען און מיידעו
און לעצטע טעג
לייב
און משה
און פארן

צייכונגען פון ט. געללע
און מ. ציפארין

פארלאג
צעטינגס
שיקאגא

אילוסטראציעס, צייכנונגען,
האַלצשניצן און רעפראָדוקציעס:

עמיל אַרמין:

רעפראָדוקציעס

דאָוועד בעקער:

אַרבעטלאַז — האַלצשניץ

טאַדעט געלער:

אינהאַלט — פּאָדערבלאַט

דריי בעטלער — האַלצשניץ

אַהייט אויף שאַבעס — האַלצשניץ

ניטאָ קיין צייט — אילוסטראַציע

אויפן ערשטן קייזער פון אַ דיכטער פּערזענלעכקייט — צייכנונג

מיכל ציפּאַרין:

שאַאַרבלאַט — צייכנונג

סעט טשינגלי — אילוסטראַציע

דער פעזלער — צייכנונג

11. שוואַרץ:

רעפראָדוקציע

אויפן קייווער פון א דיכטער
פערזענלעכקייט פון די ערשטע יונגע
אין דער מאָדערנער אידישער פּאָעזיע
ביי אונז אין אמעריקע—דאָס דאָזיקע
בוך אנשטאַט א לארבער קראַניץ —

דערעפענונג:

פיר לידער
אויפן טויט פון
מוישע לייב האלפערן

ערשטע:

מוישע לייב, מוישע לייב

צווייטע

אין אַנדענק מוישע לייבן

דריטע

ניט גלויב אַז טויט איז מוישע לייב

פערטע

די באלאדע פון מוישע לייבס „גינגעליי“

פירווארט
נאַטיצן
אינדעקס

משה לייב

וואו איך גיי
און וואו איך שטיי
הער איך,
ווי אין זיך,
קלאפט מאטארן-גיך,
אלץ דער איינאונאייציקער געשריי:
מוישע לייב, מוישע לייב, מוישע לייב.

פרימארן-פינצמערער.
אלץ אין קאפויר און פארקערט...

כוויל אנטאן מיר דאס העמד,
ערשט, ער טראגט עס גאר אויף זיך.
בלייב איך אזוי זיצן שוועדיק פארקלערט
לעבן מיינע אויסגעמוענע שיד...

שמוץ איך זיך שוין גוילעמדיק —
ראפטאם — אינם רעקל אריין,
ווי איך וואלט אן אף
צי גאר אן אלטער עקס קיניג געווען —
ערשט, איין האנט מוישע לייב'ס,
קאלט און הארט,
איז פון פריער שוין אינם לינקן ארבל...

בלייב איך אזוי אולדיק פארשטארט
און איך הער ווי אין זיך,
קלאפט מאטארן-גיך
אלץ דער איינאונאייציקער געשריי:
מוישע לייב, מוישע לייב, מוישע לייב.

מוישע לייב האלפערן

פרימאָרגן-פינצטערער.
אלץ איז קאפויר און פארקערט...
כלייב איך אזוי זיצן שיוועדיק פארקלערט
לעבן מיינע אויסגעטוענע שידך...

פלוצלונג, פיל איך
ווי איך אליין
וואַלט זיך
א ווילד פרעמדער געווען.

פלעכט מיר דעם שניפס אויפן נאָקעטן האַלדז
וואָס שניידט זיך פידלדיק איין
ווי אַ צעקאַרבטער מעסער...
מיינע אויגן — ספירטפולע פעסער
שפאַרן,
שטאַרן,
זעען גאַרניט — כּוין מוישע לייבן...
בלויז איך הער,
ווי אין זיך,
קלאַפט מאַטאַרן-ניך
אלץ דער איינאַונאַייציקער געשריי:
מוישע לייב, מוישע לייב, מוישע לייב.

האַט דער גאַרגל זיך צעוואַיעט
מיטן אַלטן, אַלטן אַוול-געוויין
וואָס דוירעס, און דוירעס, און דוירעס
האַבן דאָס שוין ניט איינמאַל געוויינט
און געוויינט, —
אַ געוויין, —

מוישע לייב האלפערן

וואס אי גאט אי כאיע
קאנען דאס פארשמיין.
ס'פידלט איבער אונדז ווי א צעקארבט מעסער.
נאר אט, און מוישע לייב איילט אונמער
מיט זיין שנעלן קאס
און גיט פון מיר דעם שניפס
א כאפ אראפ אויף גיך, —
ער בינדט אים אן דער קאץ אויפן עק
און זאגט, אז איר, פאסט ער בעסער...

פרימארגן - פינצטערער.
אלץ איז קאפויר און פארקערט...
בלייבט אפאנים ניט מער ווי אש-מיט-זעק
פאר מיר און פאר אלע! — אנצוטאן אויף זיך...
בלייב איך אזוי זיצן שיוועדיק פארקלערט
לעבן מיינע אויסגעטוענע שיד — — —

מאטעס דייטש

מאלעך גוטער

(אין אנדענק פון מוישע לייב האלפערן)

מאלעך גוטער, אין וויים און פיאָלעט,
ווי רייסטו אויס דאָס האַרץ פֿון אַ פּאַעט? —
שניידסטו מיט אַ מעסער? שמעכסטו מיט אַן אַל?
קענסטו אַ דיכטער-האַרץ טויטן מיטאַמאַל?

— איך שנייד ניט מיט אַ מעסער, איך שמעך ניט מיט אַן אַל,
איך קען ניט אַ דיכטער-האַרץ טויטן מיטאַמאַל;
איך ענדיק נאָר דעם כאַלעם וואָס איז אויסגעטראַכט,
און קאַלט ווערט דאָס האַרץ, ווי פעלד-ערד ביידערנאַכט.

מאלעך גוטער, אין וויים און פיאָלעט,
וואָס טוסטו מיט דעם רומפולן פּאַעט, —
נאַכדעם ווי דו נעמסט אַרויס די פּען פֿון זיינע הענט,
און טויט קומט — ווייל טרוים האַט אויסגעברענט;

און אַרום אים נאָך אַלץ פּייניקער און קלוגע אין געוויין,
און טרער פּאַלט ווי פעדער אויף אַ שטיין. —
נעמסטו מיט דעם אַרן, דעקסט אים צו מיט ערד?
צי ווערט פֿון אים וואָס פֿון יעדן ווערט?

— איך ריר ניט אַן דעם אַרן, כ'באָדעק אים ניט מיט ערד.
עס ווערט ניט פֿון אים וואָס פֿון יעדן ווערט;
איך טראַג אים נאָר אַריבער אַ דינע ווינטנבריק,
און יעדער נייער דאָר ברענגט אים לעבעדיק צוריק.

אַלטער עסעלין

מוישע לייב האלפערן

ניט גלויב אַז טויט איז מוישע לייב

און ווען דער אַדלער פלויט נישט מער,
און ווען דער אַדלער פאַלט, —
פאַרוואָס מוז זיין די ראַב, וואָס רויסט
די אויגן אים אַרויס?
„יצחק לייבוש פּרץ“ פון מ. ל. האַלפּערן

ניט גלויב, אַז טויט איז מוישע לייב.
עס לעבט זיין אומרו נאָך,
זיין ווילדע קראַפּט,
זיין דרייסטע צונג,
פון ליד זיין שטאַרקער שוואונג —
עס איז אַ בלוזער כאַלעם נאָר פון טויטן-גלאַק דער קלונג.

ניט גלויב, אַז טויט איז מוישע לייב.
עס פויקט זיין גאַסן-ליד
דער גאַסן-פויקער נאָך,
און טאַנצט זיין הפּקר-טאַנץ: בום-בום,
און דרייט זיך רונד-אַרום —
עס איז אַ בלוזער כאַלעם נאָר פון טויטן-גלאַק דער ברום.

ניט גלויב, אַז טויט איז מוישע לייב.
עס זינגט נאָך גינגעלי,
דעם דיכטערס בלוטיק האַרץ, —
און אויב עס ליגט אין שניי שוין דאַרט,
און רירט זיך נישט פון אַרט —
עס איז אַ בלוזער כאַלעם נאָר פון טויטן-גלאַק דער ברום.

מוישע לויב האלפערן

ניט גלויב, אז טויט איז מוישע לייב.
ס'זיצט זארכי נאך ביים יאם
און קוקט נאך יעדער שיף,
און וויל פון אייביקייט
דערגרונטעווען די טיף —
עס איז א בלויזער כאַלעם נאַר פון טויטן-גלאַק דער רוף.

ניט גלויב, אז טויט איז מוישע לייב.
וואָס איז דער טויט דען, וואָס?
פאַרוואַנדלונג פון דעם גוף
צוריק אין ערד און ליים?
און וואו איז דער נשאַמעם היים?
עס איז אַ בלויזער כאַלעם נאַר דער גלאַק, וואָס קלינגט געהיים.

ניט גלויב, אז טויט איז מוישע לייב.
און ווען דער אַדלער פליט נישט מער,
און ווען דער אַדלער פאַלט —
פאַרוואָס מוז עס די פּרעכקייט נאָך
די ציינער שטשירען מיט אַ שטאַך?
עס איז אַ בייזער כאַלעם נאַר — פון טויטן גלאַק דער בראַך.

ע. קאַרמאַ

די באלאדע פון מוישע לייבס גינגעלי

אויף א פערד א ווייסן,
אויף א פערד א שלאנקן
שמארק אקעגן ווינט.
יאגט זיך לייב דער רייטער,
טראגט זיך לייב דער רייטער,
אימפעטיק געשווינד.

טאנצן שמערן אויף זיין רוקן,
קוקט לעוואנע שמארק פארכידעשט
אויף זיין זילבער-גרויען קאפ...
ווארפט די נאכט שאטנס שווארצע,
שאטנס לאנגע אויף די וועגן;
און דער רייטער האָפּ, האָפּ, האָפּ.
אין וויכערדיק גאלאָפּ!...

האַלאַלי! האַלאַלי!
איבער בריקן, איבער טראַקטן,
איבער גאַסן און אַרקאַדן — ווילד
מיט געזאַנג און פרייד...
יאַגט זיך לייב דער רייטער,
טראַגט זיך לייב דער רייטער,
צו גינגעלי — אין זיידן קלייד...

אַ, גינגעלי,
אין פּורפור רויטן זייד.
כ'קום צו דיר פון ווייט
מיט מאַטאַנעם העלפאַנט-דיק
און מיט בענקשאַפט אין מיין בליק.
אַ, גינגעלי,
גינגעלי.

כ' ברענג פון סולמאנס רייכן פעלד
— זיין מאיעסמעט, דער סולמאן —
שמעקנדיקע, ברוינע קאווע.
און פון סולמאנס שיינעם גארטן
שענק איך דיר, א גינגעלי,
די גאלדענע פאווע...

יארן, לידער געפלאכמענע,
אונט-זונען געשאכמענע —
העפט זיי איין אויף רוימינקע קישעלעך...
און קעמלען פון מעקא ווייט
אנגעלאדענע מיט געווירצן און זייד,
מיט וויירויך אין פערלדיקע שיסעלעך...

הער, א, גינגעלי

צום טאקט פון פויק און טאץ
אין א טאנץ, אין א ווירבל-טאנץ
האלאלי! האלאלי!
צעלאז אין ווילדקייט דיינע האר —
פארגעס דעם גרויען וואר,
האלאלי! האלאלי!

א, גינגעלי

ס'האט אומעט זיך פערגאנוועט
אין מיינע בלויע אויגן.
פירט מיך א בער אויף א קייט.
עפן, א, גינגעלי, טיר און טויער,
זאל פארלארן גיין מיין טרויער.
אין די פאלדן פון דיין קלייד,
אין דיין פורפור-רויטן קלייד...

מוישע לייב האלפערן

א, גינגעלי,
ניט פארגעס,
א גינגעלי.

ווען איך וועל אוועק,
ווען איך וועל אוועק, אוועק...
ווינק צוריק מיט דיין מיכעלע — — —
האלאלי! האלאללי! האלאללי!

ווער קנאלט דאס אין דער נאכט?
דאס יאגט זיך לייב דער רייטער,
דאס טראגט זיך לייב דער ריטער
דער ריטער פון דער צייט...

שלויםע שווארץ

פירווארט

מיט דעם דאָזיקן בוך: „די אידישע פּאָעזיע פון מיטוועסט און מיירעוו“, האָבן מיר בלוז בעדייע צו רעפרעזענטירן די זעלביקע טענדענץ וואָס עס האָט פאַר זיך אַ פּלאַסטישער קונסט זאַמלער — פאַר אַ מוזיי.

דעריבער זיינען מיר געווען, ווי ווייט ס'איז נאָר מעגלעך, אָביעקטיוו אינם זאַמלען דאָס מאַטעריאַל — מיר האָבן זיך געהאַלטן ריין פאַרשעריש. אַן אַנטאָלאָגיע, לויט אונדזער מיינונג, דאַרף טראָגן, ביז צו אַ געוויסן גראַד, דעם כאַראַקטער פֿון אַ קונסט־מוזיי. יעדער אָפּטייל אין אַ קונסט־גאַלעריע גיט איבער דעם עסענץ פון אַ געוויסן פּעריאָד.

אויף אַזאַ אויפן איז אויך אונדזער אַרבעט באַזירט: מיר זיינען אויסן בלוז צו ווייזן די צעוואַקסנקייט, די קינסטלעריש־פּראָגרעסיווע זייט, די פּילקאָלירטיקייט און זשאַנערן פון אונדזער פּאָעזיע דורך די פּאָעטן, וועלכע האָבן בייגעשטייערט צו דער אַנטאָלאָגיע.

דעריבער, כאַטש די מערסטע דיכטער זיינען פאַרטראָטן מיט אַרבעטן וואָס טראָגן אין זיך אַ סאָציאַלן אינהאַלט, אָדער, בעסער געזאָגט, ניואַנסן וועלכע קענען צוגערעכנט ווערן, לויט דעם ספּעציפּישן קאָלאָריט, צו דער ריין פּראָלעטאַרישער אידעאָלאָגיע, איז אָבער די קאוואַנע אונדזערע, דאווע ניט געווען צו געבן אין דעם דאָזיקן ווערק אַ ריין פּראָלעטאַרידעאָלאָגישע ריכטונג (וועלכע איז היינט צו טאָג ניט בלוז אַ מאָדע, נאָר אַ נויטווענדיקער באַדאַרף), אַדעראַבע: מיר זאָגן אָפּן, אַז אַזאַַ ליניע דורכפירן אין אונדזער זאַמלונג האָבן מיר אַבסאָלוט ניט בעדייע געהאַט, האַנאַם מיר ניבן חִינְדֶרְט פּראָצענט צו אַז אַזאַַ ציל און צוועק איז אַ נויטווענדיקייט און וואַלט געווען זייער און זייער פּרוכטבאַר; מאַכעם אַלץ איז דערפאַר: די צייט, דער דיכטער און דער לייענער.

אונדזער פּאָעזיע, אָט די וועלכע איז אַרויסגעשוואַמען נאָכן אַוראָהאַם ריזען פּעריאָד־אינפּלוס, איז היינט צו טאָג אין דער העכסטער צעוואַקסנקייט. זי האָט דערגרייכט קימאַט דעם העכסטן גראַד פון קינסטלע־ריש־ראַפּינירטן אויסדרוק דורך די אוניווערסאַלע דיכטער אונדזערע (אין אַמעריקע דערהויפּט), אָנהויבנדיק פון ה. ליוויס, מוישע לייב האַלפּערן, מאַני לייב, יאַסעף ראַלניק, יאַנקעוו גלאַדשטיין, א. לוצקי, איינשליסנדיק

פירווארט

דעם איצטיקן אוראָהאַם רייזענען, און ביכלאַל אין דעם גאַנצן צושטייער פון די אַלע שיטעס: אינזיכיסטן, אויפקומיסטן, פּראָלעטפעניסטן צוזאַמען מיט די איבעריקע ניי־צוגעקומענע עכטע דיכטערישע סייכעס, וואָס גרופירן זיך אַרום דער נייער קולטור וואו נאָר דאָס אידישע וואָרט לעבט אויף און רייסט זיך צום קינסטלערישן אויסדרוק.

יידיש איז נאָך אין קיין עפּאָכע פּריער ניט געווען אַזוי שע־פעריש ווי איצט. די גאַנצע וועלט איז צעטרייסלט און פּאַרצווייפלט, — דער אידישער נייסט איז קרעאַטיוו און דאָס אידישע וואָרט בליט און קומט צום עמעסן אויסדרוק.

מיר, די שעפּער פונם מאָדערנעם ליד אויף יידיש אין די מיטוועסטלעכע און מירעוודיקע קאַנטן, האָבן דערגרייכט מיט אונדזער דיכטערישן ביי־שטייער, דעם סאָף פון איין און אַ האַלבער דעקאַדע.

אין פּאַרלאַיף פון אַט אָ דעס־אָ מעשעך האָבן מיר באַוויזן עפעס אויפ־צוטאָן. מיר זיינען אויסגעוואַקסן צו אַ רייפן שאַפן און אונדזערע אַרבעטן זיינען דיכטעריש באַוואוסטזיניק און באַיאַכט — אינם פּאַראַלעל מיט די דיכטערישע קויכעס פון ניו־יאָרק, וואַרשע, מאַסקווע, בענאַס אירעס, טיילאָוויוו, בערלין, צי אַנדערע נעמלעכע קרעאַטיווע יידישע צענטערס.

אַט בלוז די מאַדריינע אַליין האָט אונדז שוין געגעבן גענוג היסטאָ־רישן רוקנביין צוצוטערטן צו אַזאַ פּאַראַנטוואָרטלעכער אַרבעט ווי אַ מיט־וועסט און מירעוו לידער־זאַמלונג. צוליבן ריין דיכטערישן, קערנדיקן אויפשוואונג גופע, וואָס האָט זיך אַזוי פאַר די לעצטע פּופצען יאָר אין אונדזער שאַפן צעוואַקסן, איז עס פּאַשעט געווען אַ מיטווענדיקייט אַרויס־ציקומען מיט אַ צוזאַמענגעקליבענעם סכום פון אונדזערע אַרבעטן, אין אַזאַ קאָלעקטיוו אייניק ווערק.

דערמיט וועלן מיר אויך ברענגען פּאַשעטע נוצלעכקייט דעם פּאַר־האַוועטן מעטראָפּאָלישן מענטשן, וואָס האָט ניט קיין געדולד און קיין אַי־בעריקע צייט אויף צו לייענען אונדזערע תּר־גאָאויסנאַבעס און, כּוצלעזע, איז פאַר אים זייער און זייער אַ גרויסע איממאָלעכקייט, ביי זיין בעסטן ווילן, אויפצוזוכן די פיל פונאַנדערגעשפּרייטע שאַפונגען פון יעדן דיכטער אינדרוידועל. (דער איקער פון אַט דער אַ פּלעיַאָדע דיכטער וואָס האָט זיך באַמיט אויסצוטערטן וועגן פאַרן מאָדערנעם ליד אין די צעוואַקסענע יידישע אישואווים אויפן מיטוועסט און מירעוו) טראָגן מיר דעריבער צו, פאַר דעם גרויסשטאַטישן לייענער, אַט אַ די דאָזיקע אַנטאַלאָגיע — פּופצען יאָר יידישע דיכטונג פון לייק מישיגאַן ביזן נאָרד פּאַסיפיק.

פירווארט

ביים קלייבן און צוזאמענשטעלן דאָס מאַטעריאַל האָבן מיר זיך, ווי דאָס ראָוו אַנטאָלאָגיסטן, אָנגעשלאָגן אויף דער אומגעהויערער שווערקיט — דער באַרימטער שליסל — מי ומי ההולכים? אָט אַ דעראַ פּרענציוכן האָט אונדז נענג פאַרזאָמדיקט די אויגן און אויך ראַק און קעסידער גע-שווינדלט אין די מויכעס . . .

דעריבער זיינען אייניקע און עפשער גאָר אַ סאַך, וואָס וואוינען גראָד אין אונדזערע גוואלן און זייער שיקזאַל איז צו שרייבן דאַווקע פּערזן — לאַבלוטן אויסגעלאָזט געוואָרן פּון יעדן מינדסטן רעשום אַריינגע-נומען צו ווערן אין אזא קאַלעקציע וואו דאָס מאָדערנע יידישע וואָרט-אויס-דרוק פּון אונדזער דיכטונג, איז דאָס דאָמינירנדיקע.

מאכמעס עס מוז קלאָר און פּאַשעט פאַרשטאַנען ווערן, אַז בלוז צוליב היסטאָרישער באַרעכטיקטייט אליין, איז נאָך קיין גרונט ניט פאַראַן אַז אזוינע דאַרפן קריגן אָרט אין אזא אַנטאָלאָגיע.

און מיר דערקלערן פּריי:

מיר האָבן ביי זיך גאַנץ קאַטעגאָריש באַשטימט, אַז ווי מיר זאָלן וועלן געטריי זיין דעם בלעטל געשיכטע פאַרן ליטעראַטור היסטאָריקער, מוזן מיר דאָך, אין זיגען האָבן אַז עס ליגט אויף אונדז אַן אַכראַיעס צו שטיין אויף אָט דער הויך צו וועלכער סע האָט דערגרייכט די יידישע דיכטונג היינט צו טאָג.

דער לעצטער פּאַסטולאַט האָט געמוזט גויווער זיין און דעמאָנסטרירן דעם דאָמינירנדיקן ציל.

עס זיינען אַריין בלוז אַזעלכע דיכטער, וועלכע פאַרמאָגן די אייגנשאַפט אויסצודריקן דאָס יידישע וואָרט מיט אָט דער קינסטלערישער געניטקייט וואָס איז באַקאַנט צו דער מענטשהייט דורך דעם טערמין: — טאַלאַנט.

טאַלאַנט איז אַריינגעליטעט. אַריינגעליטעט איז דער שאַרפּסטער סוינע פּון שאַבלאָן. און באַשטרייטן שאַבלאָן האָבן מיר טאַקע אין זינען געהאַט דורך דער גאַנצער צייט פּון אונדזער מאַטיווירן — אַלנפאַלס האָבן מיר זיך געפלייסט מיט אַלע אונדזערע קויכעס זיך אויסצוהיטן פּון שאַבלאָן; אַלקאַלפּאַנים: פּונם אַלטן שאַבלאָן; אָט אַ דער וועלכער האָט זיך אויסגע-פּלאַדיעט אין די ערשטע צוואַנציקער יאָרן פּון אונדזער רענעסאַנס פּעריאָד, אָט אַ דער שאַבלאָן וואָס האָט אַזוי ברוטאַל אויפגעפּרעסן שטיקער טאַלאַנט

פירװאָרט

אפילע פון אזוינע ריזיקע דיכטער ווי מאָריס ראָזנפעלד און יעהויעש ,
היינט אַ פשיטע שוין פון מיטלמעסיקייטן.

ס'איז עמעס, אז אויך איצט לעבט די יידישע פּאָעזיע איבער אַ נייעם
סאָרט שאַבלאָן, אָבער אָט דער מין שאַבלאָן וועט שוין קיין טיפע וואָרצלען
ניט שלאָגן און זיכער קיין טראַדיציע — ניט שאַפן! ווייל אזוי גיך
ווי די סאָציאלע רעוואָלוציע וועט אַרומכאַפן די גאָרע וועלט און זי באַ-
פרייען, וועט אויך דער קרעאַטיווער מענטש באַפרייט ווערן פון געוויסע יאָכן
און בעמילע וועט שוין דער רעזולטאַט פירן אז דער איצטיקער שאַבלאָן זאָל
זיין דער לעצטער.

וואָרים נאָכאַלעמען איז פאָרט דער ווערט פון אַ ליד אויף אזויפיל
וויכטיק אויף וויפל עם פרעזערווירט אין זיך קינסטלערישע קולטור. די
שפראַך, דעם דיכטערס איינציקע קלייזיען, מוז זיין די דאָמינירנדיקע
אייגנשאַפט, וואָס אונטערשטרייכט דעם פּאָעט.

דער טערמין — קינסטלערישע קולטור — איז קוילעל אין זיך די פּאָלגנ-
דיקע גרונד קלאַלים אין דעם אָרגאַניזם פון אַ ליד:
ריטם,

פלאַסטישקייט,

קאָנסטרוקציע

און האַרמאָניע.

אָט אַ די עלעמענטאַרע פונדאמענטן מוז אַ ליד אַבסאָלוט אַנטהאַלטן
קעדיי סע זאָל קאָנען אָנגערופן ווערן — ליד.

און אויף דעם האָבן מיר זייער שטאַרק מאַספּיד געווען בענויגיגע
יעדן ליד וואָס איז אַריין אין דער קאָלעקציע מיט וועלכער מיר קומען
איצט אַרויס.

די לידער, וועלכע האָבן אויסגעהאַלטן דעם דאָזיקן טעסט, האָבן מיר
אַריינגענומען.

מ. ד—טש

שיקאַגע, דעצעמבער 1932

מ. באַגדאַנסקי

אין ליכטיקן רוים

די בלויקייט ווערט העלער און טיפער אין ליכטיקן רוים,
גריןער ווי ברוזיקע כוואַליעס וואָס שפּריצן מיט שוים;
און איך אױף די אייזערנע פּליגלען דערהױבן,
געטראַגן,
פּאַרטראַגן,
אַלץ ווייטער, אַלץ העכער, אַלץ טיפּער אין רוים.

בלויקייט און זונשיין זיך מישן און בלענדן,
אַזוי ווי די פּאַרבן פון האַלדז ביי אַ טױב,
און איך אין דער טיפּקייט, דער גאַלדיקער־בלויער,
אַ פּינסל, אַ גרויער, —
אַ פּינסעלע שטױב.
אַמאָל ווי אַן אַדלער, וואָס יאָגט זיך נאָך רוים,
אַמאָל אַ שעליעך פון בסורעס — אַ פּרידלעכע טױב.

קיינער וועט קיינמאָל אין רוים ניט געפּינען קיין ברעג,
קיינער וועט קיינמאָל ניט שטערן די כוואַליעס דאָרט ווייט פּונם ברעג
טאָ ווער זשע וועט קענען פאַר מיר וואו פאַרצױמען דעם וועג?

שטיל לעבן

פון ווייטן הויבט דאָרט שטאַלץ זיין קאָפּ אַ הויכער גרינער באַרג,
פאַראַקשנט האָט ער זיך דעם הימל צו דערגרייכן;
און אונטער אים דאָס פעלד —
אַ ברייטער גרינער שלעפּ צעוואָרפן.
אַרומגעזוימט ביים ברעג מיט אַ העלן אָרנאַמענט —
אַ טייכעלע, אַ בלייכן.

רואיק ליגט דער טייך, אַ שיינענדער, אַ גלאַטער;
ער שפיגלט טיף אין זיך די בלויקייט פונם הימל אָפּ;
נאָר ווען ניט ווען, כאַפּט פון דערמיט אַ פישל זיך אַרויס,
אַ קעפל — ווי אַ שפילקע־קאָפּ די גרויס —

שווימט פון אַרט און לאָזט נאָך זיך צוויי פאַלדן איבער גאָר דער ברייט;
פאַר די אויגן ווערט אַ זילבער פאַרהאַנג אויסגעשפרייט
און די שאַטנס פון די ביימער אַרום ברעג,
הענגען איבער אים ווי גרינע קוטאַסן אַראָפּ.

פאַרנאַכטיקער גרוי

אַ וואַלקו, ער שוועבט אין פאַרנאַכטיקן גרוי,
איך, אַ פאַרנאַכטיקער, טראָג זיך אַזוי.
אַ זונשטראַל, אַ לעצטער, באַגילדט פון וואַלקו דעם זויס,
אַ זונשטראַל, וואָס שיינט נאָך נאָר וואַרעמט שוין קויס,
אַ וואַלקו, וואָס טראָגט מיט אַ ליכטיקן פלעק איניס גרוי,
פון ווינטל פון מילדן געטריבן, ער טראָגט זיך אַזוי.
דער וועג אַזאַ ווייטער, געראַמער — אומענדלעך דער רויס,
טראָגט ער זיך ביז ער פאַרלירט אָט דעם ליכטיקן זויס.
ביז אָט די שפיל ווערט פאַרלוירן אין פאַרנאַכטיקן גרוי,
ביז ער אַליין ווערט ערגעץ פאַרשוואונדן אַזוי.
אַ וואַלקו ער שוועבט אין פאַרנאַכטיקן גרוי,
איך אַ פאַרנאַכטיקער טראָג זיך אַזוי.

אין זומער־מאָרגן

עס האָט זיך אין פעלד שוין דערהערט אַ געזאַנג
עס טראָגט זיך פון דאָרט שוין אַ גלאַקן־געקלאַנג;
עס האָט זיך דער אָקס שוין ניט איינמאָל צעברומט —
אַ זומער פרימאָרגן, ער קומט שוין, ער קומט.

עס הויבט זיך אַ פאַרע אַרויף פון דער ערד,
עס הערט זיך אַ הירזשען, אַ טופען פון פערד;
עס הויבן זיך זיילן פון שטויב שוין אַרויף,
עס טרייבט שוין דער פאַסטוץ זיין טשערעדע שאָף.

עס בלענדט דער פרימאָרגן מיט ליכט אָן אַ ברעג;
דאָס קעלבל שוין בריקעט, פאַרריסן דעם עק
טאַנצט עס און מוקעט און דרייט מיטן קאָפּ
דער לאַשעק, דער ברוינער אַוועק אין גאַלאַפּ.

אין ליכט פונים מאָרגן די בלומען צעבליט,
פון איין בלוס צו צווייטער די בין דאָרטן פליט;
זויפט פון די בלומען דעם נעקטאָד און זומט —
אַ זומער פרימאָרגן, ער קומט שוין, ער קומט!

אויפן שיפל

בויג זיך, שיפל, בויג זיך, בויג,
וויגוויג די וועלט איצט פאַר מיין אויג;
לאַזט נאָך זיך אַ ווייסן וועג —
ווייסן שויס פון ברעג צו ברעג.
וויגסט די פעלזן נעבן ברעג
בויגסט דעם הימל־זויס צום טהויס,

מ. באַנדאַנסקי

הויבסט זענס טהויס צום הימל זויס,
שווינדלט, שווינדלט, פאַר מיין אויג;
מיט דיין יעדן שטאַרקן בויג
גיט פאַר מיר די וועלט אַ נויג;
בויג זיך, שיפל, בויג זיך, בויג.

נעקטאַר

אַ העלע בלוס — ווייס אַרום
פיאַלעט אינמיטן;
שלאַנק געוואַקסן איז די בלוס
האַט אויף איר מיט זומזומס
אַ יונגע בין געריטן.

זומזומס, זומזומס,
זינגט אַ ליד אַ רייטער:
זום־אַזיפּ, זיפּ אַ זום,
זויפט זי נעקטאַר פון דער בלוס
און פליט אַוועק זיך ווייטער.

זומזומס, זומזומס,
טאַר קיין צייט פאַרלירן;
גרו און געל, רויט און בלוי
פאַרבן בלומען זיך אַזוי,
אין אַלערליי קאַלירן.

זומזומס, זומזומס,
אַז נאַכעס דאַרטן!
נעקטאַר זויפן אומעטום,
נעקטאַר האַט דאָך יעדע בלוס,
יעדער בליט אין גאַרטן.

פרימאָרגן בלוי געבראַכט

וואַכט, וואַכט, וואַכט,
שוין צעטיילט די נאַכט
האַט אַ בלויע פראַכט:
אַפגעזונדערט ווערט
היחל פון דער ערד
און דער באַרג, דער טאַל,
אַלעס מיט אַמאַל —
וואַכט.

גאַלד, גאַלד, גאַלד,
גאַנצע בונטן פאַלט
אויף דעם גרינעם וואַלד.
פון זיין גרינעם קאַפּ
פליסט דאָס גאַלד אַראָפּ
און עס שפּרייט זיך אויס
ווי די וועלט איז גרויס —
גאַלד.

שטיל, שטיל, שטיל,
שווייגט איצט אויך די גריל
בלויז אַ ווינטל קיל,
וואנדערט אום אַזוי
און מיט פרישן טוי
זילבערט בוים און גראַז
און דערציילט זיי וואָס —
ש ט י ל ,

מ: באַגראַנסקי

צווי, צווי, צווי, צווי,
גיט מיין האַרץ אַ צי:
טוט פון בוים אַ פלי —
סיא פייגעלע אַוועק
ערגעץ ווייט אַוועק:
קומט עס באַלד צוריק
זינגט פון מאַרגן גליק
צווי.

געפאַלענע

איר פּאָנים — פאַרב, עס גלאַנצט איר לאַק,
אַ מיידל שטייט דאָרט אויפן ראָג,
זי שטייט און וואַרט, זי האָט געפּאַסט:
כיקוק אויף איר, באַקום זי האַלט
מיר דוכט זי האָט עס ניט געוואָלט.

עס ווערט אויף טונקל-בלויען רוין
אַ דינער שניט, מען זעט עס קוים,
געווען — און ניט געוואָרן באַלד:
אַ שטערן פּאַלט, אַ שטערן פּאַלט,
באַקום איך אָט דעם שטערן האַלט
מיר דוכט ער האָט עס ניט געוואָלט.

מ. באגדאנסקי

סיאיז א קורצער וועג

העי, העי, העי,
יאָג זיך ניט אַזוי,
סיאיז אַ קורצער וועג
בלויז געציילטע טעג
און דו גרייכסט צום ברעג
וויילסטו דען ניט מער?
דאַרפסטו דען ניט מער?
העי!

העי, העי, העי,
יאָג זיך ניט אַזוי,
אויף דיין קורצן וועג.
זע, ווי דיינע טעג
יעדער ביי זיין ברעג
ווי אין יאָם אַ טראָפּ
פאַלט ער שטיל אַראָפּ.
וויילסטו דען ניט מער?
דאַרפסטו דען ניט מער?
העי!

ברי מיך ליבע זון

ברי מיך, ברי מיך, ליבע זון,
מיר איז ליב דיין באַטן!
זאַל מיין פאַנים ווערן ברין,
זאַל מיין ברויט געראַטן.

פ. באַגראַנסקי

כיבין אַ גוטער באַלעבאַס:
צעאַקערט אַלע שטעגן
כיהאַב געמיסטיקט גוט דאָס פעלד,
כיהאַב געהאַט אויך רעגן.

כיקום אַנטקעגן דיר אין פעלד,
שטענדיק מיט געזאַנגען;
ברי זשע, ברי און בראַט און ברען,
פיל מיר אַן די זאַנגען.

כיבין ביים אַקערן, ביים זייען,
וויינענדיק געגאַנגען
וועל איך שפּעטער פּריילעך זיין
שניידענדיק די זאַנגען.

ברי מיך, ברי מיך, ליבע זון,
מיר איז ליב דיין בראַטן!
שיק זשע מיר דיין בראַכע איצט —
זאָל מיין ברויט געראַטן...

טריאַלעטן

אַ, ווי ווייט עס איז פון דאַנען,
ווי צעצווייגט עס איז דער וועג,
ערגעץ איז דאָך גליק פאַראַנען!
— אַ, ווי ווייט עס איז פון דאַנען —
קומט אַנטקעגן ווער פון וואַנען,
זוכט ער אויס אַ נייעס וועג,
אַ, ווי ווייט עס איז פון דאַנען
ווי צעצווייגט עס איז דער וועג.

סיהאַט דאָס לעבן טויזנט וועגן,
קלייב זשע דיר דיין וועג אַליין,
קומט דיר ווער אַמאָל אַנטקעגן,
— סיהאַט דאָס לעבן טויזנט וועגן —
פרואו ביי אים ניט נאָכצופּרעגן,
וועסט אים סיי ווי ניט פאַרשטיין,
— סיהאַט דאָס לעבן טויזנט וועגן, —
קלייב זשע דיר דיין וועג אַליין.

שלוימע י. בעלסקי

ערד

דו ביזט אָטעם פּרילינגדיקער פון מיין היימלאַנד,
און איך בין אַקער פון דעם פּרילינגדיקן פעלד.
אונדזער יוגנט רייסט זיך דורך די שוואַרצע פּלאַכטעס,
ווי זון גענאָגטע פּרוכטבאַרקייט דורך רויער ערד.

דו ביזט ראַכוועס העל־צעהוליעטע אויף גליענדיקע קאַרנפּלאַכן,
און איך — דער שניטער פּונם זומערדיקן פעלד.
אונדזער פּרייד שרייט האָפּערדיק מיט פּולע לונגען
אין ביזו צעקנייטשטן פּאַנים פון דער זעלט.

דיינע פינגער — ניט קיין שטענגלעך פון נאַרציסן,
דיינע הענט — צו שווערע אַרבעט צוגעוואוינט,
דיין טראַט איז פעסט און שיינ געפורעמט,
און יונג, און טומלדיק, און אומגעצוימט.

מיר זיינען פון אַ שטאַם אַ נייעם
אויסגעהאַמערט פון אַ קראַפט אַ רויער אין פּאַבריק;
מיר דאַרפן ניט קיין שטעמפל און קיין העכשער —
ווייל דו ביזט ערד און איך בין רעגן,
און אונדזער קערנדיקע גאַרונג איז אונדזער אייגן גליק.

עס איז געווען אַ פרוי

מיידל, עס איז דיין וויין נישט טאָרק גענוג
צו פאַרשיקערן מיין אומעט.
און שוימט דיין יוגנט־וויין, דיין נאַקעטקייט;
און שרייט מיין בלוט דאָס ווילד געשריי פון באַגערן, —
וויינט אַלץ מיין בענקשאַפט ווי אַ כאַיע אַ געפּענטעטע,
וואָס גריזשעט די אייגענע לאַפּע קעדיי פריי צו ווערן.
ווייל קיין זאך קען נישט שטערן
דעם שטראַם פון טענער,
וואָס מיין אומעט זינגט אין האַרצן, —
דאָס ווייגעזאַנג פון יענער
וואָס איז נישט ווייט
און וועט שוין קיינמאָל נאָענט מער נישט ווערן.

עס איז געווען אַ פרוי,
שיין, מוסטוויליק און פאַררעטעדיש.
אירע האַר, זיידענער און שוואַרצער פון דלילעס;
אירע בריסט גייוועדיקער,
אירע היפטן טייוועדיקער פון ווענוסעס.
נאָר איך —
נישט קיין שימשן און נישט קיין טאַנהייזער —
אַן איינפאַכער אַ שטילער
ווי יענער, וואָס גייט פאַרביי דיין פענצטער,
און עפשער שוואַכער נאָך און קלענער,

עס אי געווען אַ פרוי.

שלוימע י. בעלסקי

שיין, שקאָדיש און פאַררעטעריש.
אירע אויגן איינגעראַמט אין שוואַרצע ראַמען —
יידטאַמידס פלעמלדיקע פאַר אַשטאַרויס;
איר לייב געוויידיכט האָט פאַרפּוים און סאַמען
פאַרפירישער פון די בסאַמים
וואָס באַרבאַרן האָבן גערויכערט פאַר זייערע אויידע־זאָרעס.

עס איז געווען אַ פרוי...
ווילסטו, מיידל, וויסן וואָס עס איז געוואָרן? —
ביי אַ בוים אַן אָפּגעשניטענעם
קאָנסטו איבערצייילן אויפן שטאַם די רינגען,
דאָס זיינען שטומע איידעס פון פאַרגאַנגענע יאָרן —
נאָר וואָלסטו דיר דאָס אַלטע האַרץ מיינס אויסגעשניטן
וואָלט עס ריידעוודיקער ניט געוואָרן.

די רייד פון אַבערדיין

דאָס געוויין פון הונגעריקע קינדער
איז אין מיינע אויערן ווי קלאַנגען פון האַרפּן —
מיליאָנען בעטנדיקע מאַמעס
מיין מישפעט קענען ניט פאַרוואַרפּן.

איך בין ריכטער, טאַליען און עסטעט,
איך שנייד מיט ראַסטיק־פאַרפּומירטן שווערד.
און פון בלוט און טייווע אָנגעשיקערט
פאַרשווענד איך אויצרעס פון דער ערד.

איך בין דער אַנאַניסט פון וועלטישן פּראָטאַפּלאַזם,
דאָס קינד פון סיפּיליטישע באַל־אָוויירעס —
די פעסט און דער פּונאַנדערפאַל
וואָס האָט זיך אָנגעקליבן פון קראַנקע דוירעס,

שלוימע י. בעלסקי

איך בין דער שוימער פון דעם סאָף
פון אַ מיעטן כאַלעם אויפן וואָד.
פון אַן אַלטן אימפּאַטענטן גאַט —
דער ביישפּיל פון אַן אונטערגייענדיקן דאָר.

דריי עטיודן

1

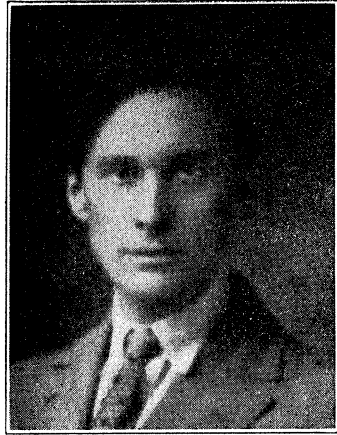
אין שטאַלצן אַקאַליפט
שפּאַט־פּויגל האָט זיין נעסט געמאַכט,
צו רופן פון זיין הויך
אין דינע אָפענע פענצטער אַלע נעכט.
נאָר איך — פון דער ערד מיין האַרץ
דערגרייכט זיין שטיינערנעם געזיכט,
הענגט זיך אָן דינע אייזערנע שטאַכעטן,
צו היטן, אין זיין רו,
די בענקשאַפט פון דער נאַכט.

2

עס פירט מיין לעבן, צאָרט און בלינד,
אַ קינד
מיט האַנט פון ליבע.
נאָר ליבע־פירער האַלט באַהאַלטן
אין קליידער־פאַלדן
פאַרגיפטעט־שאַרפן שווערד פון פיבעודיקן אייפערזוכט.
און פאַטום גייט נאָך אונדז טריט אין טריט,
שטום און גרייט,
מיט מאַסקע פון טויט
אויפן פּאַנים.
וועט וועלסניגאַנג ניט בייטן מאַרשרוט און געבוי,
ניט ווערן אַלט און גרוי
פון מיין גאַליקן פיין —
און איך וועל שוין אינגער נישט ווערן
פון ליבע און וויין.

נעכטן האָב איד פאַר דיר פאַרפּומירט מיין בעט,
און דאָס לייִוונט־שניי געגלעט,
היינט — האָט מיד שוין געפייניקט דיין שאַנד און גלייכגילט,
וואָס האָבן דיין פּאַנים באַדעקט;
און דאָס שולד אויף דייע הענט
וואָס האָבן מיין לייב געפּלעקט. —
נאָר מאַרגן וועט מיין האַרץ זיך אויסלייטערן
אין ליכט און איו וואַרימקייט פון אַ נייער זון,
וואָס וועט שפינען גאַלדיק אַרום מיר
און איד וועל פון דעם פּלאַנטער
אויסוויקלען מיין שוור פון לעבן.

עס ליבן פאַרשיידן:
נאַכטיגאַל, מעווע און די הון.

בען שאַלעם

ניטאָ קיין צייט

ניטאָ קיין צייט אויף פערד און וואָגן פאַרן,
געפלאצט פון לאַנג האָט דאָס געדולד פון דויער;
סע טרייבט די צייט מיט בלאַנקענדיקע שפּאַרן,
איז וואָס אין וועג צעברעכט מען — שטאַל צי מויער.

צו ענג געוואָרן זיינען שוין די ראַנדן,
אויף אַלטן וועג — צו זשאַווערדיק צו טרעטן.
פון מיזרעך שווינגען שוין צו אונדז פאַרבאַנדן
און וואַרפן ליכט און זוניקע ראַקעטן.

מיר מוזן איצטער נייע וועגן קאָווען,
מיר מוזן אויך צעברעכן אַלטע צאַמען —
מען קאָן ניט גיין אין וועגן פון דער באַבען,
ווען וועלטן גאַנצע ברענען שוין אין פלאַמען.

אַן אינוואַליד נאָר שרעקט זיך פאַר געפאַרן —
דער מוטיקער פאַרויס ער מוז נאָר שפּאַנען,
און וואויל איז דעם וואָס שליסט זיך צו בונטאַרן
און שלעפט זיך ניט אין טראַקט פון קאַראַוואַנען.

בען שאלעם

א נאָווי טאָר מיט ווענט זיך ניט פאַרשפּאַרן,
ער מוז זיין וואָרט פאַרוואַנדלען אין סיגנאַלן —
און ווער סע וויל קען בוקן זיך פאַר האַרן;
אונדזער אויסוועג — שטייגן אָדער פּאַלן.

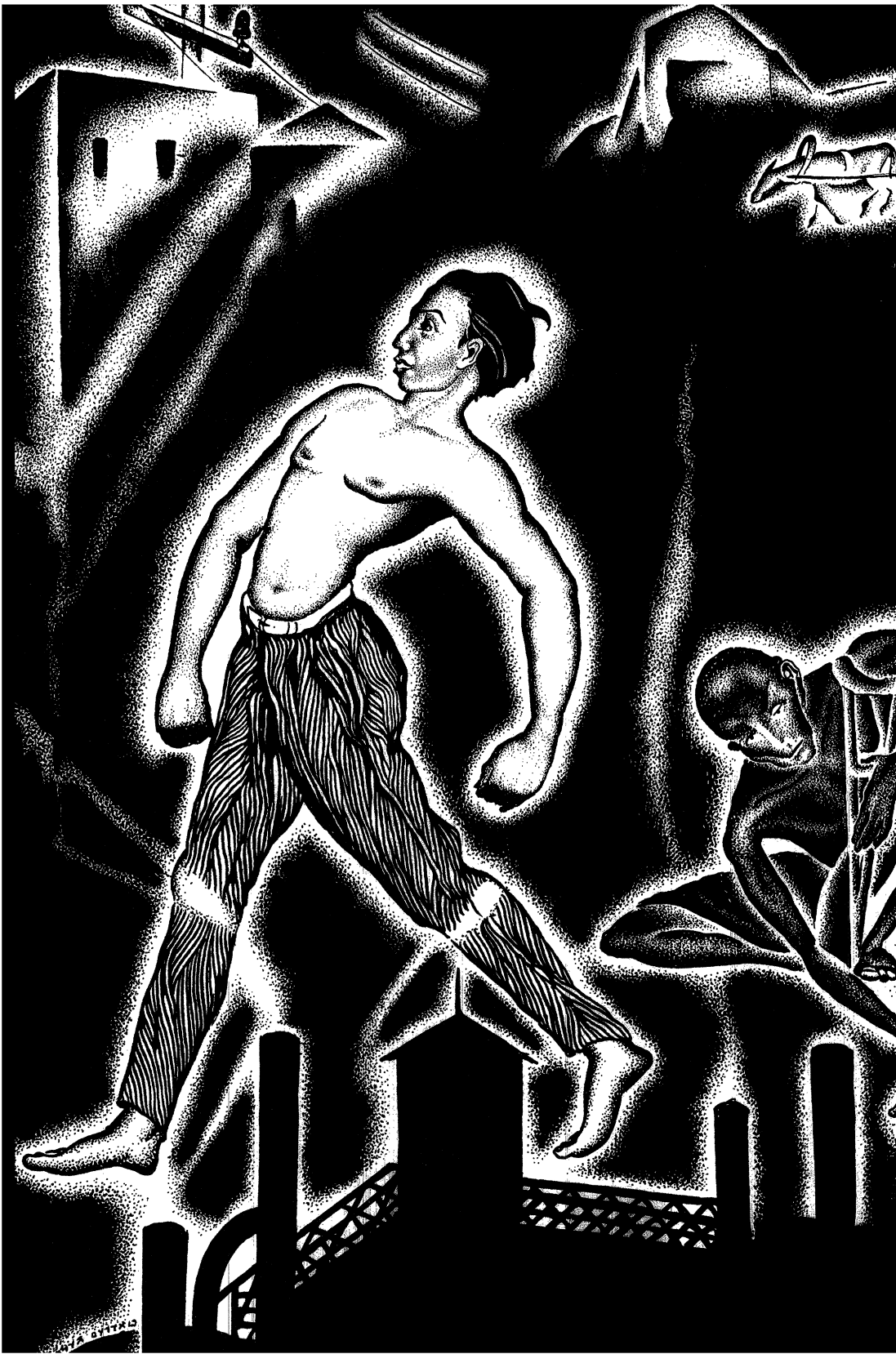
אַט באַלד שוין צו די הימלען אויפגעשטיגן
מיט אַלע ברייטן, הויכן זיך פאַרמאַסטן;
מען קען שוין מער מיט ספּילעס ניט פאַרוויגן,
ספּילעס, פּונקט ווי געטער אַלטע, דאָסטן.

דעם בריק צו גאָט מיר האָבן אָפּגעבראַכן.
און בריקן איבער גאָרער וועלט צעצויגן.
סיוועט אומרו שוין ניט שטילן פון קיין קנאַכן —
סײַ וועט אומרו איצטער שטאַל און אייזן בויגן.

סע טראָגט זיך אומרו ווי דורך טעלעגראַפן —
די „רוײ“ נאָר שפּאַנט אויף וועגן פון אַמאָלן,
נאָענט זיינען שוין די ווייטן פונם האַפן —
מיר הערן אונדזער ליד — אַ וואָרט פון שטאַלן.

צעגריזשעטע די טעג זיינען פון שווייגן,
און פייגערן ווי פערד קראַנקע אין שטאַלן —
ניט איינמאָל אונדז גערופן אויפצושטייגן,
און מיר זיינען צו זיידע־צייט געפּאַלן.

אייגעקלאַמערטע פון פרעמדן ווילן
האַבן מיר געטאַנצט ווי מאַריאָנעטן,
און אַזוי טעג נאָך טעג פאַרשפּילן,
צעבלאַזן זיי ווי רויך פון ציגאַרעטן.

בען שאַלעם

פאַרכוויזעקט ווי דולדנדיקע נאַרן,
געשלעפט זיך איבער גאַסן, איבער סקווערן;
געשיקט די טעג ווי לעמער צו אַלטאַרן
און אויפגעהערט דאָס אייגן זיפץ צו הערן.

עס מוזן טריט איצט האַסטיקער זיך טראָגן,
שוין באַלד וועט שפעט זיין שלעפן זיך מיט באַנען —
מען קען ניט שלעפן זיך מיט פּערד און וואָגן
ווען שוין אין לופטן רוישן עראַפלאַנען.

אונדזער וואָרט מוז אויפבליצן ווי שאַרפן —
העלפן ברעכן פאַרקאוועטע קאַנדאַלן!
ניטאָ קיין צייט צו וויינען איצט אויף האַרפן —
לידער דאַרפן פון דערהויבונג — ניט פון פאַלן.

מיר מוזן אָפּטרייסלען פון זיך שאַבלאַנען
און קלאַמערן און שמידן נייע רינגען;
מען קען אין שטורם שטילערהייט ניט מאַנען.
עס מוזן ליד און האַמער איצטער טווינגען.

מיר וועלן וועלסן אַלטע איבערבינדן
און אונדזער ליד פאַרפעסטיקן, פאַרשטאַלן —
שוין גרויע הימלען טראָגן זיך און צינדן
און ליכטיק ווערן פון דער ערד די פאַלן.

ניטאָ קיין צייט אויף פּערד און וואָגן פאַרן,
געפלאַצט פון לאַנג האַט דאָס געדולד פון דויער.
עס טרייבט די צייט מיט פייערדיקע שפּאַרן —
איז וואָס אין וועג צעברעכט מען — שטאַל צי מויער ...

קאפיטאָנען

העיהי, קאפיטאָנען! — איר וועט אין שטורם ניט קאָנען מער פירן די שיפן!
מיר האָבן פון ווייאיקן אונטערגאנג לאַנג שוין געהערט די סיגנאַלן.
עס ווערן דאָ יאָרן פון דויער צעשטויבט פון אַנגסט אינטערוואַלן;
מיר וועלן ניט דולדן שוין מער דאָ צו ווערן געשטויסן אין פיינלעכע טיפן.

עס האָבן אונדז דוירעס געלערנט דעם אייגענעם מאַזל קיין איינעם ניט טרויען,
צו פירן די אייגענע יאָרן — אַליין דאַרף מען זיין קאפיטאָנען.
מיר וועלן צעיאַגן די שיפן. צו האַפנס — מיט בליץ וועט מען שפּאַנען!
מיט יעטוועדער שווינגענדיק טראַט וועט אַ רוף זיך צעשרייען — וועלטן אויסבויען.

מיר האָבן ווי לעמער געשוויגן ווען יאָרן און יאָרן אונדז האָבן געוואַקט,
געוואַרט און געוואַרט אַלץ, ביז רוישיקע טעג וועלן קומען אַנטקעגן
און איינינעם ווי שטומישע ווינטן — צעגראַבן, צעאַקערן וועגן,
און גרייטן דאָ פרייד פאַר פאַרפייניקטע טעג, וואָס וועלן ערשט אַנקומען מאַרגן.

דעם שטענדיקן טרויער פון לענדער פאַרקאָוועטע קען מען שוין מער ניט פאַרטראַגן,
מען קען ניט מיט רואיקע ווערטער דעם האַרבסטיקן ייעש דערציילען,
פונקט ווי צערעוועטע לענדער — מוז מען ווערטער צערעוועטע וויילן.
מיר האָבן אַזויפיל, אַזויפיל פאַרשפּעטיקט — מען מוז נאָך אַזויפיל אַניאַגן.

פון ערגעץ אַ כאַלעם — אַ וואָרט אַ פאַרפייניקטער שימערט און גיט אונדז אַ צייכן,
פון ערגעץ צעקנוילט זיך אַ וואונטש אַ צעפלאַמטער פון זוניקע גארן,
און וועט מיטן שוואונג פון אַ גלויבן די נאָגנדע ענגשאַפט צעשפּאַרן,
צעהיידען די אַנזאַגן — סימפּאַניש נייערע — שטאַליקע לידער פון גרייכן.

מע קען מער ניט וואַיען ווי הינט אויף די קראַנקע באַגינענס און גרויע פאַרנאַכטן,
און שוויינגנדיק טראַגן די לאַסטן ווי שטיינערנע שטומע אַטלאַנטן
און פילן דעם גויסעסן אַטעם פון טויטלעכן טאָג — דעם געשפּאַנטן,
וואָס ציט זיך ווי בלוטיקע פלאַנטערס די געפענטעטע טריט פון פאַרלאַכטן,

בען שאלעם

עס וועט דאך דער מאַזל, אַפּילע פּון טייִוול, צו אונדזרע נאָרעס ניט צילן און וועט ניט צעצינדן מיט יאַמטעוו, מיט זונליכט, פאַר אונדז האָריוואָנטן אין נאָמן פּון גאַט און פּון יעזוס — געשטויסן צוריק האָט מען נאָענטו, וואָס האָבן זיך פּייניק פּון דירעס צעשריען אויף זייער פאַרקאָועטן ווילן,

העייִהעי קאַפּיטאַנען! — איר וועט אינם שטורם די שיפּן ניט קאָנען מער פּירן! און וועט איר וואו קומען? — דאָרט וועלן זיך דירעס פאַרשטומטע צערעווען. ביי יעטוויידן האַפּן און ברעג וועט מען אָנוואָגן ליכטיקע — קאָווען, וואָס וועלן זיך שטורמיש צעוויגן, צעקלאַפּן — אין קיינמאָל געפּונטע טירן.

ווי קען איך אַנדערש היינט דערציילן

לאַנד פּון פּיברנדיקע באַגינענס און פאַרנאַכטן,
פּון שווינדליקע מעסראַפּאָליעס, פּון צעקנוילטן סטעפּ —
ווי אַמאָל מייַן טאַטע, קען איך היינט פּון דיר ניט טראַכטן
ווען צו גרונטן בלוטיקע, פאַרפּירן, פּירן דייע טרעפּ.

צו דער גלאַריע וואונדערלעכער האָט מען זיך דערטראַגן —
אַ יאַם מיט טעג פּון קאַראַוואַנען געגעבן זיך אַ שטויס,
מיט אונדזער מי, מיר האָבן בערג, פעלזן דורכגעשלאָגן;
צעפּליגלט שיפּן, באַנען, אויף דיין פּרימיטיוון שויט.

געטיפּט זיך אין די מינעס — איינגעביסן אייל נאָך איילן,
און פּייערדיק אַזוי זיך אויסגעשמידט פּון ראַנד צו ראַנד:
וואָס זאָל איך, אָ, לאַנד מיינע, פּון דיר איצטער דערציילן —
ווי קען אַ האַרץ אָט דאָ ביי דיר ניט אויספּלאַצן פּון שאַנד.

אַט גייען זיי די סטאַדעס, און וואו וועלן זיי גרייכן —
קאַראַוואַנען בלאַנדזשענדיקע — שיפּן אין סומאַן;
אויף סטעפּ און שליאַד, זיל און ראָגן, געפּינט מען זייער צייכן —
צייכנס טיפּע — קראַנקע טעג, איינגעקריצט אין יעדן שפּאַן.

בען שאלעם

איך זע אייך, מידע בעטלער, ווארטנדיק אויף ברויט א ביסן,
אָדער רויענדיק זיך, פונקט ווי הינט, אויף מיסט פון הויף;
לאַנד מיינע — מײן טאַטנס כאַלעס — ניט באַשערט אים וויסן,
אַז אויך אַט דאָ צעווערן טעג זיך, ווי פון סליע־שלייף.

און ווי רייפן פון א באַרג, צעקייקלען זיך די יאָרן —
אַט דאָ, וואו מיר האָבן צעשוואונגען ליד נאָך ליד מיט לזיב;
האַבן רייטער דיינע וואונדיקער געדריקט מיט שפּאַרן,
און טעג — אַזויפיל טעג צעפרעסן — צעמאַלט ביז שטויב.

און כאַטש די יאָרן זיינען דאָ מיט האַרבעס גרויע נויטן,
דאָך וועלן מיר ניט שליידערן צו דיינע פיס דענו געט —
יעדן שפּאַן פאַראַנקערן — ניט אויפהערן זיך גרייטן,
און סטעפעס מער צעאַקערן — צעליכטיקן מער שטעט.

לאַנד פון פיבערנדיקע באַגינענס און פאַרנאַכטן,
פון שווינדלדיקע מעטרעפּאַליעס, פון צעקנוילטן סטעפּ —
כיזע דאָ היינט אין ברויט־רייען — פון מאַרגן דעם דערוואַכטן,
וואָס וועט נאָך אויפשטייגן מיט גלאַריע צו דעם העכסטן טרעפּ.

אין אייער פרייד און טרויער

ברידער מיינע! ס׳וועלן מיינע טעג שוין אויף שליאַכן אייערע זיך וויגן
און מיט אייך אויסטאַנצן וועל איך אייער פרייד און אייער טרויער.
און אַט אַזוי וועל איך די לידער מיינע ברויזיקע פאַר אייך צעהוידן.
ס׳איז גוט און גרינג און ליב אַזוי זיין פון וועלטן נייע בויער.

אַ נעץ פון וועגן האָב איך דורכשפּאַנט, און געבלוטיקט האָט אויף זיי מײן טראַט,
און אַט אַזוי — פון וועג צו וועג — זיך אַליין אַרומגעטריבן.
ניט איין מאָל — אַזויפיל מאָל, די אויגן מיינע אויפגעהויבן הויך צו גאָט,
בײַן איך אויך אַן אָפּגעוואַרטער פון די הימלען דאָ פאַרבליבן.

בען טאלעם

האָב איך מיין וועג צווישן אָפּגענאַרטע און אויסגעלאַכטע זיך דערשלאָגן
(איז גוט אזוי צו זיצן ביי איין טיש מיטן אָפּגענאַרטן),
פון אייער וואָרט שטרעמט אויס אזויפיל עמעסדיקט, אזויפיל ליכטיקייט —
סיאיז גוט מיט אייך — אַפּילע אַ שטיקל ברויט גריזשען אַ האַרטן.

איך זוך דאָ ניט דעם אויבנאָן און ניט קיין זאַטע רייצנדיקע טישן,
כיווייט, איך וועל ניט טרעפן צווישן אייך קיין אויפגעבליצטע זאָלן —
גענוג וועט זיין פאַר מיר: אַ האַרטע בעט, אַ שטיקל ברויט, אַביסל זופּ,
איידער פאַר זי גאַטס דערהויבענע זיך נידעריקן — פאַלן.

אזויפיל ווייטיקן און נויטן האָבן אונדז צוזאַמען איינגעקלאַמערט —
מזח מען זיי ווי דאָדיאָ כוואַליעס איבער גאַרער וועלט צעהאַסטן,
אויב ניט די פייערלעכע אויפגעבליצטע טעג, וואָס קומען אָן צום האַפן —
נו, וואָס איז פאַר אונדז פאַרבליבן, אויב ניט מער ווי פעק מיט לאַסטן.

אַט דער וועג פון די, וואָס גריזשען זייעדע טעג ווי שטיקלעך אויסגעדאַרטע ברויט,
איז אויך מיין וועג, און וועל צעוויגן אונדזער פרייד, אונדזער טרויער;
ברידער, ברידער מיינע, אויפגעלויכטענע, אויפשטייגנדע פון נידער —
סיאיז גוט און גרינג און ליב אזוי — זיין פון וועלטן נייע — בויער!

מיר וועלן געדענקען

וועלן שוין די טעג זיך איינקריצן אויף אייביק אין זיקאַרן —
ווערטער שטומע, ניט דערוואָגט וועלן אויסשרייען פון טריט;
אזויפיל מאַרגנס, יאָרן זיינען דאָ צעשטויבט געוואָרן,
און אין העלדזער אונדזערע געוואָרגן האָט אַ מעסער שניט.

סיאיז אונדזער לוי אָט דאָ — קלייבן ברויט־ברעקלעך אויף ראָגן,
און צו זוכן אָט אזוי אין קראַנקע נעכט — אַ ביסל שלאָף —
כאַלאַקיס בלוטיקע — מיר האָבן צו דער וועלט געטראַגן,
האַט מען אונדז צום מעסער־שאַרף געטריבן, ווי די סטאַדעס שאַף.

בען שאלעם

טעג גערייצט אויף אונדז, וואָס האָבן בלוטיק אויסגעאַקערט שניטן —
האַט מען הימנס נאָך געזונגען פאַרן גוילעמדיקן גאַט;
ווען פייערדיקער גלויבן האָט זיך איבער וועלט צעריסן,
זיינען מיר נאָך אַלץ ווי בלינדע פערד געגאַנגען — טראָט ביי טראָט.

ערגעץ קנולן פונקען זיך פון נייִצעוויגטע האַמען,
שוין באַלד די ענגשאַפט דורכגעבראַכן — צעשפאַרט דעם האַרזאָנט;
אַרום אונדז, סע שרויפן זיך נאָך שניידנדיקע קלאַמען —
שווייגנדיק מיר האָבן אונדזער כויוו געבעטן — ניט געמאַנט.

רופן ליכטיקע האָבן ניט געהאַט צו אונדז קיין שליטע,
אַז ערגעץ, ערגעץ וואו, גרייט זיך שוין אַ טיש, אַן אויבנאָן —
און גאַרער וועלט די דאָסטיקע — מע טראָגט איצט אויף דער מיטע —
אַ וועלט, וואָס האָט די סימפאָניע שוין אָפּגעשפּילט — פאַרשפּילט דעם קאָן.

מיר וועלן פאַראַנקערן שיפן

מיר וועלן פאַראַנקערן דאָ שוין אויף שטענדיק די שיפן,
אַרויפציען וועלן מיר רופן פון אויפשטייג, אויף מאַסטן.
מיר וועלן אַמאָל נאָך מיט קינדערשע פרייד זיך צעשטיפן,
און מייסעס דערציילן פון וואונדיקע טעג און פון לאַסטן.

מיר זיינען געקומען צעצינדן די גרויאיקע ראַנדן!
עס יאָגט אונדז די אומרו — מיר קענען מיט ווענט זיך ניט שליסן!
און רייען נאָך רייען עס קומען דאָ אָן וואַגאַבונדן
און וועלן דאָ יאַמטעוודיק גרייטן פאַר מאַרגנס די טישן.

און ווער וועט אייך גלויבן

און ווער וועט אייך איצטער שוין גלויבן, און ווער וועט אייך איצטער שוין בענטשן, און ווער וועט אין פוסטריט פון זשאווער זיך שלעפן, פון גאָטס אַפּאָסטאָלן — מיט ווערטער פּאָלירטע, וואָס האָבן פּאַרנאַרט אונדז אין פיינלעכע נעצן, פּאַרלאַכט אונדזער אַנגסטלעכן טרויער, וואָס שלעפט זיך מיט אונדז פון אַמאָלן.

אַט דאָ, אונדזער טויט, ווערט פּאַרלאַכט און באַשפּיגן פון גאָטס אויסדערוויילטע: וואָס אַרט זיי די „סטאַדעס“ וואָס פייגערן אויס דאָ ווי פּערד אין די שטאַלן גריזשענדיק, פּאַרמאָגערטע יאָרן פּאַרגאַלטע — וואָס אַרט זיי, וואָס אַרט זיי — עס וועט דאָך גאָטס לעסטערונגס אַטעם אויף זייערע וועגן ניט פּאַלן.

אַבי צו זיין לאַנד דאָס געבענטשטע, זיי פייקלען דאָך אויס הלוליה און טראָגן זיין גלויבן פּונאַנדער — זיי זיינען פאַר דעם טרובאַדורן און זיינע סינאָדן — ער וועט זיי דאָך גלויבן — ער דאַרף זיי דאָך גלויבן . . . פאַר די נאָר, וואָס וויילן אַליין אויס דאָ וועגן. זיין שטראָף איז — אַלטאַרן.

אַט האָט איר די פריידיקע טעג דאָ, וואָס וואָיען ווי הינט פאַר אַ ביסן, טאָ נעמט און צעוואַרפט זיי, צעהיזעט, דורך כוואַליעס פון טעלעגראַף דראָטן און די וועלכע בענקען, באַטרעטן דעם שוועל פונם לאַנד פון דער גלאָריע, — דערציילט זיי פון שטיקער צעריסענע טעג ווי זיי ווערן צעשאַטן.

און ווער וועט אין האַרצן אַ וואונטש אַרומטראָגן, דאָס לאַנד פאַר זיך וויילן, ווען גאַרן צעגעברעטע שרייען אַרויס דאָ פון ווענט און פון דילן; מיר האָבן געפּראַווט שוין ניט איינמאָל די טעג דאָ, פּאַרטאַנצן, פּאַרטרינקען, און, פּונקט ווי קלאָונען, מיר האָבן געוואָלט זיי פּאַרלאַכן, פּאַרשפּילן.

און ווער וועט צום טאַקט איצט, פּאַררופן פון ראַסטיקע גלויבנס אַ טאַנץ טאַן? זיי האָבן יאָר איין און יאָר אויס, אונדזער אויפּוואַך געטיפּט אַלץ צום נידער; פון בליציקע ווערטער פּאַרפּענטעט — געפירט ווי פּאַרטאַיעטע נאָרן, און מיר דאָ? — מיר האָבן זיי הימנס געזונגען — געשמידט פאַר זיי לידער,

בען שאלעם

מיר ווייסן די נעצן־האוטאָכעס, וואָס האָבן ווי מײז אונדז געפאָנגען
און אונדז אַלץ געשטויסן צו וואונדיקע נעכטנס, צו קראַנקע פּינאַלן,
און טעג ניט געצײלטע אַזויפיל, זײ זײנען פאַרהעפּקערט געוואָרן;
זײ זײנען ווי האַרבסט־יקע בלעטלעך, פון ווינטן צעריסן, צעפאַלן.

מיר ווייסן, די לוינען פאַר דעם, וואָס וועט וואַגן אַ שנעלערן שפּרייז טאָן
און ברייט איבער שעטעכן ווייטע די גויסעסע נעכט דאָ צעקלינגען,
און ווער עס וועט רופן צום אויפשטייג מיט פּאַטאַס, פון נאָווי און משה,
פאַר דעם וועט אין נעכט שוין, ווי ביימער פון שטורם, זיך טליעס צעשווינגען.

אַ ווייאיקער בלוטשניט צעקנוילט זיך פון „היימאַרקעט“ ביז סאַקאָ־וואַנזעטי,
ווערטער פאַרגליווערטע — טיף איינגעקריצטע, שרייען אַרויס פון די שוועלן:
היי־היי! גיט אַ טאַנץ און אַ צימבל אין האַרץ, וועט זיין פריילעך אין שטיבער!
צעפלאַמט אייער הימו! — גאָט וועט דאָך צום מישפעט קיינמאַל אייך ניט שטעלן,

און אַ רוישיקן טאַנץ אַרום די, וואָס איר „לייטערט“ אויף טעלעגראַפן־סלופּעס,
„געבענטשט“ וועט זיין דער, וואָס וועט ענגער שוואַרצהויטיקע העלדזער פאַרבינדן:
ער האָט דאָ „די פּלעקן פאַרשוואַרצטע“ פון הייליקן לאַנד אָפּגעווישט דאָ — — —
פאַר דעם וועט אין וועלטן, אין הימלען — מאַזאַלעס זיך גאַלדיק צעצינדן.

מיר ווייסן, מיר ווייסן, עס גראַבן פאַר אונדז זיך שוין אָפּגרונטן טיפע,
ווען האַרץ נאָך האַרץ וועט אַ קלאַפּ טאָן, וואָס זײנען פון פּלאַם אַרסענאַלן.
מיר ווייסן — מיר האָנען די טעג שוין, וואָס וועלן אונדז קומען אַנטקעגן.
נאָר וועמען וועט ליכט דאָ דערשרעקן, ווי פּייער אין נאַכט פאַר שאַקאַלן?

און ווער וועט אייך איצטער שוין גלויבן, און ווער וועט אייך איצטער שוין בענטשן,
און ווער וועט זיך וואַגן צו בוקן פאַר שימל און טויטע אידאָלן.
מיר האָבן דעם טאַנץ פאַרן טייוול פאַרענדיקט — דערפילט שוין די בושע,
באַלד וועלן פאַרטייעטע ווערטער אויפּוואַכן — צעקלינגען ווי שטאַלן.

אין אונדזער לאַנד

לאַנד, מיין לאַנד!

עמעס, ניט געוויגט האָט זיך מיין וויגל צווישן דייענע ווענט די שטיינערנע,
און ניט געזונגען האָט מיין מאַמע דאָ אַ ליד פון „ראָזינקעס מיט מאַנדלען“;
מיין מאַזל האָט זיך דאָ געוויגט און זיך אַליין פאַרוויגט.
און ניט איינמאָל די גאַסן דייענע האָרטע זיינען שוין מיין בעט געווען,
און ניט איינמאָל געשלייכט זיך ווי אַ הונגעריקער הונט אויף דייענע ראָגן, —
דאָך האָב איך אַלץ געזוכט אַ טיקן דאָ, אין מיין טאַטנס אויסגעכאַלעמט לאַנד,
(דאָס וואַונדערלאַנד, פון וועלכן סײַהאַט אַמאָל מיין טאַטע מײַסעלעך דערציילט,
וואַונדער שײַנע מײַסעלעך פון טויזנט און אײן נאַכט).

לאַנד, מיין לאַנד!

ניט מיט עמערס גאַלד בין איך צו דיר געקומען און דיין שוועל באַטראַטן,
נאָר מיט שוואַונג פון האַמער, דלאַט און לאָס אויף מײַנע פלייצעס
האַט דאָס אימפעט ליד פון בויער מיך צום טאַטנס ליכט געטראָגן —
צום טאַטנס אויסגעכאַלעמט לאַנד פון טויזנט און אײן נאַכט.

לאַנד, מיין לאַנד!

אין דייענע גאַסן שטיינערנע,

אין דייענע וועגן, שליאַכן, טורמדיקע הויכן

האַט מיין שווערע מי זיך איינגעקריצט ווי מי פון מײַנע זיידעס.
האַבן יאָרן, יאָרן דאָ צעשוואַונגען זייער האַמער, דלאַט און לאָס,
אויסגעהאַמערט רעלסן און אימפעטיק צעיאַגט אויף זיי: באַנען און טראַמווייען
און איבער יאַמען — דאַמף און זעגל־שיפן, און לאַנד מיט לאַנד פאַרבונדן,
און זיינע פרימיטיווע שטעט אין מעטראָפאָליעס זיך צעפליגלט,
און זיי אין ווייטע ווייטקייטן צעצויגן, אויף שעטעכן טויזנט מייליקע;
געגראָבן זיך אין קוילן, קופער, אייזן־מינען —

פרייד פאַר דיר געגראָבן!

און ניט איין מאָל —

מיליאָנען מאָל צוליב דיין פרייד אַליין זיך איינגעגראָבן — — —

זיינען נייע בויער אָנגעקומען און דיין שטאַליק ליד דערזונגען.

פלייסן זיך קופאַלן גאַלדענע מיט אונדזער מי פון האַמער, דלאַט און לאָס,

בען שאלעם

פלייסן זיך די סטעפעס — פעלדער ראַכוועסדיקע פון בלי און זעט,
שטייען איצטער שייערן, מיט ווייץ און קאַרן אָנגעלאָדענע
פון אונדזער שווינגענדיק ליד!
לאַנד מיינע פון וואונדער שיינע מייסעלעך פון טויזנט און איין נאַכט.
איצטער, וואָס זאָל איך דערציילן פון מיין טאַטנס אויסגעכאַלעמט לאַנד?
וואָס זאָל איך דערציילן פון דיין גלאַדיע?
ווי קען מיין אויסגעווייטיקט ליד, וואָס האָט אַזויפיל צאַר געזאַפט ביי דיר,
ניט לעסטערן?

מאָלן מילן

פירן באַנען ווייץ און קאַרן,
שיפן שיפן זיך מיט זעט;
און אין הויכן — פליימאַטאַרן
פירן גאַלד פון שטעט צו שטעט.

אויף די פעלדער זינגען זאַנגען
גרינע, גאַלד אויף יעדן בייט;
פויערס מי איז אויפגעאַנגען,
פרייד פאַר יעדערן געגרייט.

וועט מען שייערן פאַרפולן —
ראַסטיקן וועט אונדזער מי;
פאַרן אַקערער בלויז — נולן,
און קיין „פאַשע“ פאַר די פי.

באַנען יאָגן, מאָלן מילן —
יאָרו מאָלן זיך אין הויז;
לעצטע ברעקלעך פון די דילן
לאַנג פאַרצוקט האָט שוין די מויז.

וואגאבונדן

וואגאבונדן וואונדיקע, צו אייך געצויגן האָב איך מייע בריקן ---
מאָזאַלעס אַונדזערע, זיי זיינען ענג אַזוי פאַרקלאַמערט און פאַרבונדן;
אין שלאָגנדיקן אומרו אייערן מיין וואָרט געפונען האָט אַ טיקן,
כאָטש ביי אייער טיש דעם ליידיקן עס האָבן ליכט זיך ניט צעצונדן.

ווער וועט ווערטער אומרואיקע עמעסדיק אַזוי ביי אונדז דערפילן,
אַזוי ווי איר, פון אַלעמען פאַרלאַכטע ווייטיגדיקע וואַגאַבונדן,
וועל איך שוין אַזוי אין ווייטע וועגן אייערע מיין ליד צעשפילן,
ווייל דער זעלבער מאַזל אונדזערער שוין ערגעץ וואָרט אויף אונדז ביי ראַנדן.

אַ לויב צו דיר

אַ לויב צו דיר, לאַמבאַרד --- גאָט פון טויזנט כיינען,
האָסט מינוטן שווערע זיי אויפגעבליצט אַזויפיל מאַל ---
הויב איך הויך פאַר דיר מיין קאָס און פאַר דיר מיין ליד,
און נעם פאַר דיר מיין הוט אַרונטער, ליכטיקער אידאַל

און ווען דער קלאַנג פון גאַלד פאַרגליווערט ווערט אין טאַש,
און אומעטיקער ווערן דאָ די טעג מייע --- מיין טראַט:
צערטלסטו מיין אַנצוג ווי די מאַמע אירס אַ קינד,
און ליכטיק ווערט אין שטוב --- אַ העלע ליכטיקייט פון „גאָט“.

פאַראַנען פריינט --- אויסהיטן זאָלטסטו מיך פון זיי ---
זיי טאַנצן דאָך ווי מאַלפעס פאַר אַ קלינגענדיקן סענט,
און קוים דערשפירן זיי, טיהויבט אָן פוסט ווערן דיין טאַש,
ווי מיין צעלויפן זיי זיך, פונקט ווי פון אַ שטוב וואָס ברענט.

אַ לויב צו דיר, לאַמבאַרד --- גאָט פון טויזנט כיינען,
האָסט אין מייע ייעשטעג אַנגעקלאַפט אַזויפיל מאַל ---
הויב איך הויך פאַר דיר מיין קאָס און פאַר דיר מיין ליד,
און נעם פאַר דיר מיין הוט אַרונטער, ליכטיקער אידאַל.

בען שאלעם

שפאנט מען אָט אַזוי

וואָס דאַרף איך מער — וואָס פעלט מיר דאָ —
סיאיז מיר גוט און וואויל:
בייטאָג — אַ פלאַמענדיקע זון,
ביינאַכט — אַ הימל טיף און בלוי —
וואָס פעלט מיר דאָ?

און הענגען וואָלקנס בלייאיק שווער?
איז ניטאָ דער קאָפּ צו לייגן וואו?
שטעל איך אַזוי מיין קאָלנער אויף
און שפּאַן, און פייף אַ לידל צו. —
וואָס דאַרף איך רן?
וואָס דאַרף איך רן?

צעיאָגן מיינע יאָרן זיך
ווי ווינטן שטורמישע אין שפּאַן?
ווינטש איך זיי אַ שליטוועג צו:
גלין־גלאָן־גלאָן — גלין־גלאָן־גלאָן,
גלין־גלאָן־גלאָן — — —

וועט מיין פינאַל שאַ אויסזיפּצן?
וועט זיין אַ נאַכלע אָנגעגרייט
און אַן אָנצוג ווייס ווי שניי,
וואָס דאַרף איך מער — סיאיז גוט אַזוי:
היי־היי, היי־היי!
סיאיז גוט אַזוי.

בייטאָג — אַ פלאַמענדיקע זון,
ביינאַכט — אַ הימל טיף און בלוי:
וואָס פעלט מיר דאָ?

פאלן ווערטער מיינע

פאלן, פאלן ווערטער מיינע — נידערן אין טיפן,
ווערטער מיינע — אָנזאָגן, פאַרזינקען וואו — פאַרשומען;
טראַגן זיך די יאָרן מיינע — בלאַנזשענדיקע שיפן.
צום טייל זיי פאַרטאַכלעוועט — ערגעץ ניט דערשוואומען.

פלאַנטערדיקע וועגן מידע — שטומע לאַבירינטן,
איך וואָרף אויף אייך די טאַען מיינע — אויסגעהויכטע שטויבן.
טאַנצן ברעקלעך טעג און וואַכן צוגעפייפט פון ווינטן,
טאַנצנדיק צעיאָגן זיי זיך ווי פאַרבענקטע שטויבן.

דיין וואָרט גייט אויף פאַר מיר

עס שימערט אויף פאַר מיר דיין ליד אַן אויסגעלייטערטע, אַ פאַרביקע —
אַזויפיל מענסדיקייט אין יעדער זילבע דייער, אַזויפיל פרייד און צאַר,
אַפילע אויך פאַר די וואָס טראַגן סאַם און וואָרפן אין דיין דאַך אַ שטיין —
אויך פאַר יענע לייט דיין וואָרט דאַס פריידיקע — זיי פאַרגעבן וועסט דערפאַר.

אַט די געקרוינטע אונדזערע, וואָס וויקלען זיך אין הייליקע אַפּודן איין
און ווי שיקערע פאַרשרייען יעדן שטילן וואָרט מיט פויק און טאַץ,
און פאַראַדירן פאַר דערלייזער דאָ און פאַר נויאים אונדזערע,
ווען שטילערהייט פאַרכויעקן זיי אונדזער טרויער — פּונקט ווי דער פּאַיאַץ.

אַזוי איז שוין דער מאַזל אונדזערער — שווער דעם עמעס דורכצוטראַגן,
דאָס שטילע ליידנדיקע וואָרט נאָך האָט קיין טיקון ניט געפונען — נול;
'וואוּלען קען נאָר דער, וואָס גאַרט נאָר אויפשטייגן מיט שרייאַיקע פּאַלירטע רייד.
פאַר דעם איז אָנגעגרייט „אַ קרוין אַ גאַלדענע" — פון אויבנאָן אַ שטול.

נאָר די וואָס פילן יעדן צאַר ווי מעסערשניט, וואָס שרייט ארויס פון טריט
פון די, וואָס בלאַזן אויס די טעג און בייסן אייגן לייב מיט זשענדע ציין;
אַט פאַר יענע איז שוין אָנגעגרייט פולע לאַגלען סאַם אויף טראַקט און שפּאַן —
אַזוי איז שוין באַשערט — אין נאָוויס דאַך זאָל פאַלן בלויז אַ שטיין.

בען שאַלעם

זינקען טעג נאָך אונדזערע — קנוילן איין אונדז דאָ אין בלוטיקן קאָשמאַר,
סיאיז שווער ביי אונדז זיך דורכצורייסן, דורכצוטראַגן — וואונדיק יעדער ריך;
שלעפט מען זיך אַזוי, מיט שווערע לאַסטן אויף די פלייצעס, דורך מידע נעכט,
ווייל שווער איז מיט אַ שטילן ליידנדיקן וואָרט וואו אָנקלאַפן אַ טיר.

עס שימערט אויף פאַר מיר דיין ליד אַן אויסגעלייטערטע, אַ פאַרביקע,
און יעדע זילבע דיינע איז אַ רוף, דיין וואָרט — צום אויפשטייג אַ געבעט!
און מעגן אַלע טירן זיין פאַרריגלט פאַרן אויפגעפלאַמטן וואָרט,
וועט מען ערגעץ, ערגעץ ביי אַ האַפן דאָך דעוהערן — „צי פרי צי שפעט“.

גוט איז דעם

גוט איז דעם, אויף וועמען סיאיז דער גירל אויסגעפאַלן — זיין דער בויער
און זיין, אין טעג געפענטעטע, דער אָנוואַגער פון שטענדיק גרייכן —
מיט פאַטאַס פון בונטאַר און נאָווי — טראַגן פייערדיק דעם צייכן,
וואָס האָט ווי שטאַל זיך אויסגעקאָוועט און אויפגעפלאַמט אין שווערן דויער.

גוט איז דעם, וואָס וועט דעם כאָלעם ליכטיקן דערטראַגן ביז די שוועלן;
אין זיינע טעג דעם גאַרנדיקן גירל קאָנען סאַלוטירן —
מיט פינגער ציטערנדיקע — אַ פרייד צעליכטיקטע באַרידן,
אַ פרייד וואָס וועט צעווייען זיך און טעג צעשניטענע — ציילן.

גוט וועט זיין אָט דעם, וואָס וועט נאָך דאָ אַמאָל פון אונדזער צייט דערציילן
ווי יאָרן, טעג, וואָס פלעגן זיך ווי זאַמד פון שלאַך און ראַג צעשטויבן,
און אויך פון יעדן אויפשטייג וואָרט פאַרטראַגן אין אַ האַרץ אַ גלויבן,
פלעגט מען שוין אין נאָמען פון אַ גאָט — טויטן בלוטיקע אויסוויילן.

גוט וועט זיין אָט דעם, וואָס וועט ניט מיד ווערן פון עגבערדיקן טרויער
און מיט טריט נאָך טריט פאַראַקשנטע — העלפן נעענטערן די ווייטן:
ווי וואונדערלעך וועט זיין צו סאַלוטירן וואונדערלעכע צייטן
פאַר דעם וואָס האָט אַ האַפן נאָך אַ האַפן אָנגעצונדן — פאַרן בויער.

שוואַרצהויטיקער ברודער מיינער

שוואַרצהויטיקער ברודער מיינער,
ווי אומעטיקע האַרבסט נעכט
אַ שוואַרצער טרויער ווי דיין הויט
הויכט זיך אויס פון דיר —
ווי לעצטע אויסציערנדיקע אָטעמס פון אַ גויסעסן,
און דו, שווייגנדיק, ווי סע שווייגט דער טויט,
וואָס טרעט דיין שוועל פון שטוב אַריבער —
פאַרשפּילסטו אַט אַזוי דיין וויי אויף דיין גיטאַר
און פאַרטאַנצסט אויף גאַסראַגן דיין צאָר.
אַדער לעסטערסט גאָר די טעג זיינע, די נעכט,
וואָס שלעפּן זיך ווי לעמער צום בלאַנקענדיקן כאַלעף־שאַרף.

שוואַרצהויטיקער ברודער מיינער!
איך האָב דיין טרויער טיפּער נאָך דערפּילט
אויף די וואַט־פעלדער פון די שטאַטן — דזשאַרדזשיאַ, טעקסעס;
אין שטוב סקעלעטן שלייכנדיקע, פון ווייב און קינד;
אין אַ ווינקל, אַ גאַט אַן אָפּגעבליאַקעוועטער,
און ביי זיינע פּיס אַ הונגעריקע קאַץ —
עפּשער האָט זי אויך געבעטן פאַר דיין הינטיש־היים.
וויינט דער וויי פון זיינע ווענט די איינגעפּאַלענע
ווי סע וויינט אַ מאַמע, וואָס זעט פאַר זיך איר גויסעס קינד,
און דו האָסט שווייגנדיק אויסגעשפּילט אויף דיין גיטאַר —
דאָס ליד פון צאָר:
„ניטאַ קיין שיד,
ניטאַ קיין שיד,
ווי זאָל איך אין הימל גיין?...”

בען טאלעם

שוואַרצהויטיקער ברודער מיינער!
סיהאַט אַ ציילעמדיקע פרייד די טעג דייע פאַרהעפקערט —
ציערט אויס דיין שוואַרצע לייב, אויף אַ סלופ, צי אויף אַ בויס,
אַדער ערגעץ אויף אַ דאָג, ווי אַ היימלאַזער קראַנקער הונט.
זינגט „ווייסע פרייד“ אין שטוב, אין גאַס:
גלאַריע, גלאַריע, הללויה,
גלאַריע, גלאַריע, הללויה,
און דיין גאַט דער צוגעקאָועטער
בענטשט די ווייסע פּיוריטאַנער הענט —
ערשטער מעסערשניט אין ווייסן לייב:
גלאַריע, גלאַריע, הללויה
גלאַריע, גלאַריע, הללויה
פון יאָך צעווייטיקטער ברודער מיינער —
צעשפּיל, צעשפּיל זיך שרייאַקער אויף דיין גיטאַר,
צעטאַנץ, צעטאַנץ אַלץ רוישיקער דיין שוואַרצן צאַר.

BREAD LINE

רייען גאַליקע עס ציען זיך אַרום די ראַגן,
גריזשען זשענדע שטיקלעך שימלדיק ברויט — מיט צאַרן —
קאַרטשען מידע הערצער זיך אין פּראַסטיקע פאַרטאַגן,
האַסטיקער צעקלאַפּן זיך, ווי עראַפלאַן־מאַטאַרן.
אַ טאַנץ פאַר אונדזער „פּריידיקייט“ — רוישן זאָלן דילן,
אויף די וועגן אונדזערע צעשפּרייט ווערן גאַטס גנאָדן —
מעלן מאַלן זיך ביי אונדז — עס זינגט דאָ ווינט מיט מילן:
העײַהעײַ, — רייען גאַליקע — צום טאַקט אין קאַראַהאַדן ...

פינטשע בערמאן

סינאָריטאַ ריטאַ

דיינע אויגן, סינאָריטאַ ריטאַ,
קאַיאָטן אין אַ פינצטערער סיעראַ-נאַכט.
דיין אָטעם, סינאָריטאַ ריטאַ,
קיפּאַריטן ווינטן
אויסגעמישט מיט פעך און שוועבל.
געשמיןקט זיינען די קנייטשן פון דיין שטערן,
אויף גאַלד דיין זילבער-קאַפּ געפאַרבט.
וואָס זעט שטעקט אַזוינס אין דיר, סינאָריטאַ ריטאַ,
וואָס די יונגע צאַפּלדיקע מיידלעך,
מיט פאַרבאַרגענע סטילעטאַ-סיגע,
פרעסן דין מיט שפּיזיק-שאַרפע אויגן?
וואָס זעט, טייוול, שטעקט אַזוינס אין דיר,
וואָס ביי דיין אַריינקום אין דער „סאַווע“
און ביים ערשטן דיס-דיס פון דיין פייקל,
ווערן פּאַרלעך פרעך
און דער אוילעם ווילד,
און מע פאַטשט וויוואָט
צו דער פּריסטערין פון באַקכוס.

טשינגארעלאַ

(פון דער סעריע „טיא-וואַנאַ“)

עס גייט מיר אויס מיין האַרץ צו דיר,
אַ, טשינגארעלאַ!
ווייל אונטער שמינק און פודער
ברעכן זיך די רינגען אונטער דינע אויגן;
ווייל דיין צעדרייטער שמייכל אויף דינע ליפן
סוידעט אויס די האַרציע פון „מאַרהאַנאַ“;
ווייל דאָס פּאַניס פון צעפרעסענער קראַנקהייט
אַנטפלעקט זיך אין דעם ריטעמלאַזן וויגן פון דיין ברוסט . . .
וואָס זשע פאַר אַ פייער
ברענט עס אין דינע אויגן,
טשינגארעלע?
איז דאָס אַ פּלוך צו דעם סאָלדאַט דעם וויסטן
און צום באַזויפענעם מאַטראַז — דיין גוידל?
און עפשער איז עס גאָר
אַ פונק פון יענע צייטן,
ווען ביי דעם קלאַנג פון דינע קאַסטאַנעטן
האַבן הענט מיט בעכערס אין דער לופט געגליווערט
און מיילער זיינען אָפּענע פאַרבליבן?
איצט לויערט שוין אויף דיר
פון „פּאַטערס־פעלד“ דער שאַטן,
עס גייט מיר אויס מיין האַרץ צו דיר!

יאַנקעוון בראַדסקי

אויף אַלע וועגן

אויף אַלע וועגן זיינען אויפגעשלאָגן צלאַמים,
קומען וואַנדערער פון איבער ווייטע יאַמים,
וועט אַ שטילע פרייד אַ לויכט טאָן זיי אין פּאַנים.

וועט אַ שטילע בראַכע איבער אַלע וועגן שוועבן,
וועט אַ שטילער כאַלעם זייער מאַרגן וועבן.

אויף אַלע וועגן זיינען אויפגעשלאָגן צלאַמים.

ברודער מיינער!

ווער וועט דיר אַנטקעגן קומען?

אויף אַלע וועגן זיינען אויפגעצויגן פּאַנען,
גיט אַ וועלט אַן אויפגעפלאַמטע, ברויט און פרייהייט מאַנען,
איז אַ טרייסט פאַר יעדן איינציקן פאַראַנען.

ווען דער גרויסער טאָג וועט קומען,
וועט ער קיינעם נישט פאַרשעמען.

אויף אַלע וועגן זיינען אויפגעצויגן פּאַנען.

ברודער מיינער,

ווער וועט דיר אַנטקעגן קומען?

יאנקעוו בראדסקי

שטארק ביזטו, האָר פון שוואַרצע גריבער

שטארק ביזטו, האָר פון שוואַרצע גריבער,
מיט דיין נאַקעט אויפגעפראַלטן שויס, —
ביזטו דער ווינט פון אַרבעטסלאָזע שטיבער,
וואָס טרייבט די נויט פון שטוב אין גאַס אַרויס.

רייך ביזטו, ברודער מיינער ליבער,
מיט דיין קנאַכיק שטאַלענעס געביין, —
ביזטו דער שטאַלצער, אויסדערוויילטער גיבער,
וואָס זינגט דאָס ליד פון אייזן און פון שטיין.

גרויס ביזטו ברודער מיינער טרייער
אין דיין אַלטן ווייבעדישן יאַק, —
ביזטו דער העלד, דער מוטיקער באַפרייער
פון צילינדער־הוט און שוואַרצן פראַק.

מיין שיף

אין זילבער ווייסן פערל־שויס
וואַרפט דער יאַס,
כוואַליעס רייסן זיך אַרויס,
ריזיק גרויס,
פאַלן מיט געשריי צוריק,
רוישנדיק —
אין זילבער ווייסן פערל־שויס.

עס גייט מיין שיף אַליין איר וועג —
נעכט און טעג.
און כאַטש עס ליגט מיין וועג ביים ראַנד
און כיוואַרט אויף לאַנד,
דאָך ניט איך צייל
ניט איך פרעג:
פיל נעכט, פיל טעג.
עס גייט מיין שיף אַליין איר וועג.

געבעט

און די

פאַר וועמען אַלע טויערן פון לעבן זיינען אויפגעפראַלט,
די פאַר וועמען לעבנס ווערן אומגעבראַכט,
פאַר וועמען צאַר פון בענקשאַפֿט,
צאַר פון גלויבן, ליבע, —
איז אַ מייסעלע פון טויזנט און איין נאַכט.

די

פאַר וועמען רייפע, אויסגעבענקטע ליכטיקע כאַלוימעס,
געשריי פון בלוט,
געוויין פון יעדן גליד און ביין,
באַגער, —
זיינען בלינדע גלייִווערים אַזוינע,
וואָס צינדן טייוועס בלויז פאַר פרעמדן לייב;

די

וואָס שטייען נאַקעט, אומריינע פאַר אונדז,
וואָס האָבן לאַנג פון זיך שוין אָפּגעטאָן
דעם לעצטן פונק,
דעם לעצטן טראָפּן בושע,
ווי געשווידן קרעציקע פון אַ גיפטיק־קלעפיקער יערושע;

די

וואָס האָבן שוין לאַנג אויף זונס באַדעקטע בעטן,
לענג אויס דעם לאַנד,
פון איין ברעג ביז צום צווייטן,
אין האַסעלן פראַכטיקע,
בורדעלן נאַכטיקע,
דעם לעצטן סימען מענטש אין זיך,
באַזויפענע, — פאַרשפיגן און פאַרלאַכט;

די

וואָס האָבן אַלץ אין זיך שוין אומגעבראַכט,

העלף אונדז נאָט, —

זיי זאָלן ווייטער אויך אַזוי זיך פירן,

די זאַטע אויסגערוטע גלידער זייערע,

די פעטע, אויסגעבעטע, אימפּאַטענטע לייבער

נישט אויפהערן צו זאָלן און צו שמירן,

פרעדן און אָפּן

פאַר דער גאַרער וועלט פּראָסטיטואירן,

ביז דעם לעצטן טאָג זייערן דעם וויסטן

אין נאָלד, אין איידלשטיין זיך צירן,

פאַרפּומירן זייערע געזעסן,

און אַזוי פאַרפּאַנצערטע אין שטיינערנעם געוויסן, —

נישט וויסן דעם אונטערשייד צווישן טאָג און נאַכט.

דאָס אָנקומען פון יענער גרויזאַס שלאָגנדיקער מאַכט,

וואָס קנוילט און ריזלט אין געדערס ליידיקע,

וואָס שרייט אַראָפּ פון פענימער באַליידיקטע;

יענער שטומער, טליענדיקער האַס,

וואָס שיסט אַרויס פון אויגן פול מיט סינע,

וואָס שוימט אַראָפּ פון ליפּן בלייך פון קינע,

וואָס פּלאַקערט אויף אין אונדז מיט יעדן קלעס,

מיט יעדן שאַרפּן מעסערדיקן שניט,

מיט יעדן שניידנדיקן הונגער קראַמף, —

ווי דער אויפּבראָך פון אַ קאַלטן האַרבּסטיקן פאַרטאָג

נאָך אַ לאַנגער, וואַנזיניקער וואַגל נאַכט,

ה. גאלדאווסקי

בויל הייטס *

עס פלייסט זיך ווינט מיט ווינטעלע ביי דיינע ראָגן:
„לאַמִיך זאָס קוישל איבערקערן!“ — „ניין איד וועל איבערקערן!“
און ברענגט אַנטקעגן מיר דעם ווינט צעטראַגן
אַן אויסטויש פון מאַראַנצן, צימערינג און הערינג.
ווערט גוט דעם האַרץ פון אידיש־רייד און זידל,
איז עס מעקאַנע אויערן — די ערשטע רייד צו הערן.
שפילט יעדעס פענצטער אויף פאַר מיר: ווער פיאַנע און ווער פידל
אין אויסמיש פון מאַראַנצן, צימערינג און הערינג.
— אָט דאָ בין איד—און—איד בין דאָ—צעמאַלט אויף אַלע דראַכיס.
עס גאַרן באַסער־קאַשער־שילדן שאַלעם אַלייכעם הערן.
בויל הייטס אין ווייטסטן מיירעוו־לאַנד אין שטאָט פון „די מאַלאַכיס“,
אַן אויסמיש פון מאַראַנצן, צימערינג און הערינג.

(* די אידישע געגנט אין לאַס ענגעלעס.)

דער סעסמאָגראַף

דיין אונטערערדישע קאָנוואַלטיע קריצט זיך איין
אין מיר, דיין סעסמאָגראַף, אוי, וועלט!
צעציטערן זיך מיינע רערן אין דער טיף
און צייכענען מיט בלוט אַ נייעם מין באַשאַף,
וואָס ביט זיין אויסזען מיט יעדן בלוטנסריף.

איך קען עס ניט,
איך האָב ניט פאַר דעם קיין קלאַנג, קיין נאָמען.
נאָר כּיזע און פּיל אַז שוואַנגער ביזטו, וועלט,
אַז אויפגעאַנגען איז אין דיר אַ צאָרן
און האָט זיך אין דיין טראַכט צעצעלט.

עס לעכערן מיין אויער קינפטיקע געבורט־געשרייען.
איך טרינק זיך אין אַן אַקעאַן פון אַשנדיק בלוט.
איך בין דיין סעסמאָגראַף. איך רעגיסטריר די שאַ פון ווייען,
ווען קומען, וועלט, וועט דער וואָס אין דיין טראַכט נאָר דוט.

ווער מיר זיינען

היטלער זיינען מיר, און פּיטערער און שניידער,
מיר אַרבעטן מיט נאָדל און מיט שער.
נאָר ווער עס זעט, דער ווייס: מיר זיינען שלייפער —
מיר שאַרפן שפיזן, פּייל און שווערד.
פאַרבער זיינען מיר, און בויער און סטאַליאַרעס.

מיר אַרבעטן מיט באַרשטן און מיט זעג.
נאָר ווער עס זעט, דער ווייס: מיר האַקן ביימער
דורך דזשאַנגל־וואַלד צום ברייטן וועג.

און שוסטער זיינען מיר, און קלאַפן אונטער
מיט האַמערס אייזערנע אויף הילצערנעם קאַפּיל,
און וועקן: — העי, דו, שנעלער שפּאַן און מונטער!
עס טאַגט! סיווערט נענטער צום ציל! —

עײַ, שײַף

— עײַ, שײַף, געפּאַנצערטע אין מיטן יאַם
אויף זילבער־בלויע וועגן,
וואָס ברענגסטו מיט זיך פון דער וועלט
צו אונדזערע פעטע ברעגן?

— געלאָדן האָט מיך שווייס און וויי.
איך פיר פון אייערטוועגן
אַ קלאַג וואָס שפּרייט זיך אין דער וועלט,
ביז אייערע פעטע ברעגן.

— עײַ, שײַף, געפּאַנצערטע אין מיטן יאַם,
ניט ריר אָן אונדזערע ברעגן!
מיר גיבן דיר אַ פולע העלפט
פון אונדזער גרויס פאַרמעגן!

— באַהאַלט פאַר זיך וואָס איר פאַרמאַגט!
איך וועל זיך גלייך באַוועגן.
עס פירט מיך אַ געהיימע האַנט
צו אייערע פעטע ברעגן.

עײַ, שײַף, געפּאַנצערטע אין מיטן יאַם,
אויב ניט פון אונדזערטוועגן —
מייד אויס צוליב די קינדערלעך
אונדזערע פעטע ברעגן.

— נאָר איר וועט אומקומען אין שרעק,
אויף אייערע פעטע ברעגן.
דער יונגער דאָר מיין אָנקום פילט
און יאוולט מיר אַנטקעגן.

עטל גאלדבערג

אין שאַלעם פון מיט-זומער

שפילעוודיקע פאַרב צעגליאונג, שטורם רעגע פון פאַרגיין,
צאַרטע, קילע מאַמע-הענט פאַרשפרייטע אין אַ מאַמעס טפילעדיק געוויין

האַט אַ נאַכט אַ ווייסע זיך צעוויקלט און געעפנט ווי אַ ליליע.
ליגט מיין האַרץ אין שאַלעם פון מיטזומער אַ באַרוטע און אַ שטילע.

ווי דעם פויגלס פּרילינג־רוף אויף אויפגעלעבטע צווייגן,
רעגנט איבער מיר די שטילקייט פון אַ הימל — לויטער שווייגן.

זילבער גרינלעכע לעוואָנע שיין פאַרטריקנט דאָס ברוך פון
אַפגענאַרטע טאַג־באַגערן.

איבער דעכער דאַרפישע צעשפרייט דער אָוונט הויפּנס ווייסע
ציטערדיקע שטערן

באַרוועסע, ניט איילנדיקע טריט בראַדיען איבער פייכטע גראַזן,
און אַ ווינטל האַט דעם רייעך פון ליליען קיל אין מיינע הענט געלאָזן.

שאַלעם־שאַ פון זיך און אַלץ דערקענונג, גאַט אַן לעסטערונג פון רייד...
כיהער ווי פעלדער פולע רייפן זיך אין טרויער פון דער עכסטער פרייד...

שטומער מישפעט

דו וועסט שווייגן —
אָבער אין לאַנגע שנייאיקע פאַרטאָגן
וועלן זיי, די ניט געבוירענע,
צו מיר דינע שטומע טיינעס טראָגן;
זיך ציען פון דער ווייטער אור־צייט
איבער באַפּרוּכפּערטע זויערסדיקע שוועלן,
און איינציקווייז —
זיך איבער מיין צוקאַפּנס שטעלן.

דו וועסט שווייגן —
דאָך איך וועל אין דינע רייד, די ניט דעררעדטע,
מיט פאַרמאַכטע אויגן אינדערפּינצטער זיי דערקענען, —
די קינדער אונדזערע, די ניט געבוירענע,
די קליינע פאַרמלאָזע אַטאַמען,
וואָס וועלן קומען אין מיין שטרויכל־שאַ,
ביי מיר אַן ענטפּער מאָנען:
פאַרוואָס איך האָב פאַראומערט דיר דיין שטוב;
די נאַכעס־שאַען דינע אומגעבראַכט,
און דיר, דעם אומעטיקן —
פאַר אַ לעצטן פון דיין דאָר געמאַכט.
וועלן אונטער אַט דעם נאַכטיק־שטומן מישפעט
זיך צעפאַלן מינע אויסגעטראַכטע געטער . . .

ווי אַ טויב אַ ניטדערקוילעטע
מיין לייב וועט אונטער זיבן פיינען קלעמען
און צום ערשטן מאָל —
פאַרן אַנקום פון טאָג זיך שעמען.

אַ פּרימאָרגן וועט אין פענצטער קוקן באַנג און גרוי —
און דו וועסט שווייגן.

באַרעך גאַלדהאַרט

אַ פייער אַ פאַרצערנדיקער

אַ פייער אַ פאַרצערנדיקער ברענט אין מייענע ביינער,
 דערפאַר אַ הילכט אַזוי מיין קאָל און ווילדעוועט מיין וואָרט;
 דעריבער: וואָלפּיש-בייז די אויגן מייענע, כאַלעף שאַרפע מייענע ציינער,
 דערפאַר — מיין אומרו אומעטוס; ניטאָ פאַר מיר קיין אָרט.

אַ פייער:

אַט צעצינדט מיך, אַט פאַרלעשט מיך, און אַט ברענט אין מיר שוין ווידער
 אַ שטראַף אויף מיר, אַן אייביקע אַזא, וואָס פרעסט מיך אויף;
 אַט פיל איך זיך דערהויבן אין עקסטאַז פון גליענדיקן גלויבן,
 און אַט — אַ פאַל,
 אַ קאַלטער פראַל,
 אַרונטער, ביז דער נידער.

אַ פייער:

ווי אַ נייער שייער פול מיט פרישן ווייץ און קאַרו,
 אַט אַזוי בין איך אַצינד אין פריער־רייפן זומער פון מיין בינטל יאָרו;
 איך ווער דערדריקט, דערשטיקט פון היץ און דאָרשט;
 לעבן, נעם מיך צו אין דייענע מילן,
 כיוועל דיר אָפגעבן די צאַרטע נערוון מייענע און געפילן;
 לאַז מיך איינמאַל נאָך דערפילן
 ווי עס ראַלן זיך,
 און מאַלן זיך
 צעמאַלן זיך
 די יונגע ביינער מייענע,
 אויף די הייסע שטיינער דייענע.

בארעך בטלהארט

אָ. פייער מיין פארצערנדיקער;
צו עפעס — זיין אַ ציל אַ קערנדיקער;
קעדאַי פון עפעס — גאַרנישט ווערן,
קעדיי אליין זיך ניט פֿאַרצערן.

לעבן, נאָדיר מייענע בריענדיקע ביינער,
נעם און וואָרף זיי אויף דער שאַרף פון דייע שטיינער.

אַדאַם נאַקעט

שאַנר

איך שעם זיך איין צו קוקן אין די אויגן;
מיין בליק איז הונגעריק און מיד;
מיין קאָפּ — פון זאָרג אַראָפּגעבויגן,
מיין לעבן — ווי אַ בעטלערס ליד.

און איר — צעזעצט אין ברייטע שטולן —
איר האָט אי ברויט, אי דוס,
און כּוצפּע, אין אַ בויז אַ פּולן, —
איר שעמט זיך ניט צו זיין אויך דוס.

אַ, וואו זאָל איך מיין שאַנד באַהאַלטן,
ווען איך באַגעגן אייער בליק;
די בושע קריכט פון אַלע שפּאַלטן
און ווייזט מיר אָן אויף אייער גליק.

יאָם האַרין

דער יאָם האַרין, ער גייט. ער קומט מיט בליץ און פייער,
ער פאַרבט זיין וועג אין רויט;
עס קראַכט די וועלט, די אַלטע, — פאַר אַ וועלט אַ נייער, —
פאַר די וואָס האָבן ניט קיין ברויט.

אַ מאַבל וועט זיך לאָזן אויף די סדוימס און די אַמוראַס,
— געבויט פון דוירעס לאַנג אויף רויב; —
און פּאַלן וועלן אַלע פּאַלשע טוירעס,
דער געץ פון גאַלד וועט ווערן שטויב.

פֿאַרעך גאַלדהאַרט

עס שטראַמט דער צאַרן־מאַרש פון הונגער־באַטאַליאָנען,
און שוועבל בליצט פון טראַט און בליק;
עס שפּאַנט דער טאַג פון דין אויף אַלע דינער פון מאַמאָנען,
און וויי צו די וואָס קוקן אויף צוריק...

גוירל

דו האָסט מיד ליב, — איז נעם מיד ווי איד בין
מיר קאַנען קעגן גוירל זיך ניט ווערן;
אַמאָל ביסטו די פליג און איד — די שפּין,
און איינער מוז אַן אַנדערן צעשטערן.

אַן אַנדערס מאָל בין איד די פליג,
איד פלי און פאַל אין דייע שפּין געוועבן;
און מיר איז ליב און זיס דיין זיג:
סיאיז דייע און קאַמף און לעבן.

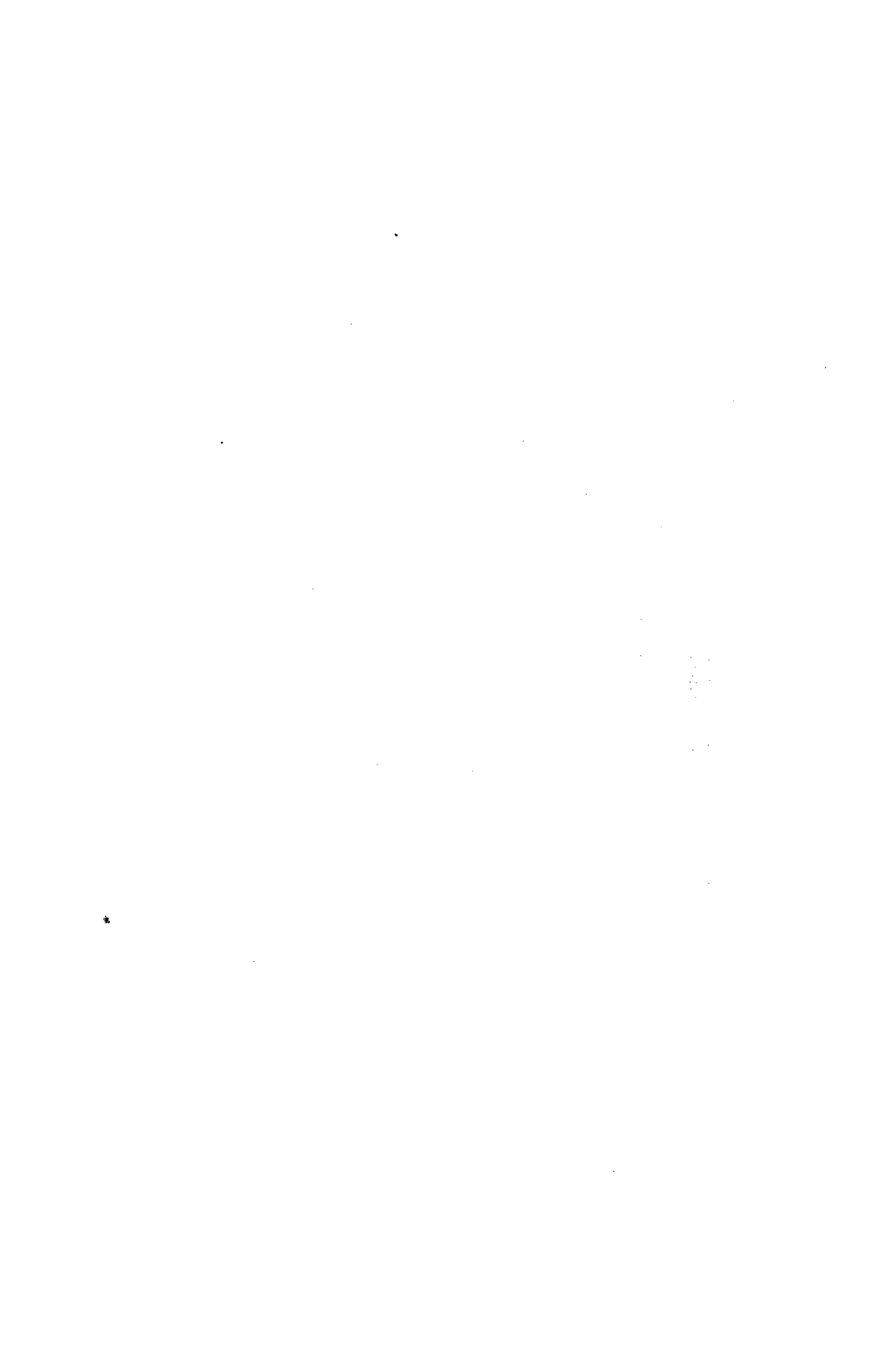
קייטן

מיר האָבן זיך באַפרייט שוין פון דער פייערדיקער אומרו,
געבליבן זיינען אונדז די קייטן פון דער קאַלטער רו;
מיר זוכן עפעס זוכן עפעס איינער אינס צווייטן,
נאָר איד בין — איד. און דו ביזט — דו...

פונוואָנען האָט זי זיך גענומען, יענע אומרו?
און וואוהין איז זי אַצינד אַוועק?
פאַרוואָס האָט אומרו ווי אַ מאַמע אונדז געוויגט אין אירע אָרעמט,
און רו איז קאַלט, און ווי אַ גאַזלען וואַרפט זי אַן אַ שרעק? ...

מיר זוכן עפעס, זוכן עפעס איינער אינס צווייטן,
נאָר איד בין — איד. און דו ביזט — דו;
מיר בענקען נאָך דער אומרו פון די פייערדיקע קייטן,
און בלייבן אין די קייטן פון דער קאַלטער רו...

ליבהאַבערײ

ניסאָ קיין ליבע היינט, מיין פראַנט; דאָס וואָרט איז אַלט, באַנאַל,
פאַראַן בלויז מאַן און פרוי — געשלעכט;
דערשמעקסט אַ קאָשער לעמעלע — ווער האָר: פאַרנאָר, באַפאַל
און, אָן אַ בראַכע — נעם און שעכט.

אַ שיינע בסולע ליבט דיך — גוט. נאָר זאָג איר ניט דעם האַרײִאַט.
וואָרט צו: אָס קומט אַן אַנדערער, אַ „יאַלד“, און שפּאַנט אַרײַן אין יאָד;
און דאָן, באַווייז זיך דו: אַ העלער העלד, אַ יאַט, אַ כּוואַט,
און ווער איר ליבהאַבער — געהיים — דערנאָך.

נאָר אויב דאָס ווייב איר הייס פאַרלאַזט און קומט צו דיר
און זוכט ביי דיר אַ האַרץ — אַ, דאָן:
ווער הייס און ביז און קאַלט און האַרט און זאָג צו איר: —
איך בין אַ ליב האַבער — מיין לעמעלע, נאָר ניט קיין מאַן.

שירים פון פאַרדעט

נייע לידער אין אידיש לעגענדע־טאַן

א. — באַרויגען

קאַפּריזנע דו: נו, האָב מיך ליב און שפּיל מיט מיר באַרויגען,
און יאָג איך זיך נאָך דיר — אַנטרין, פאַרשווינד פון מיר;
גערעכט: אַ ליבע, ניט מיט כּאוּויליי לידע — עך, וואָס טויג עס?
איז: קום איך צו דיין הויז — פאַרהאַק די טיר.

און זיך פון קאָס און ברען פון האָס און ליב מיך ביז צו מעשוגאַס,
נאָר ניט אַנטפּלעק: איך טאָר ניט וויסן — גאָרניט;
איך וויל דיך זען אָט ווי געווען: אַ בלאַנדע; אויגן בלוי און באַקן בלאַס —
און שפּאַרן דיך: ניט דירן — אויף קיין האַר ניט.

אַ מאַקעס קאָדעש איז דיין איינזאַם מיידל־צימער,
דיין האַרץ — אַן אַרן קוידעש, ניט באַפּלעקט;
עס שוועבט פון שכינע דאָרט אַ שימער, אימער:
אַ רייניקייט אין מענטעלע — פאַרדעקט.

בארעד גאלדהארט

און איד — אָט ערשט אַ דינער צו אַוואַידע זאָרע,
און שוין — איד לויף זיך אויסקויפן פון זינד;
איד דאַרף נאָך פריער אָן אַ שיער סליכע און קאַפּאַרע,
און ניי געבוירן ווערן — ווי אַ קינד.

איז: שפּיל באַרויגעז — פּלאַס און פייער:
זאָל צאָרענען אויף מיר ווי בליץ — דיין בליק;
דו ווערסט מיר ליבער נאָך, און ווי אַ סייפער טויער — הייליק־טייער,
און יעדער אָס — אַ רעמעז אויף אַ שפּעטער־לויטער גליק.

ב. — מאַטן - ליבע

דער סיני־באַרג האָט אין דער הויך געוויקלט זיך אין רויך־טומאַנען:
אויף אונטערטאַנען, אונטן, אָנגעוואָרפן מויער;
נאָר מוישע הויבט זיך אויף: אַרויף, אַריין אין די וואַלקאַנען,
אַ שטאַלצער טראַט: צו האַרכן צען געבאַט פון בויער.

יעהאָוואַ בויערט אין די אויערן זיין ערשט־לעצטן פון געזעצן:
עכאָד בין איד; איר זאָלט מיך ניט פאַרבייטן.
ער צאָרנט און ער בעט זיך: מאַכט אייד ניט קיין געצן,
געדיינקט נאָך מיך, פון נאָענט און פון ווייטן.

פאַר דיר—איד שטיי ווי סיני, הויך. דערפאַר—דיין פאַכעד און דיין סינע:
דו ציטערסט — טאָמער וועט דער באַרג אינגאַנצן זיך צעדריקן;
נאָר איד — מיט זיך אַליוו, בין שוואַך און קליין ווי קינע:
איד גיב אַוועק מיין בלוט פאַר איינס פון דייע בליקן.

איד רוף דיר אָן מיט הונדערט פּלאַמענדיקע ליבע נעמען,
און טויזנט ליידנשאַפטן בושעווען ביי מיר אין האַרץ:
באַשער מיר, מאַכטיקער, אין דונערשטורעם — זי צו נעמען.
דערוואַך: איר אָפּגעבן מיין האַרץ — אַ רואיק צאַרטס.

נו, שרעק זיך ניט — איד שטורעם דיר, ווי מיט־יאָם — די ווייטע ברעגן,
איד וויל דיר, ציל דיר: אָט־אַט־אַס פאַרכאַפן און פאַרפּלייצן;
נאָר דו, אַ, קום אין רו, פון אַלע וועגן: מיר אַנטקעגן,
און נעם מיך אויף, און לייז מיך אויס — אין שויס פון דינע רייצן.

ג. — אין דיינע כיינען נעצן

איך האָב דיר אין אַ ברווועלע געשיקט מיין לעבן,
פאַרוואָס זשע האָסטו מיר קיין ענטפער ניט געגעבן?
דיין שווייגן גיסט מיר אָן דאָס האַרץ מיט פיין,
און טרויער רוימט מיר איין אין אויער: וואָס וועט זיין?

אין דיינע כיינען נעצן ליגט מיין זיין געפאַנגען.
דיין נאָמען איז מיין ניגון פון געזאַנגען;
דיין קאָל איז קיל און פריש ווי וואַסער פון אַ טיפן קוואַל,
דיין וואָרט איז הייס און לויטער ווי אַ זומערדיקער זונענשטראַל.

איך הער דין רעדן און דיין יעדע זילב איז ווי אַ יונגע זאַנג:
צו אויפגיין גרויס און קערנדיק איז איר פאַרלאַנג;
איך הער דין רעדן: שווייג איך. האַרץ זיך איין,
און איך אַליין גיי אויף אין דיינע רייד — מיט פרייד און שיין.

דו קוואַל, מיין קוואַל. מיין פרישער, טיפער צויבער-קוואַל:
אַ דאָרשטיקער, פאַרכאַלעשטער, איך טו צו דיר אַ פאַל,
און מיינע גלידער גליען ווי פאַרשמאַכטע צווייגן —
אַ, טרינק מיך אָן מיט הייסער רייד, נאָר ניט מיט קאַלטן שווייגן.

ד. — די ווערטער פיר

איך האָב דיר ליב.

די ליפן מיינע ציטערן בעשאַס זיי פליסטערן די ווערטער,
די ווערטער פיר, וואָס גאָט אַליין האָט זיי מיסטאמע אויך געזאָגט צו זיין באַגערטער.

איך האָב דיר ליב.

נאָר דו, מײן טײערע פאַרגיב:

פון דינע נאכטיק־שוואַרצע אויגן לויכטן דאָך אויף מיר אַזויפיל זונען,
נאָר איך — מײן קאָפּ איז האַלב געבויגן, האַלב געהויבן,
איך קאָן זיך גאַרניט גלויבן,
אַז איך האָב אַ יונגן מאַרגן אין מײן מיטן העלן טאָג געפונען.

פאַרגיב, מײן טײערע, פאַרגיב:

דו ליגסט אין מײנע אַרעמס פרעמד־פאַרשעמט, דאָך ווי דאָס לעבן ליב און אייגן.
נאָר איבער מיר אַ טויהו היוערט; ווערטער וואַנדערן
אַפגעריסן איינס פון אַנדערן,
אין כויעטן שטום—זיי זוכן זיך אַרום, זיי דאַרפן זיך אין וועלטן ערשט צוזאַמענלייגן.

איך האָב דיר ליב —

ווי שיין די ווערטער קלינגען דאָן ווען טאָט איז דער באַגלייטער,
ווייל וואָרט אַליין איז נאָר ווי שטאַפל אויף אַ לייטער.
איך ווייס, דו גאַרסט און וואָרטסט אַז דער וואָס האָט געזאָגט די ווערטער פיר,
זאָל וועלן שאַפן און זיי ברענגען צו דיין טיר.

אַ, גאָט, פאַרלאָז מיך ניט אַצינד,

איך שטיי פאַר דיר — אַ הילפלאָז קינד

און בעט:

סיי פרי, סיי שפעט,

גיס אָן מײן בלוט מיט מוט ווי איין,

פון הוילע נולן מוז איך נאָך אַ פולן נעס באַווייזן.

און דו, מײן טײערע, פאַרגיב —

איך האָב דיר ליב.

ל. גארעליק

אָנהויב זומער

האַט אַ ליכטיקער פרימאָרגן
זיך צעשמייכלט צו דער וועלט,
געוואָרעמט און געקושט
דאָס אויסגעשפּרייטע פעלד,
ווי אַ סאָלדאַט
וואָס קומט פון לאַנגן דינסט אַהיים,
פאַרביינקט צו זיין פאַרביינקטער ווייב,
קושט און ברענט זיך איין מיט ווילדקייט אין איר לייב.
האַבן בראַכעט זיך גענומען שיטן אַפּן פעלד,
געטראָגן און געשפּרייט
פון גלעטנדיקן ווינט,
ווי די בראַכעס וועלכע שוועבן
פון אַן אַלטן טאַטניס אויגן צו זיין טאַכטעריס טראַכט
וואו עס וואָרעמט זיך אַ קינד,
אַן אייניקל פאַר אים;
האַבן פויגעלעך געזונגען און געטאַנצט:
ווי גוט און וואויל איז אונדז,
די ערד איז מעבערעט!

די באַבע מיטן זיידן

קוקט דער זיידע אויף דער באַבע
און טראַכט:
אַזאַ גוטע ווייב,
אין דער יוגנט אַזוי שיין געווען...
און איצט?
דאָס פּאַנים געל, צעקנייטשט —
נאָד אַ יאָר, נאָד אַ יאָר,
וועט מוזן גיין...
איך וועל אויף דער עלטער בלייבן עלנס.
ווער וועט מיר דאָס עסן אויפקאַכן?
אַ העמד פאַרריכטן?

קוקט די באַבע אויפן זיידן
און טראַכט:
אַזאַ גוטער מאַן, אַזאַ טאַלמעד גאַכעס,
אַזאַ ערלעכער און פרומער.
באַלד —
נאָד אַ יאָר, נאָד אַ יאָר,
וועט זיך מוזן אָפּשיידן פון מיר...
וועל איך אויף דער עלטער בלייבן אן אַלמאַנע, וויי איז מיר!
ווער וועט פאַר מיר שאַבעס קידעש מאַכן?
די סעדרע מיר פאַרטייטשן,
דעם פיירעק און דעם הייליקן עין־יאַנקעוו לייענען ?
וויינט די באַבע —
וויינט דער זיידע —
— וואָס זשע וויינסטו באַבע?
— אָט, אַזוי—דאָס האַרץ איז מיר עפעס שווער געוואָרן...
— וואָס זשע וויינסטו דו, זיידע?
— אָט, איך זע דו וויינסט — —
באַהאַלט די באַבע איר צוקנייטשטן פּאַנים
איניס זיידניס באַרד און שווייגט.
זידן אירע טרערן אויף זיין באַרד
און זיינע — אויף איר שטערן.
נאָר צוזאַמענמישן ווילן זיי זיך ניט.

סעלעסטינאָ

די קליינע סעלעסטינאָ
וואָס איז ערשט אַלט געוואָרן עלף יאָר,
האַט ערגעץ אַ גאַלדן קייטל
פון אַ ווייסן, פּודל צוגענומען.
שטייט דער הויכער, דויטער, פּאַליציי־שעף,
רעדט צו איר מיט האַניקדיקע רייד
און פרעגט:
„זאָג מיר, סעלעסטינאָ טייערע,
וואו און ווי אַזוי האָסטו דאָס קייטל צוגענומען?“
נאָר סעלעסטינאָ
קנייטשט אַקשאַנעסדיק דעם שטערן,
בליצט אויף אַלעמען מיט פייערדיקע בליקן
און רעדט קעטיידער איינס:
די לייד־האַט דאָך נאָך צירונג אַסאָד,
קען זי אויף איר פּודל דאָך אַן אַנדער קייטל אָנטאָן —
און איך האָב ניט מיט וואָס צו שפּילן זיך —
מיין ברודערל,
דאָס אינגעלע וואָס איז ערשט דריי יאָר אַלט,
האַט לאַנגע האָר, געקרויזטע ווי אַ פּודל
און אַ פּאַנימל אַ קלאָרס,
מיט אַ פּאַרריסן נעזל,
לויפט ער אום אין אונדזער קעלער־שטוב
אַ באַרוועסער אין אַ צעריסן העמדל
— זעט זיך סינאַקעט לייבעלע אַרויס —
און פירן אים איבערן שטוב;
דאָס קייטל אָנטאָן אויף זיין האַלדז
האַב איך געוואָלט
ווי די לייד־פידט דאָס ווייסע הינטל,
זאָל ער נאָכלויפן נאָך מיר אויף אַלע פיר
און מאַכן האָוו! האָוו!
וואָלטן מיר אַביסל שפּאַט געהאַט,
וואָלטן מיר זיך ביידע אָנגעשפּילט —
איך די לייד־ער — דאָס קליינע, שיינע הינטעלעט;

ל. גארעליק

וואָלטן מיר זיך ביידע אזוי אָנגעלאַכט —
מיין ביזע, בלייכע מאַמע
— וואָס ביזערט זיך אויף מיר
ווען נאָר איך בעט אַ קליידעלע,
אָדער אַ פּאָר שוין —
וואָלט מעסטאַמע אויך געלאַכט.
וואָס זשע האָט מען מיך געבראַכט אַהער?
און דאָס קייטל ביי מיר צוגענומען?

האַט דער הויכער, רויטער פּאָליציי־שעף
זי געפירט דורך לאַנגע שמאַלע קאָרידאָרן,
האַט די קליינע סעלעסטיוואַ
איס באַקוקט מיט פרעגנדיקע בליקן
און דאַכמאַנעט בעטנדיק
געשמייכלט.

מיין טאָג

כיהאָב ליב מיין טאָג,
באַפריי איך זיך
אַלע אינדערפרי פון די פיר ווענט
וואָס באַהאַלטן מיך
אין היימישער אומהיימלעכקייט;
לויף איך אום אַ גאַנצן טאָג אין גאַס,
בייט אויס שטיקער פון מיין טאָג
אויף אַ שטיקל ברויט,
אַ אָנצוג, אַ פּאָר שוין,
ליידיקט ביסלעכווייז זיך אויס ביי מיר דער טאָג
און ווי אַ שיקער האַלט ביים האַלדז
אַן אויסגעליידיקט פּלאַש,
פון וועלכער ער זוכט אַ טראָפּן אויסצולעקן,
אזוי האַלט איך דעם טאָג
ביי זיין שוואַרצן קיינעוודיקן, מעלאַנכאָלישן פאַרנאַכט;
ביז עס קומט די נאַכט און שפּרייט איר ווייכן בלויען שאַל
איבער מיין אויסגעליידיקט האַרץ.

דער מוסקולירטער ריז

ס'וועט באַלד דער מוסקולירטער ריז
א הויב טאָן הויך זיין קאָל.
און ס'וועט זיין קאָל אַ טראַג טאָן זיך
אַריבער דאָרף און טאָל.
וועט איר דאָך שוין דערהערן אים
און וויסן אַז ער קומט.
און וויסן, אַז ווי ביי אַ לייב,
זיין צאָרן אין אים ברומט.

אַ צאָרן, וואָס האָט דוירעס לאַנג
זיך אָנגעגליט ביז רויט,
פאַר וואָס איר האָט אַוועקגערויבט
זיין הויז, זיין קלייד, זיין ברויט.
דער צאָרן וועט צעפלאַמען זיך —
אַ ברענענדיקער טייך,
עס וועט דער טייך מיט כוואַליעס האָס
אַריבער איבער אייך.

ס'וועט אייער פעסטונג אומפאַלן
פון ברויזנדן וואולקאַן,
וואָס איז צעצונדן אונטער איין
אויף יעדן טראַט און שפּאַן.

אויף אייער וואַנט שוועבט לעניניס האַנט
און שרייבט אייך אייער סאָף;
איר וועט בייטאָג נאָר זען שוואַרץ
און זעען רויט אין שלאָף...
איר וועט דעם מוסקולירטן ריז
דערזען אין זיין מאַכט
אַז ווי וועט זיין צו דעם, וואָס האָט
פון אים זיך אויסגעלאַכט!

אינדיאנער זומער

טעג.

טעג.

טעג.

אז, ס'ארט טעג!

וואָרפן זיך מיט גאָלד.

יעדן פעלד, יעדן דאָרף,

יעדער שטאָט אַ זשמעניע גאָלד;

אפילע דער פאַררויכערטער שיקאַגע.

נאָר די הונגעריקע, אָפגעריסענע וואַלגערו זיך אויף די גאַסן:

מעדיסאָן, קאַנאַל און דזשעפערסאָן

קאָנען פאַר דאָס גאָלד קיין ביסן ברויט ניט קויפן.

טעג.

טעג.

טעג.

טעג וואָס פילן אָן דאָס האַרץ מיט

קאַמף און זינגענדיקער פרייד,

אין אַזעלכע טעג

וואָלט גוט געווען:

אַ הויב טאָן זיך,

אַ נעם טאָן זיך

און אָנהויבן אַ כוואַליענדיקן גאַנג,

פון מעדיסאָן, קאַנאַל און דזשעפערסאָן,

דורך דירבאָרו, סטייט און מישיגען בולוואַר,

צו „לייק שאָר דרייוו“.

אונטערפירן דעם סאַכאַקל דאָרט

פאַר אַלע הונגעריקע טעג,

ל. גארעליק

פאר נעכט — אויף טראַטואַרן אויסגעמאַטערטע,
פאר קאַליקעס מיט פענימער צעפייניגטע,
וואָס שטייען דאָרט אויף רעדלעך אַשטאַט פיס
וואָס שטייען דאָרט אויף רעדלעך אַנשטאַט פיס
פאר קינדער אָפגעריסענע, פאַרכויעכטע,
מיט אויגן פיבערדיקע נאָך אַ טראַפן מילך !
און די טעג
געצוואַגענע, פאַרקאַמטע,
זאָלן העלפן אויסגלייכן
די טראַטואַרן:
וואו מ'וואַלגערט זיך די נעכט
אויף שטיין מיט צייטונגען פאַרבעט,
מיט יענע —
וואו פרויען אויסגעכאַליעטע, פאַרצערטלטע,
שפאַצירן אום מיט ווייסע פודלס אויף די הענט.
און מיליאָנען הערצער,
אויפגעברויזט מיט זיגערשער פרייד,
זאָלן זיך אַ נעם טאָן פאַר די הענט
און אַ שטורעם טאָן אַ ליד
פון פריידיקער באַנייאונג,
אַז די זיילן פון דער וועלט זאָלן אַ ציטער טאָן.
אין אַזעלכע טעג,
טעג, טעג,
טעג וואָס וואַרפן זיך מיט גאַלד —
אַד, סיאַראַ טעג!

מיר זיינען גרייט!

וועלן!

שוין איבער דרייצן יאָר איז אַלט דאָס לאַנד

וואָס דאַנגלט זיך מיט איין

און לאַזט זיך ניט פאַרצוקן.

קריצט איר אייערע צעפּוילטע ציין,

מיט פּאַספּאָר אויגן האַלט איר אין איין קוקן

אויפֿן לאַנד וואָס ווערט אַלץ שענער און געזינסער.

וועלן!

מיט די מיילער קעגן דער לעוואָנע,

פאַרגייט איר זיך אין גאַווערדיקן וואַיען;

ביגט איר איין אייערע קלויטן, גרייט צום לעצטן שפּרונג.

וועלן!

פאַרצוקן ווילט זיך אייד?

און נאַכדעם זיך צעטיילן מיטן רויב?

און פאַר דעם בעסטן כּיילעק רייסן זיך צווישן זיך?

וועלן!

ערט אויס:

די אויגן זיינען אָפֿן

און היטן אייער יעדן טראַט צו אים!

סיאיז אונדזער לאַנד — סאַוועטן־לאַנד!

מיר הויבן אַלע אויף איין מוסקולירטע האַנט —

מיר, די אַרבעטער פון גאַרער וועלט,

שטעלן אויף אַ וואַנט

פון פלייש און בייץ —

פון אַקסלעטן, קעפּ און הערצער

אַנגעגליט ביז רויט!

מיר וועלן פאַרטיידיקן

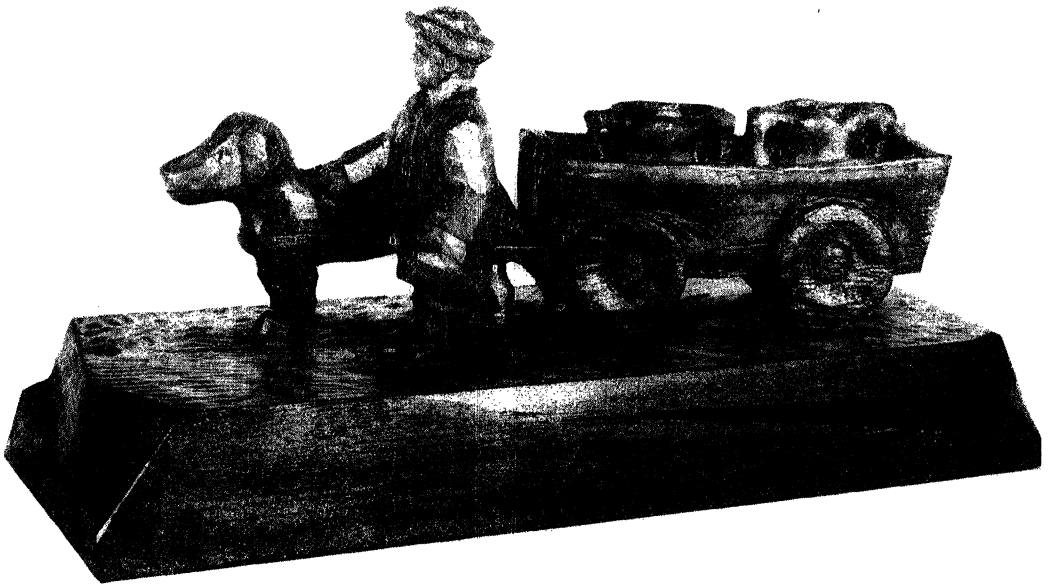
מיט נעגל און מיט ציין!

עס האָט געלערנט אונדז די נויט,

קעגן אייד צו גיין אויף לעבן און אויף טויט!

וועלן!

מיר זיינען גרייט!

דאָס ליד פון דזשעקסאָן דעם נעגער

איז דזשעקסאָן געגאָנגען אויף סטייט סטריט פאַרנאָכט,
באַגענט אָן אַלטינקן נעגער:
כיבין הונגעריק זיידע, וואו נעמט מען אַ ברויט?
וואו נעמט מען אויף נאָכט אַ געלעגער?

איך קום פון דער טאָט, געגאָנגען צו פּוס,
אין רעגן, אין היץ און געפאַרן;
געציטערט: אָט וועט מען מיר כאַפן אין וועג,
אָט וועט מען אין טפּיסע פאַרשפאַרן.

געהערט האָב דאָרטן אַז אין שיקאַגאָ
אַ נעגער קאָן אַרבעט געפינען;
אַז דאָ אין די שלאַכט־הייזער קריגט מען אַ „דזשאַב“,
כאַטש אויף צו עסן פאַרדינען.

וויבן אין געקומען, געשטעלט זיך ביים טיר,
געבעטן מיט ליפן און אויגן;
געבעטן אַ „דזשאַב“ און כּיהאַב מיר אינגאַנצן
גענומען האַכנאָעדיק בויגן.

מיהאַט מיר געענטפערט: קיין „דזשאַב“ איז נישט אַ,
אַפילו אַ ווייסן צו געבן —
צו ווייסטו נישט זיידע, וואו קאָן איך איצט גיין?
וואו נעמט מען כאַטש היינט אויף צו לעבן?

געלאָזן אַ ווייב מיט אַ קינד אין דער היים,
געוואָלט אַליין דורך די שטאַטן —
זיי וויינען מיסטאַמע און בענקען אַזוי:
נאָך מיר — דעם פאַרדינער ... און טאַטן.

מיין ווייב איז דאָרט איצטער ביי ווייסע אַ דינסט —
זי איז אַ מולאַטקע אַ שיינע:
אַ פּאָנים פּול כּיין, מיט אַ פּלאַמיגן בליק,
די פּיס אירע — פּיינע און קליינע.

ל. גארעליק

נו, קריכן דאָרט ווייסע כאַזיריס צו איר —
זיי האָסן אונדז נעגערט ווי שפינען;
נאָר ווילן אַ שיינע מולאָטקע וואָס זאָל
מיט אַלצדינג זיי קאָנען באַדינען...

מיזאָגט דאָ געפינען זיך ווייסע, אַזוינע
וואָס קעמפן אַנטקעגן דעם רייכן;
זיי האָסן אונדז ניט און זיי האַלטן מיט אונדז
אַזוי ווי מיט זייערס אַ גלייכן...

אַ מענטש

העי! אַ וואַרע מאַכט!
עס גייט אַ מענטש!
אַט גייט ער אויף די טרעפּ,
עס שלעפּן זיך די פיס ווי אַנגעשוואַלענע,
די סריט — ניט זיכערע,
די באַקן איינגעפּאַלענע,
האַלטן — סטאַס אַזוי אויף זיך פון יוצע וועגן —
אַ נאָז אַן אויסגעצויגענע,
אַ שפיציקע, אַ בלייכע;
די אויגן — פיבערדיקע, טרערנדיקע.
קומט אַריין אין רעסטאָראַן דער מענטש
אַן איינגעקאָרטשטער אין זיך,
מיט אַ קאָפּ אַראָפּגעלאָזענעם,
(ווי ער וואַלט פּלוצלונג ווערן קירצער מיט אַ קאָפּ)
שטייט און וואַרט —
וואַרט און שטייט —
וואָס וויל אַ מענטש?
אַ מענטש איז הונגעריק!
שוין דריי טעג ניט געגעסן האָט אַ מענטש!
העי איר זאַטע אַפּגעפרעסענע
אויסגעכאַליעטע.
פון לייקשאַר דרייוו!
פון מישיגען בולוואַר!
און פון אַלע לוקסוס ווינקעלעך אייערע!
טוט זיך אַן אין שוואַרצע פרעק!
מיט אייערע צילינדערס אויף די קעפּ,

5. בארעליק

מיט די נאפקעס אייערע פארפוצטע, ביי די זייטן,
הייגט אן אויף זיי דאָס אָנגערויבטע צירונג!
גיט זיי ווייסע פּוּדלס אויף די שויטן!
זעצט אַרײַן זיך אין אויטאָמאָבילן!
קומט אַהער און קוקט
ווי עס עסט אַ מענטש,
וואָס האָט דריי טעג שוין ניט געגעסן!
ווי עס עסט אַ מענטש,
אויסגעבעטלט ברויט,
אין אַ לאַנד פון לוקסוס און פון גליק!
פון מיליאָנען דאָלערדיקע טורעמס
וואָס ער האָט אויסגעבויט פאַר אייך —
אין אַ שטאָט פון סוויפט ענד קאָמפּאַני,
ראַזענוואַלד און ריגלי,
מעיאָר סערמאַק און קאָפּאַני,
נעמט זיך אַלע פאַר די הענט
און טאַנצט דאָ אייער רויבער־קאַראַהאַד!
אייער שיידיס־טאַנץ
אַרום דעם מענטש דעם אויסגעהונגערטן!
טאַנצט!
ניט לאַנג וועט איר נאָך טאַנצן!
עס וועט דער מענטש, דער אויסגעהונגערטער,
אַ וויש טאַן זיינע טרערנדיקע אויגן,
אַ שטויס געבן פון זיך
די טעלער און דאָס בעטל־ברויט —
אַ הויב טאַן זיך
און אויסגלייכן די אַקסלען און דעם קאָפּ
אַריינשטעכן זיין נאָז די שפיציק־אויסגעצויגענע
אין די זאַטע, פאַרפּיומירטע הערצער אייערע;
די פיבערדיקע בליקן, ווי פאַרטאַמטע פּיילן
טיף אין אייער בלוט אַרייניאַגן!
און מיט זיינע אַדערדיקע הענט
צעפּאַכן זיך
איבער די צילינדערס אייערע!
טאַנצט!
ניט לאַנג וועט איר נאָך טאַנצן!

י. ל. דאָשעווסקי

שטאַט

עס פאַרגייט זיך דער שטאַלענער פויגל
ביי דיר אין דיין שטאַלענעם שטייג.
דער שטאַלענער פאַפּוגיי אים ענטפערט
אַרָאָפּ פון זיין שטאַלענעם צווייג...

דער שטאַלענער בוים ביי דיין פענצטער
וואַרפט זיין שטאַלענעם שאַטן אויף דיר;
שטאַלענע קלאַווים אויף קייטן
היטן דיין טויער און טיר...

פון שטאַל איז געגאַסן דיין הימל,
אין אים הערשט דיין שטאַלענער גאַט.
פון שטאַל אויסגעקאָועט זיין טעמפל
און שטאַל — זיין גרעסטער געבאַט — — —

צײַטנווייז

צײַטנווייז ווילט זיך גאָר, מײסע רויצעאָד,
כאַפּן אַ האַמער, אָן אײזן, אַ שטיין —
צעשמעטערן אַלץ, וואָס איז ליב און טײער:
דיין ליבסטע, דיין קינד, און אויך זיך אַלײן;

אַרײנבײסן ווילד זיך ווי מיט טיגערײשע צײנער
אין גיפטיקן עלנט, אין שטומן „וואוהין“,
מיט צאָרן דערשטיקן די דאָרע מאַכשײפע,
וואָס פײניקט דיין לעבן אָן צוועק און אָן זין.

זײגן קאַלטבלוטיק, ווי אַ שלאַנג אין דעם מיִדבאַר,
דעם טעמפּן גלײכגילט, דעם צופרידענעם קנעכט;
פאַרוואַנדלען אין אַנגסט זײן צײנישן שמײכל,
אין די אויגן אויסלעשן זײן טונקעלן ליכט.

און צײטנווייז כאַפט דיך אַרום אַזאַ ליבע
צו אַלץ, וואָס עס לעבט און וואָס פּוּיזעט אַרום דיר;
עס רײסט דיר דיין האַרץ אויף זײ מיט ראַכמאַנעס,
געשטראַפּטע, פאַרלאַזטע, זײ ליגן פאַר דיר.

און קוקסטו מיט ליבע זײ טיף אין די אויגן:
„פאַרגיב מיר, באַשעפּער, זײ זײנען דאָך בלינד!“
איך זע אויף די ליפּן אַ טפּילע אַ שטומע:
„דערלײז אונדז, באַשעפּער, פּון שטויב און פּון זינד!“

און עס פײניקט דיין האַרץ אַזאַ טיפע כאַראַטע,
וואָס צײטנווייז קענסטו קײן זאַך ניט פאַרשטײן,
נאָר כאַפּן אַ האַמער ווי אַ גאַזלען אַ ווילדער —
פאַרניכטן דאָס ליבסטע און אויך זיך אַלײן.

איך בין ניט קיין שטויב

איך בין ניט קיין שטויב, נאָר אַ פעלז אַ פאַרשטיקטער,
אַ גליענדער יאָדער מיט שטיין־שטויב באַדעקטער,
איך בין אַ וואַלקאַן געלאָדן מיט פייער
און דראַע ווי פּונקט אַ טרוקענעם שייער.

אין מיר טליען טפּילעס פון גאָט ניט דערהערטע,
אַזויפּיל כאַלוימעס פון הימל צעשטערטע,
אין מיר קלאָגן עמעסן אין טרויער געהילטע,
אין מיר זידן טרערן קיינמאָל ניט געשטילטע.

אין מיר ברענט אַ ליבע מיט האָס אַ פאַרסאַמטע,
עס שמעלצט זיך אַ ווילן מיט שטאַל אַ געצאַמטער,
אין מיר ברענען ליידן פון סויזנטער דוירעס,
סיוואַרעמט נעקאַמע אין מיר אירע קויכעס.

און וועט מיין געבײן נאָר דעם פּלאַקער געבוירן,
אַוועק וועט די נאַכט אין פּלאַס פון מיין צאָרן,
אַוועק וועט די צויס, וואָס געצוימט האָט מיין ווילן,
אַוועק וועט דער גאָט, וואָס פאַרהערט האָט מיין טפּילע.

אויף אַ שיידוועג

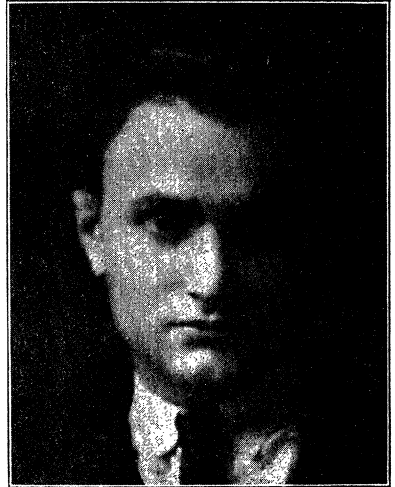
אויף אַ שיידוועג
האַב איך די נאַכט געטראַפֿן;
ווי אַ סטאַיע וועלף
איז זי אָנגעלאָפֿן.

שטיי איך אין דער פינצטער
אַ פֿאַרלאָרענער ביי וועגן.
אויב אַ שטראַל וועט קומען
וועל איך ביי אים פרעגן:

„זאָל איך גיין רעכטס?
זיבן מאָל אָנגעפֿאַנגען
און ווידער אויף צוריק?
ניט איינמאָל שוין געגאַנגען“.

שטיי איך אין דער נאַכט
מיט מיין בליק דעם שטומן.
איך וואָרט אויף אַ שטראַל —
וועט ער ווען ס'איז קומען? ...

מאַטעס דייטש

מיר

פרעלודע

אָ ערד, דו ביזט דער מיזבייעך פֿאַר אונדז
און מיר — די האַלצן און די קאָרבאַנעס,
די צינדער און די פלאַמפייערן,
די שלייפער און די געשליפענע מעסערס,
די זינדיקע און די הייליקע קויהאַנים,
די ערגסטע ברוטאַלישקייט פֿאַר זיך אַליין
און די העכסטע איידלקייט פֿון גאַלאַנטקייט
זיינען מיר, מיר — ניט קיינער.
מיר, די שינדער און געשוונדענע:
די געהאַרנזאָמע קנעכט און די נויגשים וואָס רעגירן:
די היינקער און די געהאַנגענע,
די ריכטער און פֿאַראורטיילטע:
מיר, — די גאַנאָוויס, גאַזלאַנים און די געטוואָלטע צאָדיקים;
היפּאָקריטן, ווענערידן, און די געלייטערטע באַלייטשזאָועס...
אַן איינציקער פֿלאַקערדיקער קאָרבן אויפֿן ערדישן מיזבייאַך
פֿון אַלערליי פֿאַרביקע שאַטירונגען און רעפלעקסן,
זיינען מיר, — די ערגסטע פֿראַים אויף דער וועלט...

אונדזער שטענדיקער געזאַנג

(מיט עקסטאַז — די שיקאַגער)

צווישן מעטאַלענעם געבראַזג
טרַאַגט זיך אום אונדזער ציטערדיקע שטים —
אונדזער קלינגענדיקער רעזאָנאַנס.
צווישן אייזן, ציגל און צעמענטיקע קובן
בלאַנזשעט אום, אַ פאַרהאַלטענער, אונדזער בליק —
אונדזער דיכטערישער בליק.
צווישן דעם ווירוואַרישן געטומל פון גרויסשטאַט
הויכט אַרויס זיך אונדזער וואָרט —
אונדזערע פערזנדיקע רייד.

העכער פון די שאַרפגעשפיצטע מויערדיקע בלאָקן,
ווייטער איבער בוכטן, יאַמען, אַקעאַנען,
אימפעטדיקער פון די ווינטן פונם מיט־וועסט
טרַאַגט זיך,
יאָגט זיך,
שאַלט עס,
קנאַלט עס —

צוזאַמען מיט די קלאַנגען פון טויזנטדיקע באַנען,
צוזאַמען מיט די ריטשנדיקע קוילעס פונם שעכט־הויז,
צוזאַמען מיט די קוויטשנדיקע ליאַרעמס פונם דאַנינג,
צוזאַמען מיטן ראַש פון דער מיליאָנענדיקער מענגע
וואָס שטופט זיך,
רוקט זיך,
ברויזט זיך,
שטויסט זיך,
אינס פעטן טשאַד און שווערן רויך פון פאַבריקן, —
שלאַנקט זיך.

מאַטעס דייטש

בלאַנקט זיך,
גלייך מיט אַלץ וואָס וויכערט,
ניכערט;
איינצעלנע אין פילע, פילע אין אַ מענגע —
אַט ערשט:
אין אַ פאַרזינטער קופע
און אַט שוין:
אין אַ שטראַמיקער שערענגע —
סיי בייטאַג, סיי ביינאַכט, סיי באַגיונען:
קלאַנגען,
פאַרבן,
רוישן,
טוישן,
מענטשן און מאַשינען;
קריצן,
גרילצן,
דזשינדזשען,
קלינגען,
טראַמבען,
מעקען —
צווישן גאַז, שווייסן און פאַרפומען
פון פערד, מענטשן און פון אַטאַס —
אַן אייביקער סאַמבאַטיענ־קאַך
וואָס וואַרפט זיך אַלע טעג אין וואָך . . .
עס שרייט און קוויטשעט,
עס שפריצט און ריטשעט
מיט אַ מעשווגענעם געשריי
פון די נייעס־יונגען —
שפרינגענדיקע פליי! —
סיאיז דורך און דורך
אַ אידיאַטישער געדריי
דורך זוך און שטורץ . . .
עס גאַווערט,
און אַווערט,
מיקראַפּאָנישע שטראַמען:

מאמעס דייטש

פון אקט,
און מויל,
און שרויף,
און אנטאנע,
און אָנגעגליטע פּאַן
מיט „האַט דאָנס“ געשרי
וואָס פּרעגלט זיך אין די צענטענט־קראַמען.
דורך דעם און דורך אַלץ
פון אַראָפּ און אַרויף
דורך מאַגישן
בלענדן און מיטן
זאָס רושיקע וואַלץ —
ברייט זיך,
רייט זיך,
(מיטן שטאַרקסטן אַזוס)
אונדזער דורכגעלייטערטער געדאַנק.
עס פליט אונדזער אַלטער פעגאַזוס
נאָר איצט,
אויף זיין גריווע און רוקן,
זיצט שענער ווי פריער
דאָס נייעסטע אידישע ליד — — —

העכער פון די שאַרפגעשפיצטע מויערדיקע בלאַקן,
ווייטער איבער בוכטן, יאַמען, אַקעאַנען
אימפעטדיקער פון די ווינטן פונם מיט־וועסט —
דרייט זיך,
ווייט זיך,
ברייט זיך,
לענגט זיך,
דאָס ניין־ברויזנדיקע ליד פון די שיקאַגער,
דאָס ווייט קלינגענדע געזאַנג פון אַלע זינגענדע געזאַנגען . . .

אַט דאָ טוישעווט אַמכאָ, וואָס דינט צו גאַט־און־צו־לייט אַ פּרומס.
שוסטערלעך הענגען אַרויס שילדלעך מיט אַלט־פרענקישע ווענגערקעס
און ציען, ציען די דאָטוועס, לעס סאַמע פענצטער פון זייערע „פּראָנ־רומס“.
מויהאַליס, „היברו־טיטשערס“ מיט די שילדלעך אין קרעמלעך פון צוקערקעס.

פון יעדן קעלער דיינעם זעצט מיט הינער „שמיוק“
וואָס דערמאָנט: באַרדיטשעוו, וואַרשע און בויבעריק.
זקיינים — כרייִן־רייבער — ווי עטשינגס אויף צינג,
דרעמלען, ווי אַלטע קאַטערס קעגן דער זון, אינם „צוריק“ . . .

עס צוקערט פון יעדער יאַטקע און בעקער־שאַפּ,
(כוצין רינדער און אויפעס־פלייש, האָמאַנ־טאַשן מיט כאַלעס),
דאָס אָנאַנסירטע „אידישקייט“, ווי די פעל פון אַ צעהיצטן צאַפּ, —
מיכאַלעסקעס „אידישער גענעראַל“ שיינט זיס אַראָפּ אויף אַלס . . .

געזעמלעך אידן קייסן זיך, רייסן פּאַלעס יענעם איבער פּאַליטיקע;
שפיינן קלעק אויף רוסלאַנד, קאַמוניזם, טאַנצנדיק ווי אַ שפּרינגענדיקער מיאַטש —
שפּרינגען צוויק און פּאַרויס מיט פּיענעדיק קוויטשען — מאַרבידיקע.
האַוואַיעדיק טייטלט אַ רעוול מיטאָרייטע זעם „קוריענזיקיס“ נייעס־קוואַטש.

דאָ מאַכן זיך נעסטלעך דירעס אין די פּופיקלעך וואָס ליגן נאָך אויף זאַלץ־ברעטלעך . . .
ביינאַכט, ווען קליינע קינדער צעקוויטשען זיך: „עס בייסן זיי שטשורעס“,
טרייבט דאָס געעפנטע ליכט, טאַראַקאַנעס צו זוכן נעסטן אויפן קוילעטש מיט פּלעכטלעך, —
צעשראַקענע טאַטע־מאַמע, כינעזער אין קאַמבינאַציעס, שפרעכן אייען־האַרעס.

אין יעדער דריטער הויז איז פאַראַן אַ איד פון אַ פּיש־מאַרקעס.
ער האָט אַ פּאַרדל. ציט ער עס אָן? איז גלייך ווי סיוואָלט מאַלן קאַרן . . .
עס טשאַדעט, עס פאַרוויכערט די גאַס, עס ניכפּעוועט און טאַר־דראַקעט!
מיינט איר דאָך אַז ס׳פּאַרט? כאַלילע! עס ציטערט „טאַמער“ וועט עס פאַרן . . .

דאָ האָט אַמאָל, אַ ריזשעוואַטע איזל פאַרן שטאַפּן טוירע, געכאַפּט אַ מיטען פּסאַק.
אידישקייט פּלעגט ער לערנען. — ס׳איז גראָד אויסגעפּאַלן די סעדרע שמיני —
אַ פּאַסקודנע סעדרע פאַר לאָבוסעס! יעדערער — אַן עוג מלך הבשן — אַמעריקאַנער „סטאַק“!
נו, האָט מען זיך צוזאַמענגערעדט אויפן גילדענעם לאָשן און צעמיימיסט דעם „שיני“ . . .

מאַטעס דייטש

זייט דאַמאָלטס לערנט מען שוין „היברוֹ-ביאַנגליס“ אינם „סעלער“ פון קאַנגרעגיישאַן, אַפֿילע מיט די צוקונפֿטיקע זשאַבאַטינסקעלעך, קינדער פון די אולטראַ-העברעיער. אויך לערנט מען שוין די „דזשואיש היסטאָרי“ — אָנהויבנדיק פון גוישן. און מען שמועסט יאַגבע, אַז ביי דער טיר האָט מען אַוועקגעשטעלט אַ פּאָליצייער . . .

אי, אידן, אידן, אידן! ס'האַט אונדז דאָך שטענדיק אויסגעפעלט אַ האָמער, וואָס דאַרף, וואָס מוז, וואָס זאָל אָנשרייבן די גרויסע אידישע איליאַדע! סאָ שיק דו, אַס האַסייפערניק, דיין קינד אינם „קאַנגרעגיישאַן-סעלער“, סאָמער . . . כיווייס? אַ איד דאַרף נעמען אַ „טשענס“! פאַר אַ האָמער? נו, געוויס, אַוואַדע! . . .

אַט דאָ וואוינט האַמוין! האַמוין! האַמוין! — פון אָנהויב ביז סאָף גליקמאַנס טריאַטער אוידיענץ אַליין דאָס שפּיל און דאָס געוויין . . . ס'איז פאַר רעוולעך, רעפּאָרטערס, פּאָליטישענס, אַ מאַכניע וואָס גיט — שטאַף! אין גאַנצן פּוּנס „פייפער“ שפּראַך, גאָר די קאַנקורענץ אַליין . . .

פון שאַבעס האַלבן טאָג, ביז זונטיק שפּעט ביינאַכט, זיצן מיידלעך אויף דרענגעלך — צוימען פאַר ניט אַרויסגעשפּראַצטן גראַז — דרייען די הערלעך און קנאַקן, קנאַקן קערלעך. ציען די פּיסלעך מיט שיפּאַנענע זעקלעך און קוקן אין שפּיגעלעך אויף די געפאַרבטע ליפּלעך. קוויטשען ווי ליידנשאַפטלעכע פּאַפּאָגעס. קאַנקאַנירן פּידיריש און קנאַקן, קנאַקן אונאויפהערלעך.

דאָ עסט דער יונגער דאָר פּעטשע, טשאַלנט מיט קוגל ווי טאַטע-מאַמע, נאָר מיידלעך מיטן „טרו סטאָרי מעגעזין“ ביים זייט, טאַטע-מאַמע מיט געלע סידורים און די אינגעלעך, איבער „דעטעקטיוו סטאָריס“. — ס'איז די אַלטע שאַבעסדיקע פּאַנאָראַמע פול מיט סעקס, מיט מאָרד און ספּילעס. אַלע — אונטער גאַטס איינסאַפּלעכן אָרעם . . .

דאָ לייענט מען נאָך אויך „גלות מאַסקווע“ צעצויגן ווי אַ ציטאַט. (אַ פּאַקנסרעגער, וואָס האָט שוין גאַט זיי דאַנק אַ „סטאַרקע“ מיט ציצעס, מזועס, גיט עס אַרויס אויף אַ האַלבן טאַלער בלויז פּריקאַט). שאַבעס נאָכן קוגל, ווען טאַטע-מאַמע רוען, טאַנצן פאַרזעסענע מוידן אַ מאַזורקע.

דאָ לאָזן זיך נאָך אַלץ, אַקאַרעס, שרייבן רייניקייטן — צו לעהאַכיס טאָנים. דער פּרעזידענט פון קאַנגרעגיישאַן, נעמט אַרויס אַ „טשאַרטער“ די גאַס אָפּשפּאַרן, און אידן, מיט די הענט אויף הינטן, מיט די הענט צום הימל, טאַנצן אין פּאַנדאַמאָנים. אַי, זאָל נאָר דאָ אין לאַנד אַ קנאַל טאָן מיט רעוואָלוציע, בלייבן וועט איר אויסגעלאַשענע פּאַנאָרן.

סאַלאַמע

(ראַנדו)

— א —

נישט איינמאָל קומען שוין געוואָלט,
דיין שוועל באַטרעטן שוין געזאָלט,
געקומען, און אַנטלאָפן דאָך,
פון גרינגסטן זיכער, צוריק צום יאָך.
צאָלט אָפּ געצאָלטסט? — איז אָפּגעצאָלט!

אַ קלעק דו האָסט מיד איינגערעָלט!
דיין נאָמען — פעסט — וועט אין רעוואָלט,
מיט אויגן ווי אַ שפּיזנשטאָך,
ניט איינמאָל קומען.

האָסט דיינע שטרעָפן דין באַשטאָלט?
גרייט בראַנדיק מאַכן און געדוּאַלט?
גרייטסט אויך צו די הילף פאַרן בראַך?
פוי, דיין סטירע וועט פאַר מיר נאָך,
ווי אַ שונד־בילד אָפּגעמאָלט,
ניט איינמאָל קומען.

— ב —

ניט איינמאָל שוין זיך אָפּגעווענדט,
ווי האָלץ פון האָלץ אויף קויל צעברענט.
צוריק זיך צוגעהעפט מיט פיין —
עס האָט געקאָנט דען אַנדערש זיין?
אַז דו ביזט ניט און יאָ דערקענט...

אַ ציגל פעסט ווי אין צעמענט,
געפילט האָבן זיך מייע הענט
אין דערהויבונג פון דיין שיין —
ניט איינמאָל שוין.

אַז דו ביזט פאַרט דער פונדאַמענט.
מיין העלע פרייד. מיין שרעק־לאַמענט —
אַט דער טעמנער ניסאַיען מיין:
היפּנאָט פון ווייב, עקסטאַז פון וויין —
דאָס בראַנדיק זשאַר וואָס מיך געברענט
ניט איינמאָל שוין. — — —

טריאַלעטן

איך האַלט דיין עלנבויגן
ווי ווינטערצייט אַ הייס גלאַז טיי
און זשמורע מיינע אויגן...
איך האַלט דיין עלנבויגן —
אַ בעכער אויסגעצויגן,
האַוודאַלע מאַכט מען בלויז אזוי...
איך האַלט דיין עלנבויגן
ווי ווינטער־צייט אַ הייס גלאַז טיי — — —

ווער בין איך און וואָס בין איך,
ווען שטיל וויינט גאַט אַרויס דורך מיר:
„זאָל שוין מענטש באַפרייען מיר“...
ווער בין איך און וואָס בין איך,
הייסן מענטש באַפרייען דיר?
אַ, ווי איז אונדז! — דער וועלט און דיר!
ווער בין איך און וואָס בין איך
ווען שטיל וויינט גאַט אַרויס דורך מיר.

ווען עס ליגן מיר די הענט
אויף מיין האַר־באַוואַקסן ברוסט,
נישטיק ווער איך — גאַט און וועלט —
ווען עס ליגן מיר די הענט.
אַלץ ווערט ווינט־זין און פאַרשמעלט...
ס'איז דער שענסטער קאַמף פאַרלוסט
ווען עס ליגן מיר די הענט
אויף מיין האַר־באַוואַקסן ברוסט...

פּאַני סעקס

(סאַנעט)

פאַרוואָס ביזטו אַזוי גרינג אויף מיין שויס, עלערמי?
אַ, פאַרוואָס איז דער שווייס פון דיין ציטערדיקן לייב
און פון די מולטערלעך אונטער די פאַכוועס, ווי לילינבלי?
סיאיז מיר זשענדעדיק מער ווי אַ דער וואָס קומט פון אייגן ווייב.

דאָס באַבקעלע אויף דיין נאָז, דאָס גערוד פון דייע ציין
און די „אַראַמאַטישע“ ספּערע ווען מ'קומט נאָך דיר אַרײַן,
אינס געזעס־שטיבל האָבן אויך גאָר אַן אַנדערן מיין,
אַלץ איז פאַרהוילן מיט שאַבעס־שיינקייט און סיאיז ביז גאָר — פּיין . . .

אַמאָל ביזטו אינס געשטאַלט ווי די הייליקע מאַמע אַנטפּלעקט,
(אינס בילד וואו זי זיצט מיט אַ נאַקעטער ברוסט איבער יעזוסלען),
און אַמאָל, בכּיפּאַזנדיק, ווי אַ קעצל איבער שמאַנט ווען עס לעקט,
צי גאָר פאַרטייעט, גערייצט ווי אַ פרומער איבער טרייפּ־פּאַסלען.

קוואַלט דאָך, אַזאַ קאַטערער מאַנסביל, דאָס טעלערך פון הימל דערגרייכט, עלערמי?
נאָר גיי, אַז כּיבין דער קאַרבן וואָס סמאַלעט זיך אין טהאַם פון דייע קראַקוועדיקע פּיס...
...

פאָני סעקס זינגט

נאָך איידער דאָס ליד פון סעקס איז אָנגעפאָנגען,
ליגן מיר קוירים צו די עראָטישע פּאַרלאַנגען.
אויף מיניאַטורנע גופּעלעך — מילימיליאָסן
ווערט דאָס ליד צעקלונגען אין אַלע גאַסן —
נאָך איידער דאָס ליד פון סעקס איז אָנגעפאָנגען . . .

נאָך איידער דאָס ליד פון סעקס איז אָנגעפאָנגען
שטייען מיר פאַרן סאָף וואָס קען זיך ניט פאַרגעסן.
דערפאַר געבן זיך אַלע איבער צום פייערדיקן פרעסן:
דער טאַנע, דער גאַלעך און דער ספּאָרט־קאַוואַליר.
ביים פיירעק, ביים עוואַנגעל צי ביים שאַנדאַליר —
ליגן מיר קוירים צו די עראָטישע פּאַרלאַנגען . . .

ליגן מיר קוירים צו די עראָטישע פּאַרלאַנגען
מיט קאָמעטישע אויגן אונטער גליאַקע וועט.
מאַכנעס מיאַווקענדיקע קעצעלעך אין געבעטע שליוועס
קיצלען אונדז מיט וואַרימע וויידעלעך פּריש געבאַבטע;
מאָדנע צעיאַכמערט ווערן מיר דאָן — אויפגעוואַכטע!
— אויף מיניאַטורנע גופּעלעך — מילימיליאָסן — —

אויף מיניאַטורנע גופּעלעך — מילימיליאָסן
זען מיר אַלץ אינם גרויל פון פּאַנגערס נעץ ווי האָזן —
אומבאַהאַלפּענע זעמדעלעך מידיבאַרדיק צעבלאַזן.
ליגן מיר אויפגעפּראַלטע קעגן פייערן ווי אָנגעגליטע דראָטן
מיט דוירעסדיקן זשאַר־און־בליאַסק קופּערדיק צעזאָטן —
ווערט דאָס ליד פון סעקס צעקלונגען אין אַלע גאַסן — —

ווערט דאָס ליד צעקלונגען אין אַלע גאַסן
אויף מיניאַטורנע גופּעלעך — מילימיליאָסן
ליגן מיר קוירים צו די עראָטישע פּאַרלאַנגען
נאָך איידער דאָס ליד פון סעקס ווערט אָנגעפאָנגען — —

מענטש, גאַט, דער אויווער באַטל

גאַט ווירבלט איבער די שפיזן פון אַרמייען.
דאָס אויער פונם אייל־נויקעם־ווענויטער — דאָס שטילסטע דערהערט.
סיאיז מיט ניצאָכן און אויס קינע אָנגשפיצט.
מיט ראַכמים און כיימע צעטיילט איז ער אויף צווייען —
זיין קיסע־האַקאָוועד שטייט אויף סאַמע שאַרף פון שווערד . . .

גאַט שלאָפט אויף דער גאַבעטע בריינדלעס פּאָנים.
געאַכפערט און געגרויסט ווערט ער
דורך איר וואַקסענעם, ציטערדיקן הענטפלוין.
דער אייל־ראַכום־וועכאַנון דוט מיט זיין מישקן
אויף די שמויסענע, שוויסיקע היטלען פון האַמוין.

גאַט נעמט פון דער זוינע און איר אויבערבאַהעפטער
די בושע צו, און דעם צעלעם־עלויקים פאַרדעקט ער מיט אַ קאַשנע
פון גאַלע אָנגעפאַרפומירטע גרינע אַסיגנאַציעס. —
און זיי פאַרטשייען זיך אינם אייביקוועלטלעכן ההם מע . . .

גאַט הייסט גענענען די האַנט פונם מאַניאַק
צום אייגענעם אָפּפאַל צו, און אויפשרייבן דערמיט: ש די ! !
ער הייסט אויך ווינטן מיט ווינטלעך — משאַרסים זיינע — צעטראַגן
איבער דער גאַרער וועלט זיין אַראַמאַטישן שעם — אי! אי! אי!!!

גאַט דער האַר, באַפוילט דעם זאַקנס דענקענדיקע האַנט
פאַרפלאַנטערן זיך אין דער אייגענער גראַער באַרד אויס דוויקעס,
און בלייבן הענגען אין איר, ווי אַ מאַטיל אין שפינוועב, —
אינס פילפל, אינס דאָרעש, צי גאַר אין פאַרטייעטע ספייקעס — — —

עס פעלט בלויז די בכירע

ווילאנעלן

א.

מיר וואוינען אין א לאנד וואָס פאַרמאָגט אַלע פּראַכטן,
אַזש מיט פאַרפּומען זאַלבוט מען דאָ די אַסיגנאַציעס —
עס פעלט בלויז די בכירע פון טיפן זיך פאַרטראַכטן.

קומען פעסט וועט דער טאָג אויף וועלכן אַלע וואַרטן,
אַלע וועלן אים פאַרשטיין אָן קיינע אינטערפּרעטאַציעס.
מיר וואוינען אין אַ לאַנד וואָס פאַרמאָגט אַלע פּראַכטן.

ווי אין אַ שטורעם די אָנגעצויגענע פּלאַכטן
ציט דאָס לעבן זיך צו פּראָסטע אַסימילאַציעס —
עס פעלט בלויז די בכירע פון טיפן זיך פאַרטראַכטן.

דעם העכסטן קוקט מען אָן דאָ ווי אַן אויסגעלאַכטן,
ווייל אַלץ שפּרינגט דאָ אין בלויזע דזשעזיקע גראַדאַציעס —
מיר וואוינען אין אַ לאַנד וואָס פאַרמאָגט אַלע פּראַכטן.

זאָל קיינעם אין לאַנד דאָ אויף אַ רעגע ניט דאַכטן,
אַז מ'קען אַלץ אַוועקמאַכן מיט פאַלשע נעגאַציעס —
עס פעלט בלויז די בכירע פון טיפן זיך פאַרטראַכטן.

ווי אַ פעלז אין די הייסע זומער אויפדערנאַכטן
איז איבעריק דאָ סאָציאַלע אָפּעראַציעס —
מיר וואוינען אין אַ לאַנד וואָס פאַרמאָגט אַלע פּראַכטן —
עס פעלט בלויז די בכירע פון טיפן זיך פאַרטראַכטן.

מיר דאַרפן פאַרב פון קלאַנג

ב.

ביי אונדז איז דאָ אַ פעלד פאַר טריאַלעטן,
און נוצן מעגן מיר נאָך ווילאַנעלן, —
מיר דאַרפן פאַרב פון קלאַנג און מינועטן.

ס'איז אונדז באַליבט די שיינקייט פון סאָנעטן,
אידישע דיכטער איז זי גאָר געפעלן —
ביי אונדז איז דאָ נאָך פלאַץ פאַר טריאַלעטן.

מען מעג דאָס פעלד פון ראַנדן מער אויסטרעטן,
גענוג שורעס געשונדן סטאַם ווי פעלן —
מיר דאַרפן פאַרב פון קלאַנג און מינועטן.

טאַבו צום שאַבלאָן פון אַלטע פּאָעטן!
צו וואָס נאָכאַמען ווי פייגל טרעלען? —
ביי אונדז איז דאָ נאָך פלאַץ פאַר טריאַלעטן.

גענוג שוין לידער שטעפן ווי קאַשקעטן
און שרעקן גאָר־די־וועלט מיט היפערבעלן —
מיר דאַרפן פאַרב פון קלאַנג און מינועטן.

ניט העצקען פענען ווי מאַדיאַנעטן
מיט שאַרפן זשעסט אין גראַטעסקע געמעלן —
ביי אונדז איז דאָ נאָך פלאַץ פאַר טריאַלעטן,
מיר דאַרפן פאַרב פון קלאַנג און מינועטן — — —

נויאָרק פּרילינג צייט

1

האַלב פיר פּאַרטאָג פילן פיס אַ שפּאַן — אַ מייל.
נויאָרק האַלט שוין ביים לעצטן ביסן שלונג.
בלויז איין קאַזאַיסל נאָך, איין קאַזאַיסל מענטש
און שטאַט־מחיל וועט זיך פאַרמאַכן אויף אַ וויל.

דאָס קריכט אַזוי אַוועק פון מאַשקאַוויטשעס קעלער אַ פּאַעט־אינויכיסט, —
אַ אויסגעקאַסטער, אַן אויסגעלאָדענער וועגן שאַבלאָן אין אידיש ליד.
עס נענט אים אַריין אין דערהויבנקייט פון איבערן דרויסן;
ער ווערט גלייך באַוואוסטזיניק ווי אַ געניטער מאַשיניסט.

ער נעמט אַרויס פּאַפיר און ראַיוינעוועט מיט'ן טינטפּענדל:
„אַי, וואָס פּלעגט דער נאָגל פּונם ווילנער גאַענס גראָבן פּוס־פּינגער
טאָן בישאַסן מיסאַסעק זיין זיך טאַשמיס האַמיטע?"
ער שפּיגלט זיך מיט דער שיילע ווי אַן אַרימאַן מיט אַ רענדל...

די אַלטע שיינעסאַסל און די ווילנער גאַענטע

2

פול מיט פילע פעלאַים פּלעג זיין יעדן כוידעש די אַלטע שיינעסאַסל
(זי האָט שוין ניט געדאַכט, נעבעך, אויף איר זיקאַרן צומאַל),
בישאַס זי האָט צו דער גאַענטע, מיט אַ מינע פון אַ טרונק אַוגערקער־ראַסל,
סיליילעך געטיציעט און ראַק געטיינעט קידבאַאַי : „אַמאַיי" און „נאַכסאַל"?

בסולעדיק האָט די גאַענטע געדריבלט די טריפקעס פּונם נייעס לעכל,
אַריינגעקוקט דרינען מיט נישטוימעם ווי אין אַ טעלעסקאָפּ, קלוימער...
„מע דאַרף ווידער פּאַרצערעווען". נוצנדיק איר קלוגע האַנט פאַר אַ דעכל
איבער די זינדיקע אויגן — לייבן צוויי — וואָס מוזן האָבן אַ צוימער —

יעזוס — א ראכמאָנעס נעבעך

א קלויסטער. אויפן טויער — א צעקרימטער יעזוס.
פון זיינע אויגן קאָפּען טרערן, פאַלשע,
מיט אַ קאָליר פון פייגל . . . ווי רופט מען עס? . . .

צוויי קעץ מיאָוקען צו אים אַרויף ווי צו אַ בריע.
דער קאָטער דעספּאָטיש מיט אַ באַפעלדיקן טאָן: יע ע ז ו ס ס !
דאָס קעצל צעפיעסטעט און טאַכנונימדיק: אוי, וויי, מאַאַר-ר-ר-יע-ע-ע...

מיינט ער נעבעך אַז אַ „נאַכטיגאַל“ זינגט שוין ווידער
צו אים פּסאַלמען צי גאָר די הייליקע האַלעלויאַ-געזאַנגען, — —
קריכט אים גראַדע איצט ניט קיין געזאַנגען מיט לידער,

סיאיז אים שוין אומגוט פון זיי, נאָר שריי כאַי-וועקאַיאָס, שריי!
אַבער אַז דאָס געזאַנג וויברירט אַזש ביזן סאַמע בויך אַרויף,
אַזוי ווי אַ הייסער שטראַס צישן די פיס אים פאַרביי,

פאַרקלעמט ער אַ פוס איבער אַ פוס — די דראַנגען —
ווייל ער מיינט דאָך אַז ער האָט דאָרטן בעפּירעש
אַ זינגפויגל צי גאָר דעם ריכטיקן קאַנאַריק געפאַנגען,

פאַרוואַרפט דעם קאָפּ נעבעך אין קרימעניש: מענטשן, ראַטעוועט!
אַ ניט וועט „ער“ גאָר אינגאַנצן כאַלילע אַוועקפליען און האַדיע . . .
דער פּאָעט אינזיכטיסט באַמעקט עס און ווי אַ יעגער — טשאַטעוועט — —

פאלצעטאָ פּאַנטאַזיס

4.

אַזוי ווי די זון ווערט פון שמיטע־מיליאָנען ביז ייוול־מיליאָנען אַלץ קעלטער, לאַכײן, זײנען פונם פּלאַנעט ווענוס־ווייע אַלע מענער, פּאַר שרעק, אויסגעפייגערט. האָבן די מער פּילנדיקע ברואים פונם פּלאַנעט מאַרקדיע, די מאַמלס, זיך דערוואוסט דערפון און אויס גרויס קינע, מוטערלעכע מיסטאַמע, אויפגעפרעסן, מיט היבשן אַפעטיט, זי זכאַרים זייערע פון אינגסטן עלטער.

זײט דאַמאָלסט קומט אַ באַט־קאַל אַרויס צו יעדן כּצאַס און רופט און שרייט (מיט אַן עכאַ וואָס קלינגט אָפּ ווי אונזערס, ווען סײַזאַל זײן אויף דער לעוואָנע): „אַ, ערד, דו וועלסט־מיל־שעכטעריי! עוואָפּע ערעוושאַבעסדיקע יאַטקע־קלאַץ! דינע געניטע קאַצאָוים שטייען שוין ווידער גרייט מיט פינקלדיקע העק דערהויבט: סײַט אַ נײַ וואַכיקייט אויף דיר מיט בלוט־פּראַצע און צו שאַבעס — איז נאָך ווייט.

דו שטאַט נײַאַרק

5.

אין קיין קרוין גלויבסטו ניט,
קיין צילינדערהוט האָסטו ניט,
אַ לאַרבערקאַנץ איז צו אַלטמאַדיש, —
טאָ מיט וואָסזשע דען דעקסטו פּאַרט צו די קעפּ
פון דינע פּיל־אומשטערבלעכע פּאַעטן?
און דו דעקסט זיי פּאַרט צו . . .
— בלייבסטו טאַקע די קאַשע און זיי — דער טערעץ —
— איז עס צוזאַמען — אַ סאָד קלוימערשט — פּאַר מיר —

קלאסיש

צוויי רייען ווייסע פאפּיס
 פירן צום אַריינגאַנג פונם סאָד.
 לעבן די זייטן ביי אַ געבערגטן באַזיס
 שורעס ווייסע שטיינער — יוניפּאָרמיק —
 שטרייכן אונטער דעם זאַמדיק ווערמיליאָן שטעג.
 אַקעגנאיבער: אַ ראַזאַרוס אין אַ קלומב,
 היאַצינטן, נאַסטורציעס, טוליפּאַנעס און דעפּאָדילן,
 ציען זיך אין אַ בליאַסקעדיקן וועג.
 מאַרמאָרנע סטאַטוען אין דער מיט פון אַ שפּריציק פּאָנטאַן,
 גאַלדענע פּישלעך, ליכט־עפּעקטן, פּאַרפּרעסטע ליפּן
 פון אַ ראַפינירט געזיכט אויף זיידענע קניעס אָנגעלענט.
 נעפטון מיט אַ צעפּאַטלטער באַרד צילט אַ גאַפל און פּליט,
 פּאַרכאַלעמסע שאַבעס־יאַמטעוודיקע שוואַנען שיפּן זיך
 אין די געשלייערטע שאַטנס פון איכעסדיקע טאָפּאַזן
 און שלינגען גראַציעו דעם אָפּגעפּאַלענעם שנייאיקן צווייט . . .

אַן אַפּן בוד ווי אַן איבערגעקערטע טשערעפּאַכע
 ליגט לעם לאַקירטע נעזלעך פון דאַמישע שיך
 און ווייעט מיטן לעצטן בלעטל: סאָף פון ערשטן באַנד — — —
 דער לינקער טאָוול מיטן קאָלירטן פּאָדערבלאַט סטאַרטשען קוימעמיעס,
 רייסנדיק זיך צו דערגרייכן די נאָרוואַס פּאַרלאַזענע הענט . . .

עקצע האַמאָ

מאַכשאַוועס פון איינעם אַ יורעד
איידער מען האָט אים געקרייציקט

נאַכט, צי טאָג, און עפשער גאָר פרימאָרגן,
צי קופער-האַרבסט־קער אָוונט.
דער יורעד זעט עס ניט,
ער קען שוין איצט קיין אונטערשייד
מער ניט מאַכן אין אַזוינע גראַדן.
דעם יורעד אַרט עס ניט —
געניסן קען ער סיי ווי סיי גאַרניט,
ווען ס'זאָל אַפילע שוין יאָ זיין,
וואָס פאַר אים וואָלט עס ניט באַדאַרפט . . .

דער יורעד איז אין לויטער דיקע שאַטנס איינגעהילט
און מעמײלע — זיינע פיל פאַרשטעלטע צווייפלדיקע וועגן.
ער וויל וויינען, וויינען, וויינען און קען ניט.
זיפצט ער און ס'כליפעט אַרויס זיין איינגעהאַלטן געוויין
ווי צוקן פון פייגלשע ליבער איידער זיי שפרייטן זיך צום פליען.
ער וויל הילף בעטן, פאַשעטע הילף,
און ווייסט ניט אין וואָס פאַר אַ ריכטונג — אינס רוים —
זיינע פאַרשנדיקע בליקן צו ווענדן.

אַ דאָד — אַ ליכטיקע דאָד!
אַ פאַס — אַ שטראַלנדיק פאַס!
אַ רעגנבוין איבער זיין קאַפּ —
שיינט אויף און ברעכט זיך דורך!
דרינגט אַרײַן און גרייפט אַרום
זיין פינצטערן בעריישיס . . .
ער דערפילט און באַגרייפט און פאַרשטייט!
ער פאַרנעמט אַט דאָס וואָס אַלע דאַרפן
נאָר קענען עס ניט פאַרנעמען.
און עלנש זינקט דער קאַפּ ביי אים,
אַט דאַמאָלסט דערזען אויגן שוין
די צוויי ציטערדיקע פיס זיינע
און קניעס — צוויי קרעציקע מאַלפעס —
בוין זיך, ברעכן זיך —
גרייט צו פאַלן קויריס — — —
— 92 —

מאַטעמא דיטש

און מאַכמעס איצט איז ד' צייט
בלויז פאַר האַכנאָעדיקן בעטן —
טיאיז דער מאַמענט דערפאַר —
אַז וואָס זיין געשטרויכלט האַרץ פילט
וואָלט ער דאָווקע געדארפן אַנטפלעקן . . .
ווייסט ער אויך אַז אין זיין צעדולטן מויעך אָבער
שטויסן זיך אום פאַררעטעריש
געדאַנק און ווילן —
זיי ראַנגלען זיך
און פייניקן אים מיט כאַראַטע וואָס וואַרגט
ווי די פאַרצויגענע פעטליע פון היצעל:

„האַלט אָפּ די ווערימדיק־דערנידעריקסטע בליקן?
נעם צו די פאַרשעמטע טייטלדיקע פינגער?
פאַרמינדער די מענטשישע גערגעס?
די שטיינער זייערע, צו מיר, מייד אויס?“

אַ, גירל, גירל, גירל!
אַט אַזוי דאַרף ער, מוז ער בעטן . . .

דערפילט ער טאַקע ווי טיף טיאיז זיין געזונקענדייט,
אַז טיאיז ניט מער ווי זיין לעצטער מאַטיש קויעד!
בעט ער ניט, שרייט ער ניט, רופט ער ניט,
נאָר שטייט ווי אַן איינאונ־איינציק איבערגעבליבענער מאַנומענט
פון אַ רואינירטער וועלט; עס שרייט אין זיין אינערלעכקייט
מיט אַ קאָלאָסאַלער קראַפט פון אַ פאַרשטיקט פייער
וואָס האַלט אין אַ פלאַמיקן שפאַרטאָן . . .

האַמוין דונערט מיט צערייצטן צאָרן: סקילע! סקילע! סקילע!

עס ברויזט דעם יוירעדס בלוט.
עס לויפן אום, עס פלאַנטערן זיך, עס קוליען זיך
די מאַכשאַוועס אין ביטערסטן געדאַנגל:
שוין בעסער פאַרשלונגען ווערן אין פינצטערסטן אָפּגרונט!
שוין בעסער פאַרטייליקט ווערן צווישן די ציין פון אַ כאַיע!

פעסי הערש פעלד־פאָמעראַנץ

הונגער

I

לעצטע טעג אין האַרבסט,
פינאַל פון לעצטן וועלקן,
ווייסע נעפלען הילן מויער, בוים און גאַס.
וואַסערדיקער הימל,
ווי אַ ווייסע בעלמע,
שפּרייט אַ בלינדן טרויער איבער אַרימער גאַס.

הייזער ווי הויקערס,
פענצטער — בלינדע בעטלער,
אויף די הוילע טישן — ביינערדיקע הענט.
— אויף די הוילע טישן —
טאַנצט אַרום דער הונגער,
קנולן זיך אין פּויסטן אַרבעטלאָזע הענט.

פֿעסֿי הערשפּעלדֿ פֿאַמעראַלן

בלויז אין קינדער אויגן —
אַזאַ מאָדנער פייער,
מאַמעס ליפּן שיקן קלאַלעס אויף דער וועלט.
בלייבן קלאַלעס הענגען
איבער טיר און פענצטער,
ווי אַ שוואַרצער אַנזאָג צו דער זאַטער וועלט.

II

אויף די ראָגן פון דאָן טאָן
שפּיזלט הונגער־צאָרן.
הונגער־אויגן פּאָלגן נאָך
ווי אַ שאַרפּער דאָרן.

פליען טויבן טשאַטעסווייז —
אַנזאָגערס פון שאַלעס,
ברויזן הערצער פול מיט סאַם,
ווי אַ בייזער כאַלעס.

אין די שווי־פענצטער דאָן־טאָן —
עסנוואַרג פון בעסטן,
הונגער־אויגן שפּיזלען סאַם,
אומגליק זייער גרעסטן.

יאַמטעוודיק די שווי־פענצטער
טויבן אויף די דעכער
אַבער אונטן אויף דער ערד
שטייגט דער צאָרן העכער.

אַבער אונטן אויף דער ערד
שפּיזלט הונגער־צאָרן
הונגער־אויגן פּאָלגן נאָך —
ווי אַ שטעכיק דאָרן.

שוואַנגערשאַפט

איך בין דאָס פעלד וואָס טראָגט און זיך דיין זאַמען,
דיין ליבע — אָטעם, רעגן, ווינט און זון;
כיוואָלט אָן דיין ליבע גיך אזוי פאַרדאָרבן,
פונקט ווי דאָס פעלד אין שוואַנגערשאַפט אָן רעגן און אָן זון.

עס וואָקסט אין מיר און שטראַמט אין מיר דיין זריע,
און פילט מיך אָן מיט גלויבן אין דער שניט־צייט,
און ווי דאָס פעלד — איך כאַלעם פון דער שניט־צייט,
פון געראַטענעם שניט און פון גאַלדענער טוואוע.

דאָס פעלד איז ברייט און פלאַך און שפּראַצט מיט ברויט,
און איך בין בערגלדיק און בלי מיט לעבן;
איך און דאָס פעלד — מיר זיינען איינס, מיר נעמען און מיר געבן,
מיר האַדעווען די וועלט מיט מענטש און ברויט.

אין לעצטן בלי

נאָך גרינט גראַז אויף אַלע לאַנען
כאָטש בלעטערפאַל איז שוין אין פולן פלי,
מיר ווערט טייערער די גרינקייט פון די לאַנען —
אַ לעצט געשאַנק פון זומער — בלי.

סעפטעמבער — טעג ווי גאַלדענע פאַזאַנען
שפּרייטן זייער גאַלד אויף גרינע לאַנען
כיהאָב ליב אין אַזאַ טאָג אין בלעטערפאַל צו שפּאַנען
און קיינער זאָל ניט פרעגן מיך וואוהין? פון וואַנען?

אין אַזאַ טאָג פון לעצטן בלי,
שטייגט אויף אין מיר אַ דין געוויין,
אַז הי אַ בלאַט אין לעצטן פלי
וועל איך אַ פלי טאָן און פאַרגיין...

געבורט

אויפגעקוואלטע ווייגעשרייען, יעסורים פון געבוירן,
שטראמען אָן און קלאַמערן זיך אויף די ווענט —
האַבן ווייען פון געבוירן אויסגעפיקט דעם נאָמען „מאַמע“,
האַט אַ מאַמע צוגעטראָגן איר כײלעק צו דער וועלט.

שפיטאַל־געהילף, ווי ווייסע פלאַטערנדיקע מעוון,
פלאַטערט אום אין לאַנגע קאַרידאָרן,
און דאָ אין צימער, אויף ווייסע שמאַלע בעטן
גייט אויף דורך פּיין אַ פּרייד פון ערשט־געבוירן.

גייט אויף דורך פּיין אַ פּרייד פון ערשט געבוירן,
און מאַמע האָט דערפילט דעם ערשטן ציטער פון איר קינדס באַריר,
גייט אויף אַן אַראַמאַט פון שאַקאַלאַד און מעדיצין,
און פּרישע קריזאַנטעמעס וואַכן איבער איר.

פּרישע קריזאַנטעמעס וואַכן איבער איר,
און זי, זי טראַכט פון ערשט־געבוירן קינד, פון וועלט און מענטש,
אַז ניט פאַר זיך האָט זי געבראַכט דאָס קינד אירס אויף דער וועלט,
נאָר פאַר דער וועלט, סיזאַל טראָגן מיט רעכט אויף זיך — דעם
נאָמען „מענטש“.

צום בוים

בוים וואָס ביי מיין פענצטער, גרינער כאַווער מיינער,
ווי אַ גוטע מאַמע וואַכסטו איבער מיר;
ברייט צעלאַזט די צווייגן, מיט אַ גרינעם פליסטער
ווי אַ שטיל געבעט וואַלט זיך טראַגן איבער מיר.

שלאָפט זיך מיר ניט אָפט דאָ אויף מיין גוט געלעגער,
כיקוק דורך דינע צווייגן אין דער נאַכט אַריין;
איך הער דיין שטילן פליסטער, גרינער כאַווער מיינער,
און דיין שטילע טפילע איך פאַרנעם מיט פיין.

איך און דו — מיר זיינען ענג פאַרברידערט,
צוגעוואַרצלט צו דער אייביק־בליענדיקער ערד;
האַסטו, בוים, אַזוי פיל פּרילינגען אין לעבן,
מיר, דעם מענטשן, איז איין פּרילינג בלויז באַשערט.

מיר ביידע — ערד און שטויב פון ערד געקומען,
און ווען מיר וועלן פאַלן מיד פון לעבנס שלאַכט,
צוריק צו ערד — זיך ברענגען פאַר אַ זאַמען,
איז אונדז — דער קורצער וועג פון בליען בלויז באַשערט.

שיקאגע

א באנדע ווינטן לויערן אויף דיר, שיקאגע,
און רייצן אן לייק מישיגען אויף דיר;
כיהאב ליב אויף מישיגען בולוואר שפאצירן
ווען ווינטן גיבן זיך א ריר.

ווינטן נישטערן און לויערן אויף אלע דינע ראגן,
טרייסלען פון די מויערן די שויבן,
פארטרייבן קנולן רויך צוגלייך מיט כמארעס
און ווארפן זשמעניעס שטויב זיר אין די אויגן.

זיי יאגן זיך נאך דינע צוגן און טראמווייען,
און לאכן אין די פענימער פון דינע רייכע זאלן,
גערוד פון דינע שאכט-הייזער ווי ווירויך זיי צעטראגן
מאטאָנעס — דינע אַרימע קווארטאלן.

אין נעכט אין פינצטערע, אין נעכט אין בלינדע
באזעצן זיי זיך ברייט אין דינע פרייע פארקן,
און פייפן אויס סימפאנישע עלעגיעס צו דיר,
און העלפן דיין גרויסשטאטישע סימפאניע פארשטארקן.

פון א בריוו

מיין כאווערטע, מיין ליבע און מיין ווייטע,
מיין כאווערטע פון ווייטע קינדער יארן —
קינדער יארן טרויעריקע, פארשנייטע,
האָבן זיך אויפגעוויקלט איצט אין מיין זיקארן.

צווישן פינף בין איך געווען די אינגסטע,
א קינד, אן אומעטיקס, א בלייכס און א פארטרואכטס;
צווישן פינף בין איך געווען דאָס שטומסטע,
מיט צאָר אין אויג — א רעגנדיקע נאָכט.

פעסי הערשפער־פאָמעראַנץ

פון קינדווייז אָן געזאַפט אין זיך דעם טרויער,
דעם טרויער פון מיין שטעטל — אַרים, קליין;
פון קינדווייז אָן גערעדט מיט טיף באַדויער,
פאַרנומען שטיל דעם צאַר פון וועלטס געוויין.

מיר האָבן זיך צעשיידט אויף לאַנגע יאָרן,
האַב ניט געהערט פון דיר די גאַנצע צייט,
און איצט, ווען דו ווילסט וויסן וואָס פון מיר זיגעוואָרן,
וועל איך דיר שרייבן כאַטש פון ווייט.

גרוי איז דאָ מיין ברויט און פוטער לעבן —
ווי אַ רעגנדיקער האַרבסטיקער פרימאַרגן,
ווי אַ טשאַטע שוואַרצע הונגעריקע קראָען
אַזוי פאַדען אַרום מיר די זאָרגן.

איך בין אַ קעלנערין ביי פרעמדע טישן;
סיאיז זומערדיק און שיין און אַלץ בליט —
טאָ ווי זשע קאָן איך איינזאַפן דעם זומער,
אַז שווערע מי אויף מייע פּינגער גליט.

צו דיר, מיין כאַווערטע, צו דיר מיין ווייטע —
דערציילן וויל איך איצט מיין טיפן וויי:
עס קומט אַהער דער זאַטער דאָר פאַרוויילן,
אַט וועל איך דיר באַקענען דאָ מיט זיי.

זיי קומען אַהער בייכיקע, מיט גרויסע אויטאָמאָבילן,
מע דרייט דעם בייכיקן ציגאַר פון צאָן אויף צאָן,
מע רעדט פון פּאָליטיק, געשעפט און פּערד־געווינער,
און קאָרטן שפּיל פאַרנעמט דעם אויבנאָן.

ביים מאַלצייט קוויקט מען זיך מיט שמאַלציקע מאַכאַלים,
מע קרעכצט פון צופּיל עסן און מע גענעצט פּויל;
די פּרויען כּיינדלען זיך, באַווייזן זייער צירונג,
מע מאַלעגירעט גאָס מיט פּולן מויל.

מעמי הערשפעלד פאָמעראַנץ

די ראַדיאָ פאַרשרייט די אָוונטיקע שטילקייט —
און ווידער קאַרטן שפּיל — וועראַנדעס פול געפאַקט;
די יונגוואַרג דזשעזעוועט אין אַרטיקער קאַסינאָ,
אַרקעסטער ריטשעט, וויינט און פייקלט צו צום טאַקט.

אין נעכט לעוואַנעדיקע, אין פולן זומער־בלי
פאַרכראָפּען זיי גאַטס שיינקייטן אויף ווייכן בעט;
און איך מיט מי אויף הענט, אויף ערד פולברוסטיקער
אַטעם איין דעם זומער־בלי ביז שפּעט.

איך טראַכט פון דיר, איך טראַכט פון זיי, איך טראַכט פון יענע,
ביי וועמען הונגער פאַראַדירט אין הויז;
טאָ ווי זשע קאַן מען רואיק זיין און פרייען זיך,
ווען עס גריזשעט דיך פאַרדרוס — אַ שוואַרצע מויז.

איך טראַכט פון שטול עלעקטרישן און פון דער טליע,
וואָס בענקען נאָכן גוף פון קעמפּער און דערלייזער;
טאָ ווי זשע קאַן מען רואיק זיין און פרייען זיך,
ווען דו לעבסט אין אַזאַ וועלט, אין אַזאַ בייזער.

און איך, וואָס טראַג פאַר זיי די פולע טאַצן,
פאַרנעם דעם צאַר פון דעם באַליידיקטנס געוויין;
און איך, אַ קעלנערין, וואָס רייניקט אָפּ די טישן,
טראַכט: דאָס לעבן קאַן שוין מער אַזוי ניט גיין!

אַז ערגעץ קנוילן זיך די הענט פון מי און פויסטן,
אַז זאַטער דאָר איז טויב צו מענטשלעך צאַר און וויי,
אַז אויגן פלאַמען ערגעץ ווילד מיט וועלפיש צאַרן —
פאַרגיב מיין אויפגעפלאַמטן און פאַרצווייפלטן געשריין!

שיפרע ווייס

מיין ליד

ווען איך דערפיל דײַך, ליד, אין מיר
ביזטו דער מייסטער איבער מיר.
נאָר אַז איך האָב דײַך שוין אויפן פּאַפּיר,
הויב איך זיך אָן דינגען מיט דיר.
דינג איך זיך מיט אויסיעס,
קריג איך זיך מיט ווערטער,
און אין פילע ערטער,
וואו ווערטער ווילן זיך ניט רירן —
נעם איך זיי, ווי קינדער פאַר די הענט,
אויף מיינע וועגן זיי צו פירן.
אין גאַנג בערויגען מיר זיך אָן,
ווי מיר וואָלטן איינס דאָס אַנדערע
געשטעלט אין קאָן.
קומט די ליבשאַפט ווי אַ מאַמע,
קושט אונדז אויס די אויגן.
ווערן מיר זיך אַזוי נאָענט,
ווי מיר וואָלטן אונטער איין האַרצן געלעגן.

שטאַט ליד

שטאַט גאַס, אייזערנע טאָלן,
צווישן שטיינערנע ווענט
צעשטאָטן, צעמאָלן;
דער און דער, און ער —
קין נאָפקעמינע ניט מער.

שיפרע זוייס

קליידער און לייבער,
ביינער און איד —
אין מיסט פארוואָרפן,
ווי שמאַטעס, ווי צעריסענע שיד .
נעשאַמע צום זימס צוגעקלעפט
ווי אויסגעקייטע קייגומע, —
שפעטער ווידער אין מויל צו נעמען...
דער און דער, און ער —
קיי נאַפקעמינע ניט מער.

פון צעשאַטענע צעפ
אַפגעטאַן דער כיי;
ווי ניט צעפליקטע פעדערן
אין ציכן אומריין.

רייעך ווי פון שלאַכטהייזער,
ווי פון נורעס, קופעס מיסט,
וואו קרעץ און וואונדן —
מערן זיד, פלאַדען זיך וויסט.

פאַרשאַלטענע בריסט,
באַשפיגן מיט צעקייטן טאַבעק־געל;
ווי פון מייז צעגריזשעט —
אין קלייטן פאַרשימלטע זעק מעל.

די טויערן פון דוירעס,
וואָס מאַמעס ווי שוואַרצאַפּל היטן —
אין רינשטאַק פאַרווערימט
פון לעבן די בליטן,

מאַלקע כייפען טוזמאַן

אַקטאַבער

אַ, וואָלט ווער אַרומגענומן מיר מיין האַלדז,
וואָס איז אין פיין פאַרוואַרפן. —
אַזוי מאַטערט זיך אַ פויגל
פון קינדיס אַ שטיין געטראָפן;
און קינדער העוטלעך בענקען,
רייסן זיך צו שפיל —
ווי צום קופער אינדערלופטן
עס רייסן זיך די גלידער מייע
און וויינען שטיל.
דינע קופער־שווערדלעך פליען
און פאַרוואונדן;
ציטערט אויף די ביימער־שפיצן
קרעכץ פון מייע וואונדן,
האַט די ערד אליין זיך שוין דערשראָקן
און ציטערט ווי אַ זינדיקער
ביים קלאַנג פון גלאָקן.

טריאלעטן

א

אין א וויסער פאסמע זייד
ליגט מיין ליידנשאפט געבונדן.
בייס איך פעדעמלעך פארשייט
פון אוויסער פאסמע זייד
און ביזן ביין דאָס לייב צעשנייד —
דאָך זינג איך קושנדיק די וואונדן:
— אין א וויסער פאסמע זייד
ליגט מיין ליידנשאפט געבונדן!

ב

מייע ווערטער ניט געשפאָרטע
בלאָנדזשען אום און שעמען זיך.
אַרויסגעשיקט זיי ניט געפאָרטע,
מייע ווערטער ניט געשפאָרטע,
און איך אליין אַן אָפגענאַרטע
ווייס אַז ערגעץ זוכן מיך
מייע ווערטער ניט געשפאָרטע
וואָס בלאָנדזשען אום און שעמען זיך.

ג

פרום ווי אין טפילע זיך געצויגן
אין א פאָרקנעפלט שוואַרצן קלייד —
נאָקעטקייט שאַרף און דין אַזוי געבויגן.
פרום ווי אין טפילע זיך געצויגן
און אַלץ געזען דורך האַלב פאַרמאַכטע אויגן
האַט אַן אויסגעפרואוועטער כאַלעף אין אַ שייך
פרום ווי אין טפילע זיך געצויגן
אין אַ פאַרקנעפלט שוואַרצן קלייד.

פוס-באל

פיס אין באָדן איינגעגראָבן,
זייט אין זייט אַריינגעפלאַכטן
און אין פעלד זיך אויסגעפלאַכטן
האַט אַ לעבעדיקע ראָד.
צוויי און צוואַנציק שטייפע מענטשעלעך,
שטייפע, גראַדע גומע מענטשלעך
אייגעפאַסט אין קורצע הייזלעך.
שמיען אום אין ראָד.
שמיען אום און גלאַצן אויגן,
וואַרפן עפעס פּייל פון בויגן,
ציען הענט זיך גלייך און קרום
לויפן פיס און
פאלן אום.
פאלן מענטשלעך נאָך אַנאָד,
גראָבן בייכער זיך אין זאַמד
גריזשען ציינער גראַז און ערד
אַ געפלעכט פון פיס און הענט.
הורבעט, הורבעט זיך אַ בערגל
אַנגעשטאַפטע שטייפע זעקלעך,
זעקלעך מענטשלעך —
ערד צו ערד.
מיט אַמאָל —
סיפלאַצט די הורבע.
עפעס האָט זיך ווער דערגראַבלט
האַלט עס שטייף דאָס שטייפע מענטשל.
שוועבט עס, פליט עס — מאַכט אַ וואַרע!
סייאַגט פון מויל אים הייסע פאַרע.
ציטערט ראָד אַרויס פון גאַפן:
אַס, אַס! — אַס, וועט ווער געווינען!

מאלקע בייפעץ־טוזמאן

רידט זיך מענטשן־ראָד פון זינען!
ווערט עס ראָד פון קרומע מיילער,
קרומע מיילער, ווילדע אויגן
שרייען עפעס
ניט געשטויגן:

— יאָגט אים! כאַפט אים!
רייסט אים! בייסט אים!
דרייט אים! שלעפט אים!
לייגט אים! בייגט אים!

העי, ריי — דריי — ריי!
העי, ריי — ראָ!
העי, ריי — ראָ!
ריי — ריי! ריי — ריי!
ררר א — א!!!
ררר א — א!!!
ררר א — א!!!

זומער

סיהאַט זיך צעקלונגן מיין לוסט
מיט פרייד פון קינד
וואָס בייסט דאָס ערשטע ציינדל איין
אין מאַמעס ברוסט;

נאָר ציטער וואַכט
ביים ראָנד פון אויפגערייצטע טיפן —
ערגעץ אין אַ בלינדער נאַכט
קרייצן מינע שיפן...

טוט מיר באַנג

אָוואַדע טוט מיר באַנג,
וואָס דו ביזט ניט געווען דערביי,
ליבער דו,
ס'איז געווען קעדאַי!
— נו —
ס'איז ניט דאָס ערשטע מאָל,
וואָס מ'יין שיינקייט
פאַרשווענדעריש זינגט זיך אויס —
וואָס קומט אַרויס?

ס'איז ניט דאָס ערשטע מאָל,
וואָס פרעמדע כאַפן אויף
מ'יין דימענט־שטויב.
גלויב!

כ'האַב געמיינט פאַר דיר —
נאָך אַ פּוּז און נאָך אַ ציר
און דו?
נישטאָ!

געטראַכט — כ'בין שוין דאָ
און שוין בין איך שוין סיי ווי סיי
איז עפּשער ניט קעדאַי
זיך שפּאַרן.
סע שטייען ניט די יאָרן...

נאָר ס'טוט מיר באַנג,
וואָס ניט דו ביזט עס געווען דערביי,
ס'איז געווען קעדאַי,
ליבער דו,
— נו —

ווען כאלילע

טייערער,
איך קאן דיר ניט אפילע —
וואָס זשע וואָלט פון מיר געוואָרן
ווען כאלילע
כיזאל דיר אויסטראַכטן ניט קאָנען.
מיין גוטער,
כיבין אַ יונגע פרוי
און גאָט ווייסט ווי אַזוי
סיאיז שווער
ציען פריידן פון די פינגער
ניט מער —
עס ווערט אַביסל גרינגער.
איז מיר אוממעטיק
מיין לעבן,
מוז איך וועבן
כאַטש פון שפינוועב מיר אַ כאַלעס,
אַ דו,
קלוג און וואונדערלעך און שיין
ערגעץ וואו
ביזט אויך אליין
און בענקסט נאָך מיר אַוואַדע —
וואָס זשע וואָלט פון מיר געוואָרן
ווען כאלילע
אויסטראַכטן
כיזאל ניט קאָנען דיר אפילע?

מ. טקאטש

די דיונס ביינאכט *

כוואליעס לויפן אין טעראסן,
גלייך ווי ווייסע מאַרמאַר-טרעפּ.
גליטשט אַ שטראַל זיך אויפן וואַסער,
ווי אַ דאַמע מיט אַ שלעפּ.

זאַמד און וועלן, ווי אַ וויסטע
(מיט אַ קאַרטש אַ פּילאַזאַף),
האַווקעט הינטיש אויף די פּיס-טריט,
וועלכע וועקן אים פון שלאָף.

זיצן מענטשן ביי אַ פייער,
צו דעם מילכוועג גייט דער רויך
און אַ פּונק גייט אויף צושטייער
צו די שטערן אין דער הויך.

מענטש און כוואליע זינגען לידער,
און זי בלויע שטילקייט רעדט,
און דער הימל איז אַ סידער,
און די שטערן — אַ געבעט.

* אַ זאַמדיק-געבערגטער געגנט לעבן לייק מישיגאַן

מ. טקאטש

אויף כוואליעס

דער יאָס האָט ניט קיין פּורעם,
דער ווינט בלאַזט אָן אַ פּלאַן.
דאָס ליכטיק אויג פון טורעם
פאַרבעלמעט דער טומאַן.

אויף כוואליעס פון יעסורים
וואָס פינעט זיך דאָס גליק?
איך בין שוין מיד פון שטורעם,
וואָס וואַרפט מיד הין און קריק.

איך זוך אין יאָס אַ פּורעם,
איך זוך אין ווינט אַ פּלאַן.
דאָס ליכטיק אויג פון טורעם
עס פינטלט אין טומאַן.

ווי שאַף

איך ווייס, וואָס יעדע כאַיע ווייסט,
אַז פּיין איז אַ באַשערטער,
און ווערטער גיבן ניט קיין טרייסט
און טרייסט האָט ניט קיין ווערטער.

אַ, לאַמיר טרייסטן זיך ווי שאַף,
זיך האַלדזן און ניט רעדן,
און שטיין צוזאַמען ביזן סאַף
אין שטומע טרייסט און ליידן.

פאַר דעם אַליין

אַ הימל בלוי און ריי
אין וואָלקנס ווייס, געלייטערט.
שוין בלויז פאַר דעם אַליין
איז גוט צו לעבן ווייטער.

אַ ליבע מילדע זון,
אַ צאַרטער ווינט, אַ ווייכער,
און וואָס ס'האַט ווי גטאַן
איז בלויז אַ זיסער זייכער.

אַ שאַטן פון אַ בוים,
אַ פלוידערן פון בלעטער,
און ווידער וויגט מיין טרויס
די האָפענונג אויף שפעטער.

זאַטקייט און הונגער

פון שטיין די פענימער, פון שטאַל די אויגן,
די האַרטקייט פון אַ וואָלף ביים עסן.
מען זיצט ביי טישן שטייף און אָנגעצויגן,
אַזוי ווי אין ריפּע פעטער.

די טישן זיינען פול, קעיאַד האַמעלעך,
מיט עסנוואַרג, און וויין, און בלומען.
מען טרינקט און אויפן האַרצן איז ניט פריילעך,
מען עסט און ס'איז ניט זיס צום גומען.

מען קוקט באַזאָרגט אין דרויסן, וואו סימאַרשירן
זי אַרבעטלאַזע, ווי אַ כמאַרע.
— העי, קעלנער, שטייען וועכטער ביי די טירן? —
— יאָ, זיכער, מיינע ליבע האַרן! —

— העי, קלעזמער, שפּילט! און פריילעכער און העכער!
— העי, טענצערינס, דעם טאַנץ פון כאַווע!
און אונטער טענער גרילצנדיקע פרעכע
צעטרייסלט זיך דער שוויין, די טייווע.

מ. טקאטש

און ס'הוליעט די הולטאָיסטווע אויסגעלאָסן
און די העפקיירעס טאַנצט מיט האָזע —
צום טייוול מיט די הונגעריקע מאַסן!
צום טייוול מיט די אַרבעטלאָזע!

און פּלוצלונג, ווי אַן ענטפּער די הוליאַקעס,
טראָד־טראָד! עס פליען שטיינער, ציגל
און פענצטער־שוּיבן רייסן אויף און קנאַקן
און סיפּלאַצט אין שפּליטערן אַ שפּיגל.

און, ווי געכאַפּט אין מיט פון אַ פאַרברעכו,
אין העלדזער בלייבט דער ביסן שטעקן,
פאַרשטיינערט בלייבט די האַנט, וואָס טראָגט דעם בעכער,
די ליפּן, וואָס צום וויין זיך שטרעקן.

די נאַקעטקייט פאַרדעקט זיך מיט די דלאַניעס,
די פרעכהייט מיט אַמאָל פאַרשעמט זיך
און אַלץ איז ווילדער שרעק פאַר דער פּוראַניעס,
וואָס האָט געסטראַשעט און דערנענט זיך.

אַט קומען זיי די הונגעריקע שויפּטיס,
זיי שרייען מיט פאַרשמאַכטע צונגען:
— די זאַטקייט האָט גענוג געפרעסן און געזויפּט שוין,
איצט וועט זיך זעטיקן דער הונגער! —

אַ ווערבע וויל זיך ניט צוואַנגן

מיט צעפאַטעלטע האָר
שטייט ביים וואַסער אַ ווערבע,
און זי וואַקלט זיך שטאַרק,
און עס שוידערט איר קערפּער.

זוכט דער ווינט אין איר קאָפּ,
וואָס לאַנג ניט געוואַשן,
און ער מאַכט: אַי, אַי, אַי!
און ער בויגט זי צום וואַסער.

מ. טקאטש

טונקט נאָר איין זיך אַ לאָק,
ווערט די ווערבע דערשראָקן,
און זי וואָרפט זיך צוריק,
און זי וויל זיך ניט צוואַנגן.

שוועבט אַ וואַלקן פאַרביי,
טראַגט ער וואַסער אין עמער,
גיסט ער אויס אויף איר קאַפּ
און אַ סאָף זאָל עס נעמען.

בויגט די ווערבע זיך איין
אַפּגעשמיסן, דערשלאָגן
און זי וויינט אויף איר בראָך,
וואָס מען האָט זי געצוואַנגן.

דאָס טייכל קאַטשעט זיך אויפן בייכל

דער גלאַנץ, דער שפיגל פונם וואַלד,
זיין ליב און טייער טייכל
האָט אָנגעהויבן וואַרפן זיך
און קאַטשען אויפן בייכל.

האָט שטאַרק דערשראָקן זיך דער וואַלד
און איבערן טייכלס בעטל
האָט ער געשטרעקט די הענט נאָך הילף,
געשריען: „געוואַלד!“, געבעטן.

האָט אָפּגעשפּראַכן אַ גוט אויג
דער ווינט מיט זיינע ליפּן;
האָט אַ רעצעפט דער בליץ אויף שנעל
דעם כוילע צוגעשריבן;

האָט הויך דער דונער זיך צעקנאַלט
די מאַלע אָפּצושרעקן;
האָט באַנקעס גלעזערנע געשטעלט
דער בלעזליקער רעגן;

מ. טקאטש

האָט פֿילו, פּראָשקעט, קרייטעכער
דער וואָלד אַליין געשאַטן
און פון זיין ליבלינגס קראַנקן בעט
איז ער ניט אָפּגעטראַטן.

ביז אויפן בויד צו קאַטשען זיך
האָט אויפּגעהערט דאָס טייכל
און אָנגעהויבן פאַטשן זיך
אין אויסגעהיילטן בייכל

די בערעזע

שיינע האָר קורטשעראַווע
האָט די ווייסע בערעזע,
נאָר וואָס איז דען די פעולע,
אַז זי איז אַ נערוועזע?

וויל דער ווינט זי פאַרקעמען
ווי אַ מאַמע אַ טאָכטער,
הויבט זי אָן זיך צו וואַרפן,
ווי מען וואָלט זי געשאַכטן.

און זי ווערט זיך, און קערט זיך,
און זי דרייט מיטן קעפל,
אַז דער ווינט קאָן ניט קעמען,
ניט פאַרפלעכטן קיין צעפל.

איז דעריבער צעפאַטלט
די בערעזע קעסיידער
און אין האָר קוטשעראַווע
וואַקסן קאַלטונעס, ליידער.

אַ וואָלקן שמירט זיך אויס

האָט אַ וואָלקן אַ פאַרשייטער
אויף אַ באַרג־שפיץ זיך געשפּילט,
זיך געקאַטשעט און געגליטשט זיך
און האָט אויסגעשמירט זיך ווילד.

מ. טקאטש

איז דער ווינט אים נאָכגעלאָפּן
און גערייצט זיך, און געשפעט,
און אויף שנעל אַוועק אין הימל,
און פאַרמאַסערט, און באַרעט.

האַט דער בליץ די ציין געשטשירעט,
האַט דער דונער ביז געקנאַלט
און דעם וואַלקן שטריינג באַפוילן,
אַז ער זאָל זיך וואַשן באַלד.

האַט דער וואַלקן אַ פאַרקרימטער
זיך געקאַטשעט, און געדרייט,
און געוואַשן זיך אָן כיישעק,
נעבאַד, וויינענדיקערהייט.

אַ פוילער וואַלקן

קריכט אַ פוילער ווייסער וואַלקן,
ווי אַ צאָפּן־בער.
זיינע לאַגלען זיינען ליידיק
און ער שלעפט זיך שווער.

לאַנג שוין אַז קיין האַנט אין וואַסער
טוט ער ניט אַריין —
בעסער ווי אַ וואַסערטרעגער
איז — אַ פוילער זיין.

גיט ער קרוע־בלוע, באַרוועס.
ווילד איז זיין געשטאַלט.
שערט ער זיך ניט און ער קעמט זיך
אָן אַ הויכן וואַלד.

גיט ער ניט אין יאָם זיך באַדן,
סיאיז אַזוי אויך פיין,
קראַצט ער זיך אָן באַרג די פלייצע
און שפּאַרט אַרבעט איין.

מ. טקאטש

מאכט ער זיך ניט קיין געלעגער,
בעסער אויבנאָן
אויף אַ באַרג זיך אויסצולייגן,
גלייך ווי אַ באַראָן.

וואָלט געווען ניט שלעכט דעם וואָלקן,
וואויל און פויל אַזוי,
נאָר סיפאַרביטערט אים דאָס לעבן
דער ווינט, יימאָך שמוי!

נאָר ער פלאַגט אים, נאָר ער יאָגט אים,
נאָר ער טרייבט איו קאַרק,
ווי די פּאַליציי אַ שלעפּער
פון אַ באַנק איו פאַרק.

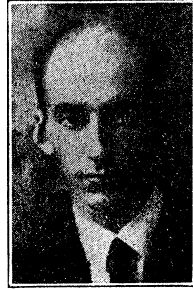
די ציכטיקע קאָץ

(פאַבל)

די קאָץ האָט זיך געוואָשן, ווי געוויינטלעך —
געזוכט אין פעלכל מיט די ציינדלעך,
באַלעקט זיך מיטן צינגל,
ניט דורכגעלאָזט קיין שפּרינקל
אַפּילע אויפן עקל;
געוואָרן פאַרטיק מיטן טואַלעט,
האָט מיט דער לאַפּקע איבערן בעקל
די קאָץ געגעבן זיך אַליין אַ גלעט
און אָנגעהויבן בורטשען, לויבן זיך אַליין:
כיבין ריין און ציכטיק — אַ מעכאַיע
איך וואָש זיך מער פון יעדער אַנדער כאַיע.
כיבין זייער, זייער ריין. —
נאָר פּלוצים אויף איר באַך
איז גראַד אַרויס אַ מיזל פון אַ לאַך.
און — אוי, אַ גרויל! —
די קאָץ, וואָס האָט מיט ציכטיקייט באַרימט זיך,
האָט, כאַפּנדיק די מעסקייט אין מויל,
אַפּילע ניט פאַרקרימט זיך...

די צוויי ציגן
(פאבל)

אין טעג פון שנייען, פרעסט,
ווען שפיז פעלט אויס דער כאַיע,
האַט אַ ציג, וואָס איז ביים מענטש אויף קעסט,
געטראָפן זיך מיט אַ ווילדע ציג אַ פרייע,
— אוי, שוועסטער, ביזטו לייביק — קיין אַן האָרע! —
האַט ניט אָן קינע
באַמערקט די ציג די דינע,
וואָס לעבט שוין וואַכנלאַנג אויף קאַרע.
מיין באַלעבאַסטע לאָזט מיך ניט פאַרוועלקן.
איך בין ביי איר אַ גאַנצער שמעלקע, —
האַט זיך באַרימט די דיקע,
— פאַר וואָס? פאַר ווען? —
— איך בין אַ מעלקעדיקע. —
— אַזוי! און איך האָב ערשט מעקאַנע דיר געווען.
נאָר כיוועל שוין ליבערשט וועלקן,
אַבי זיין פריי און זיך ניט לאָזן מעלקן. —

7. מאַטעם

דעם דיכטער איז גוט

„דעם דיכטער איז גוט:

ער פראַצעוועט ניט

נאָך דעם פייף־גערוף פון די רוי־קנוילנדיקע קוימענס

צו אים קומען די מוזן און שפילן אים גיטאַר,

און ער,

דער האַר,

שפילט אויף אַ פלייט

און זינגט:

די זון פאַרגייט, די זון פאַרגייט."

די זון פאַרגייט.

געהויקערט איבער אַ בעדגל זאַמו פאַרגייט —

ליו ליו.

„17.

דאָס געטלעכסטע געשאַנק —

ניט וואָר?

און ער,

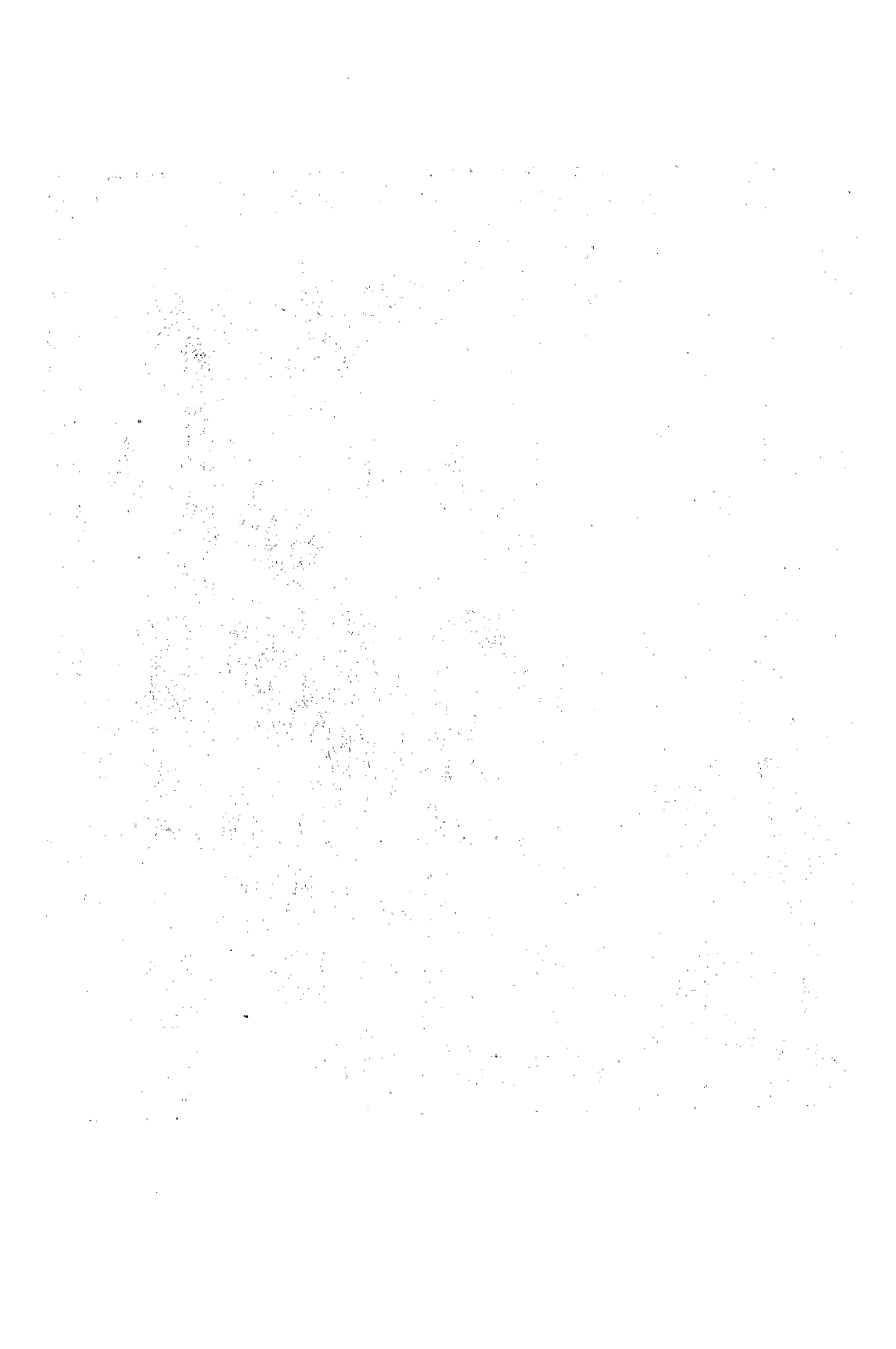
דער האַר,

באַגלייט פון די מוזן אויף גיטאַר,

האַט עס געקאָגן נאָך צו דרייסיק יאָר.

דעם דיכטער איז גוט!"

מאטעם ל.

מיט גראַם און אָן גראַם

מאַרמאָר-ווייס ליגט דער דיכטער-קאַפּ צום מיידעוו געקערט.
די פאַרטיפטע אויגן נאָך אויגיקער פאַרטיפט.
אָנגעהויבן אַ ליד

און שקיעדיק לעשט זיך דער געצונדענער פלאַם.
דער פריידיקער רויט אין טרויער פאַרגרויט.
און צופוסנט,
מיט גראַם און אָן גראַם
האַמערט דער טויט, האַמערט דער טויט.

די מאַגנאָליע

מזאָגט,
אַ אַפּראָדיט
האַט מיט אַ באַטריגעריש קאַלטן קוש
אויסגעטאָן דעם פּרילינג פון זיין בליט.
און פול כאַראַטע און צאָר
מיט ליפּן
שטום,
אויסגעבעטן האַט אין ראַכמים ביי דעם האַר —
די אַ בסאַמים ווייסע
מאַגנאָליע בלוס.

גאנעל סטריט

בלומען און וויינריב און גרינגעשניטענע לאָנען,
פּאַסאַדן פּילפּאַרביקע,
אַפּענע באַלקאָנען,
און פינגער פון טרובאַדור, מיט ליידנשאַפּט אויף דער גיטאַר,
צערטלען אָן אַלטע באַלאַדע —
פון פּאַרכאַלעמטע אויגן אין לעוואָנע פּאַרטראַכט.
פון אַ האַרץ, וואָס גייט אויס ווי אַ שטערן אין נאַכט.
און פון אַ דיטער, אויף אַ שניי ווייסן פּערד,
מיט ליפּן פול פּייער
און צום פּעכט גרייט די שווערד.

נאָר סקומט ניט דער ריטער.
לעוואָנע פּאַרגייט.
און טרובאַדור מיט גיטאַר אין דער האַנט —
שטייט.
שפּילט און זינגט.
און צווישן בלומען און וויינריב און גרינגעשניטענע לאָנען,
קלינגט
פּאַרקלינגט
דאָס לעצטע ליד —
פאַר ליידיקע באַלקאָנען.

ביי די ברעגן

ביי די ברעגן

וואַכט דאָס גרין־רויטע מאַיאָקן אויג,

וואַכט —

עס זאָל קיין אומגליק ניט געשען אין נאַכט,

אין בלינדער נאַכט.

ביי די ברעגן

וואַכט די אָנגעצויגענע ווענדקע,

וואַכט —

עס זאָל דאָס אומגליק געשען,

עס זאָל געשען.

צאָפּלט זיך דאָס פּישר

און רייסט זיך ווילד אין ווייטאַק צו די וואַסערן צוריק —

צאָפּלט,

קלאַפּט אַ האַרץ פאַר פּרייד

אין ווילדן־פּאַנג

פאַר גליק.

בעווערלי הילט

גאַסן —

אַלייען פּול בוימער און בלומען.

און אַ קינד ניט צו זען פאַרן אויג.

און בילט אַ הונט —

איז עס אויך אויף אַ קייט.

און אַ פעדלער טוט דאָ קיינמאַל ניט קומען.

איז וואָס בילט דער הונט אויף דער קייט?

בילט ער אויף דעם בלויראַק? —

וואָס שטייט

אויף גאַסן געבאַרן אָן פּרייד:

צווישן הייזער —

פאַרטונקען אין בלומען.

קאַפּיטל

(לאַמעטלעך)

פּוּק אין דער לעוואָנע, אַזש שטערן זאָלן פּלען!

נאַקעטער ווינט

נאַקעטער ווינט גראָבט אין מידיבאָר זאַמד.

גראָבט שטיל.

טוט אַ בלאָז איבער דער פּלאַץ פון האַנט,

און גאַלדיק דרייט דער זאַמד —

אין שפּיל.

אונטער נאָגל

זון בלוטעט, אַ פאַרצוקטע, אונטער נאָגל פון נאַכט.

די זשאַבע

מאָכיקער אומעט.

וואָס וויל די זשאַבע מיט אירע זשאַבעדיקע רייד?

די נעלקע

וואָס האָסטו זיך פאַרקוקט?

און אַז די נעלקע האָט זיך איבערגעבראַכן. נו, איך מיין —

נאַרעלע, — אָט שטעל איך איבער די בלומען:

דאָ די אַסטער, די דאַליע דאָ,

די נעלקע אַרויסגעוואָרפן — און ס'איז ווידער שיין.

אַלע דריי

שניי.

מיין שאָטן אויפן שניי.

און אַלע דריי וועלן מיר צערינען —

מיט זונפאַרגאַנג.

בערג און מידיבאָר

שטייען ריזן בערג, מיט שימל גרין און ריזן שטיס, פאַרשטיינערט.

און צופוסנס, זאָמען געל, ליגט דער מידיבאָר אויסגעשפּרייט.

רויס די זון מיט בלוט אין פעכט, אַ בלוטענדע פאַרגייט,

לאָזנדיק איר פּלאַס —

צו וואַלקן ריסער בראַווע פון גאַלדענעם געשפּאַן.

מאדאנע הימל

בלויער

טיפער שויט,

וואָרעם אין שויט,

ווי אַ לאַם פֿון וואַסער ערשט אַרויס —

אַ ווייס קליין וואַלקנדל.

פאלמען

הענט, ברייטפאַרשפּרייטע,

קויהאַנישע הענט אויסגעצויגן —

איבער קעפּ באַשווערטע פֿון זוניקער שעפע געבויגן.

געבענטש.

יאָרצייטליכט

טריפֿן

טריפּטראָפּנס

פֿון יאָרצייטליכט — טריפֿן.

און וואָרעם היינגט מאַמעס טרער אין ריינעם כּיילעוו געדעקט.

קום אַריין

ביזט מיד, לעוואָנע.

קום אַריין.

אַט איז אַ קישן ווייך פֿאַר דיין צוקאַפּנס.

און אויך אַ וויגליד האָב איך גרייט —

דיך צו פֿאַרוויגן.

דריי ציפרעטן

דריי ציפרעטן —

שלאַנקע גריכן דריי געברידערט

באַצויבערט האָבן די לעוואָנע אינמיטן גאַנג.

און דג לעוואָנע, פֿאַראַנקערט, אין וואַלקו טיף, האָט אַן אויג

ניט צוגעמאַכט —

ביז זונאוּפּגאַנג.

דאָס קעלבל

האַסט פאַר דעם קעלבל אַ גאַנצע נאַכט גענישטערט,
דאָס פעלד און גאַרטן הײַ און צוריק מיט דיין טראָט אויסגעמאַסטן,
אונטער די בויער,
צווישן די קוסטעס געזוכט,
און ניט איינגעפאַלן איז דיר אַ קוק צו טאָן אין מיינע שטאַלן —
איך — דער גאַנעו,
האַב דאָס קעלבל ניט פאַרפירן געוואָלט, —
נאָר אין נאַכט דיר צו מיין גוטס פאַרנאָרן,
מיט דיר זיך דורכריידן, דיר צוריק געווינען.

דער צעשראָקענער האָז

דער האָז מיטן פּלוצלונגן שפּרונג
האַט דיר דערשראָקן —
האַסט אויפגעציטערט און הויך אויפן קאָל זיך צעלאַכט.
דאָס האָב איך יכּם האָז פון די קוסטעס אויפן וועג אַרויסגעטריבן:
איך האָב געוואסט ער וועט דיר דערשרעקן —
נאָר אומזיסט האָב איך געוואָרט
זאָלסט פאַר שרעק
אין מיינע אַרעמס זיך וואַרפן
און מיט פרייד און ליבע שטילן דיין האַרץ...

ל. מילער

דער רוף אַהיים . . .

— — זע

דו האָסט אַליין באַוויליקט מיר
מיין זיין דאָ אויף דער ערד
און פון דער ערשטער רעגע פון מיין קומען
האַב איך שוין אין אַלץ פאַרנומען —
דאָס ליד פון דיין כאַראַטע
און וואו איך קער און ווענד מיין בליק
רופט דיין בענקשאַפט מיך צוריק . . .

זע,

דו האָסט מיך איבערגענוטפערט
צום סוינע אין די הענט,
מייע יונגע טעג האָסטו געלאָזט פאַריאָכן
און פאַר קנעכט פאַרקויפן. —
מייע נעכט — פאַרברענט דער סוינע
אויף דעם שייטערהויפן . . .

וואָרום האָסטו דיין קינד געשטעלט צום פּראַוו
דורך שטראַף וואָס קומט פון סוינעס הענט?
ווייל אויב דיר איז אין דעם געווענדט
אַז איך זאָל קומען,
דאַרפן פרעמדע הענט מיך פירן
צו דערפילן דיין פאַרלאַנג?
מיט מיין גוטן ווילן
און מיט שפּילעוודיקן גאַנג
וועל איך קומען צו דערפילן
דיין פאַרלאַנג . . .

אין סוינעס לאַנד

פאַרפאַלן!

דער סוינע הערשט.
און איד, בין נישט אין גוטער צייט
געקומען אויף דער ערד. —
ווייל פירן, פירט זיך דאָ אַזוי:
אַז אַלץ איז איינגעטיילט אין האַר און קנעכט
און וואָס עס טראָגט אויף זיך
דעם צייכן פון זיין ליבן נאָמען
ווערט פאַרשוועכט,
און דער וואָס גייט נישט אין דעם טראָט
פון האַר און נויגעש —
ווערט אַליין באַצוואונגען
אין דעם גוירל פון די קנעכט . . .

פאַרפאַלן!

איד בין אַהער געקומען אין אַ צייט
פון געצנדינעריי;
אויף יעדן ראָג — אַניאַנדער געץ
און איבער אַלץ
האַט אויסגעשפרייט אַ נעץ פון בלינדן גייץ
דאָס קאַלב —
דער גאַט פון גאַלד;
דאָס קויהענטום איז פאַלש,
און בלינד — דאָס פאַלק;
ברוטאַל און ווילד ווערט אָנגעפירט דער טאַנץ
אַרום דעם קאַלב
און ווער עס טאַנצט נישט מיט —
צעטראַטן ווערט,
און קיינמאַל וועט שוין דער
נישט אויפשטיין פון דער ערד.

פארפאלן!

נישט באדארפט אזוי זיך איילן
פאר דער צייט אהער צו קומען,
און זיין ליבער נאָמען
האַט דאָך מיך געבעטן און געוואָרנט —
האַב איך דוירעס לאַנג זיך אַהער געריסן
און פון אומגעדולד געברענט;
ביז איך בין אַהער געקומען
אומגיין דאָ פאַרשפּאַרט און איינגעשלאָסן
אין די אייגענע פיר ווענט,
אַנגעוויזן זיין אויף כעסעד
וואָס וועט קומען פון דעם סוינעט הענט.
פארפאלן — —

איך פרעג ניט דיינע וועגן

און ווען אַפּילע מיר געפעלט נישט, —
ווער בין איך וואָס איך זאָל פרעגן דיינע וועגן
אין דעם סיידער פון דער וועלט? — —
איך בין דער וואָס זאָל זיך פרעגן.
נאָר איך פרעג נישט —
מיר געפעלט...

און מעג דעם מענטשנס זיין,
אין גליק און אומגליק זיך צעטיילן,
ווער בין איך, וואָס איך זאָלן וויילן
צווישן אומגליק און דעם גליק? — —
איך בין דער און איך זאָל וויילן
נאָר איך ווייל נישט —
אַלץ איז גליק...

ג. מילער

דאָס ליד פון דער סרייפּע

איד האָב געמיינט:
איד וועל זיך אויסבאַהאַלטן
פאַר דעם גוידל פון די קנעכט,
נאָר מיין אייגן בלוט איז קעגן מיר.
עס וועט אויף אייביק שוין אַזוי
מיין גוידל זיין
מיט אייערן פאַרבונדן...

אין טפּיסע ווענט

עס וועט אויף אייביק שוין אַזוי
מיין גוידל זיין מיט אייערן פאַרבונדן...
דריי איד דאָ דעם שווערן וואל פון גרויסער ראָד,
קנעט דאָס לייס און האַק דעם שטיין,
און מויער דאָ מיט אים און בוי,
דריי זיך מיט אין קאַראַהאַד
פון שאַטנס גרויע
אין די הויכע ווענט פון טפּיסע,
און הער אַזוי קעסיידער,
ווי עס ציילט דער זייגער אויס די שאַען
פון די טעג און נעכט,
און פון זייגערס אומרו
טריפן טראַפּנווייז די רעגעס...

הער איד:
ווי עס שלאַגט דער זייגער אויס די שאַען פון די טעג
פאַר אַ טויבער וועלט,
וואָס האָט מיט הויכע טפּיסע-ווענט
פאַר זיך אַליין די זון פאַרשטעלט
און האָט מיט פלייש און ביינ,
מיט יעדן גליד
זיך איינגעמויערט, איינגעשמידט
אין אייזן און אין שטאַל,

ל. מילער

און וויינט אַצינד אַרויס פון יעדן שטיין,
און ריטשעט ווילד מיט קוילעס פון טשוהון,
און הערט שוין ניט דורך אייגענעם שיגאַען,
ווי עס שלאָגט דער זייגער אויס אומזיסט
די שאַען פונם לעבן...

הער איד:

ווי עס שלאָגט דער זייגער אויס די שאַען פון די נעכט
פאַר דעם שלאָפנדיקן מענטש דעם קנעכט,
וואָס האָט אַרומגעשלעפט דעם טאַג אויף זיינע פלייצעס
ווי עס שלעפט אַ פערד דעם וואָגן לאַסט
פאַר אַ קאַרגן באַלעבאַסט...

געשלעפט — דערשלעפט,

און עס האָט דער מאַסע־טרעגער פון דער וועלט
אַ פאַל געטאַן צום נאַכטיקן געלעגער,
ווי עס פאַלט אַ שטיין אין גראַז,

און ווי טראָפנס רעגן

טריפנדיק אויף גלאַז,

טריפט אַזוי דאָס לעבן זיינס אומזיסט

טריף־טראָפ...

טריף־טראָפ; טריפן זיי ווי פעץ, די רעגעס

אויף מיין קאַפ,

און דער אַלטער, סקריפענדיקער זייגער

הערט ניט אויף צו ציילן

אויף זיין אַלט־קאַמזאַנעסדיקן שטייגער,

און איד, אַ צוגעשמידטער צו דעם וואַל,

דריי די ראַז

און שלינג די טריפנדיקע טראָפנס גאַל

מיט מיין פאַרדאָס צוזאַמען,

וואַרט דאָ אַ פאַרקנעכטער,

ביז ער וועט זיך אַזוי קריכנדיק דערשלעפן

צו דער רעגע,

ווען סיעט קומען דער גערעכטער

אויסצוטיילן יושער...

העי,

איך וועל אזוי־אָ מיט די פויסטן נעמען שלאָגן
אויף דעם טעלערדיקן פּאָניס זיינעם
ביז די ווייזערס וועלן
אין אַ ווילדער ראָד זיך נעמען יאָגן —
אַט אזוי־אָ:
שנעלער — שנעלער — שנעלער...

פאַר די אויגן שוידלענדיקע קרייזן,
און די שאַען שלאָגן,
ווי עס וואָלט אַ פּערד זיך ווילד צעטראַגן
איבער אויסבראַקירטע וועגן
עמיצן דעריאָגן...

ווילד דאָס פּערד, די גריווע — פייער,
איך — דער רייטער.
טראַגן מיר זיך צו דער ווייטער צוקונפט,
און מיר צינדן אויף די וועגן
הויז און שייער,
וואַנט און צאַם,
קומען ווינטן אָן צעווישן
אונדזער פּלאַם,
טראַגט זיך איבער דעכער שוין
דאָס קרייען
פון דעם רויטן האָן — — —

הייליק איז דאָס פייער

אַט אזוי:

ווי עס פלאַקערט טרוקן שטרוי
איז אַ נאַכט פון ווינט און קעלט,
ברענט די טפיסע — דאָך און ווענט!

נעמט אַוועק די הענט פון פייער! —
קיינער זאָל נישט ראַטעווען,
נישט לעשן! —
איז די פלאַמען — דאָך און שוועלן
מיטן פונדאַמענט צוזאַמען זאָל עס ברענען!
וויי צו יענעם, וואָס וועט וואַגן
זיך צו שטעלן קעגן פייער!
איידן איז אַלץ געווען דאָ הייליק
אין די הויכע טפיסע־ווענט.
אונדז איז הייליק נאָר דאָס פייער,
נאָר דאָס פייער,
וואָס פאַרברענט — — —

אייער הערשאַפט איבער אונדז
און דעם שווערן יאָד,
וואָס האָט אונדז אונטערטעניקט און פאַרקנעכט
אונדזער לעבן נאָר, דאָס הייליקע,
האַט איר פאַרשוועכט,
און דוירעס־לאַנג געפייניקט
אין די הויכע טפיסע־ווענט.
איצטער ברענט!
און הייליק איז דאָס פייער,
וואָס פאַרטיליקט,
וואָס פאַרלענדט אייער שטאַם — — —
הייליק,
הייליק,
הייליק
איז דער פלאַם
פון אונדזער פייער — — —

ל. מילער

אונדזער פיין
האָט איר ווי ווין,
ווי הייליקן, געגאָסן,
און פרום האָט איר געקוויקט זיך
מיט די רייכעס
פון אונדזער ברענענדיקן לייב
אויף אייערע מיזבייכעס,
די טמייע און די טרייפע — — —
איצט זינגען מיר דאָס ליד פון סרייפע
און עס שפרייט זיך דאָס געזאָנג,
און עס בעט זיך ביי די פלאַמען,
שפרייט זיך,
שפרייט זיך,
שפרייט זיך.
אונדזער איינציקער באַפרייער —
פייער!
מיר פאַרהייליקן מיט געזאָנג מיט געזאָנג דיר, פייער,
דו, באַנייער פון דער וועלט!
אויף די אויסגעשפרייטע פליגלען
נעמט אונדז, פלאַמען!
הויבט אַרויף אונדז איבער צאַמען,
איבער ווענט און דעכער,
הויבט אַרויף אונדז
העכער,
העכער,
העכער!

ווי אַ פלאַמענדיקע פאַן
אויף דער העכסטער הויז,
ווי אַ פייערדיקער האָן,
וועל איד אַ פאַטש טאָן מיט די פליגלען
און זיך בסורעדיק צעקרייען:
איד זאָג אייד אָן,
איד זאָג אייד אָן,
איד זאָג אייד אָן!

אַלטער עסעלין

פּראָלעטאַריער

צו אונדז געהערט אַ שוואַרצער שעטעך האַרטע שטאַטישע ערד,
שטייגן גאַריקע פון שטאַל און שטיין מיט קרעכנדיקע טרעפּ, —
און גראַבע ברויט מיט באַב און קרויט צום פרעס פון פעטע טעפּ
און קרייטעכער, וואָס פּאַסן פאַר אַפּן און פאַר פּערד.

אַלטע טוד, וואָס פּוילט אין קראַם, געפּעלשט נאָך אין פּאַבריק, —
מיט דעם באַנייט דאָס אַרים ווייב אי זיך, אי מאַן, אי קינד;
און ווי מיטוט איז שלעכט, און וואָס מיטוט איז זינד —
און אויג זעט, האַרץ פּילט, — כאַטש ביני די הענט מיט שטריק...

אונדז דערשמעקט די קרענק צוערשט און שפּרייט זיך ווי אַ פעסט,
צעלייגט אונדז ווי ליזאַרדן, — רולאַזע אין שלאַג;
און אַפּט באַפּאַלט מען אונדז, ווי וועלף אויף אומבאַשיצטע שאַג;
טויטע נעמט מען צו, מיווינט און מען פּאַרגעסט.

טויזנט מאַל געהערטע בראַכע פון דעם דאָוו און פּריסט,
שאַלט נאָך אַלאַן פון פּוסטע ווענט, פון אויסגעמיידטן קאָל;
און אַז מיפּאַלט צו פּרי אין יאָך, איז דאָ אַ שטאַט שפּיטאַל, —
זיסע רן: אַזוי אַמאָל ווערט אונדזער לעצטע שאַ פּאַרוזיסט.

איצטיקס

ניטאָ שוין קיין לירע,
 דער זשאָוור האָט לאַנג שוין די סטרונועס צעפרעסן;
 אויב עס שטייט נאָך ביים פענצטער דער אַלטער אַרלעקין
 איז אַזוי ווי אַ מומיע — אים צערטלט שוין קיינער.
 אין טונקעלע זאַלן, ביים ווייַן־שיין, אין נאַכט־רו
 הויערט דער שטויב אויף די ווייכע דיוואַנען
 און קנייטשט זיך אין פאַלדן.
 די רָאָז־ווייסע הענט פון די איידעלע דאַמען,
 ווי שוועבנדע פליגלען פון שניי־ווייסע מעווען,
 הענגען אַרונטער — באַפּראָנטע אין זיידנס —
 פאַרבענקטע צום שאַטן פון צאַרטן מאָזאַרט.
 נאָר דער גלאַק און טרומפֿייט און דער פּויק אויף די גאַסן
 דערגיילצן דעם טרויער אין זאַלפּיקן ריטס.
 זאָל ווער עס וויל טאַנצן אַ פּרעכטאַנץ, אַ פּריילעכס,
 זאָל ווער עס וויל קלאַנגן אַ טראַציקן יאָמער —
 אַלציינס פאַר דעם בלייאַיקן הימל.

ניטאָ שוין קיין קויהען, קיין לעמל אין מיסקו,
 דער אורים וועטומים איז לאַנג שוין צעשמאָלצן,
 עס קרויזט ניט קיין ווידויך פון גאַטישע שפיצן,
 עס פּערכעט די ליריק פון יעשו האַנויצרי;
 אַ קלאַון, אַז ער וויל, רעדט ווי מוישע בען אַמראָס;
 אַ זיונע טיילט צדאַקע דעם נאָזיר ביים גאַנגעס,
 סײַזיז כאַלעף, אַלץ כאַלעף, נישט אַקט בלויז דער קאַרבן. —
 סײַזיז די גאַנצע ערד אַ מיזבייעך אַ רויטער
 און ניטאָ ווער זאָל שטראַפּן. ניטאָ ווער זאָל בענטשן.
 אַ, ווער וועט דאָס דינקייט פון טיף פיין דערהערן
 און ווער וועט פאַרווערן
 צו רעווען מיט גרוילן, מיט בלוט צו דערהיצן
 די שמאָל־קאַלטע פּלאַטן, די קובן, די קריצן —
 ביים פאַלן און אויפשטיין.

איד בין אַרים

מיין שאַכן האָט אַלץ,
אי ברויט, אי לאַנד אי רום,
זיין לעבן שפּילט ווי אַ לוסטיקער וואַלץ.
זיין נאָמען ברענט ווי אַ פייערשילד
וואָס הענגט אינמיטן שטאַט;
אַ קנעכט איז אים אַפּילע גאַט.
אַ פּויגעלע טרילט סיי טאָג סיי נאַכט
אין אַ גאַלדענעם שטייג אויפן וואַנט —
פון פּרילינג אין יאַפּאַנט אַ וואַלד,
נאָר דער פּויגל רעגט קיינעם ניט אַל,
דער פּויגל וועקט קיינעם ניט אויף.
מיין שאַכן איז רייך אים איז גוט,
גוט, און — עפּשער ניט גוט.

נאָר איד בין אַרים, האָב גאָרנישט ניט,
בלויז אַ האַמער, אַ זעג און אַ דלאָט.
און ווען דער וואַלקנפּלאַם ווי אַן אָרעם פון גאַט
ברענגט מיך אַהיים — מייע שטומע פיר ווענט,
בין איד מיד, און קאָן מייע הענט
ניט הויבן צו גאַט,
און אַז איד הויב זיי אויף — פּאַלן זיי אַרונטער,
ווייל די הענט מייע זיינען נאָך שווערער פון יאָך
און גאַט איז מיר איינציק, ערשטער און לעצטער
פאַר מיין האַרץ וואָס איז פול און אין בראַך,
פאַר מיין אויג וואָס איז טיף און לויפט איבער.

איד בין אַרים, איד האָב גאָרנישט ניט,
נאָר אַ האַמער, אַ זעג און אַ דלאָט,
און אַ דימענט וואָס לויכט אין מיין פינצטערער ליד,
און אַ טרער וואָס ברענט אין מיין טפּילע צו גאַט.

באלאָדע פון אַן איבעריקן מענטשן

אַ מענטש, אַ פינצטערער, וואָס פירט אַ פינצטער לעבן,
האַט מיך אָפגעשטעלט מיט אַ שכיטע־בליק,
און ווי אַן אייזבאָרג, וואָס שטויסט אַ שיף צוריק,
מיר „גריסנדיק“ אַ האַרטע האַנט געגעבן.

כיהאַב קיינמאָל ניט געזען ווי אַ צאָדיק רעדט צו גאָט,
איך ווייס ניט ווי אזוי גאָט היט אים אויס פון שלעכטס,
איך ווייס נאָר אַז עס העלפט ניט קיין טפילע אָדער קרעכץ,
ווען עס טרעפט דיך אָן אין גאָט אַ בען נעוואָט.

איך אייל, מיין הער, האָב איך געזאָגט, איר זעט,
דער זייגער איז שוין אַכט, מיר גייט אין פינקטלעכקייט —
צום בלענדשילד איבער אונדז — די זלידנע ליכט וואָס שרייט:
דזשאַן באַרימאַר שפּילט דאָ היינט האַמלעט.

און איר, מיגריסט ניט מיט די הענט צום ערשטן מאָל,
מיר אַרט שוין, ניט וואָס איר זיינט ניט ראַזירט, —
אַ דאָך אָבער פאַרשפּילעט מען, ווער רעדט נאָך ווען מיפּירט.
איר טרינקט, מיר דוכט, שוין צופיל אַלאָהאָל.

אַ רעגע שווינדט. ער ענטפערט ניט. נאָר שולדיק איז די צונג,
וואָס זעלטן ווען געפינט זי דאָס געטרייע וואָרט.
ער שווייגט. איך שווייג. איך שפּיל מיין לעצטע קאָרט.
איך טראָג מיך אָפ, אַ גוטע נאַכט דעם „דעספּאַראַדאָ־יונג“.

אַ שלאַנג טויט מיטן צונג. אַ טיר — מיט ציין און האָרן.
אַ מענטש אָבער האָט פּיין געשמאַק (און טוט ווי שלאַנג און טיר), —
וואָס אַרט מיך אַט דער מענטש, וואָס פּלאַנטערט הינטער מיר,
צי זוכט ער ניט דעם אָפּבונד פון די יאָרן?

אזויפיל איז דאָ דאָ אַ מיט אַ מענטשלעך געזיכט,
גיי קלייב זיך דאָ פּונאַנדער אין צופאַל און קאַפּריז. —
אַז אַ קריס נאָר מיט די ליפּן טוט אַ ביס,
כאַטש יענער ווי אַ פּיקהאַלץ נאָך אַ וואָרים קריכט.

אלטער עטעלין

איך קער זיך אום (עס בייסט אַמאָל דער וואַנציקער געוויסן):
— פאַרגיט מיר, פריינט, מ'עט היינט האַמלעט ניט שפילן.
פאַרשפילעט זיך, ס'איז קאַלט, איר וועט זיך נאָך פאַרקילן.
איצט זע איך אים אָן אַנדערן — אַזוינער וועט ניט שיסן.

ער קוקט אויף מיר ווי דורך אַ גלאַז און איך רעד וועגן וועטער,
זיין לולקע קנאַקט פון נאַסן שניי, די ליפן ווילן שלאָפן.
איך פרעג: „זיינט איר היימלאַז, אַרבעטסלאָז? געטראָפן?“
און ער: „אַ, העל! ענד עי העל אָו איי לאַט דאָ אַיט מעטער!“

פאַראַנען וואונדערשיינע ווערטער — נעם באַגראַם זיי און ס'איז ליד,
הערסט זיי, זינגסט זיי, און פאַרגעסן. נאָר פאַראַן אַזאַ מינוט —
הערסטו ווערטער, האַרבע, שווערע, טו אַ שניט — שפּריצט בלוט,
שטענדיק ברענען זיי אין אויער, זיי פאַרגעסטו קיינמאָל ניט.

איך מערק אויף אים אַ ציטערן, אַ צוקן מיט די אַקסלען,
און ווי אַ בוים פון אונטערן האַק — ער פאַלט, ער איז געפאַלן.
מ'הויבט אים אויף (אויף דעם געפינט זיך איצט אַ באַלן)
אַ בלאַבפאַראַקטער נאַפּאַלעאַן פון ראַג איז אויסגעוואַקסן.

„ווער איז דער מענטש? צי האָט אים ווער געקענט?
צי איז ער ניט אַ שייסנדיקער פויגל ווי גאַפּאַן?“
נאָר אין שטאַט שפּיטאַל, וואו מ'האַט אים אויסגעטאַן,
האַט מען אין קעשענע געפונען לויזיקע פיר סענט.

אַ יוניאָן קאַרט, אַ בריוול אין אַ ברודיקן קאַנווערט,
אַ קינדערבילד אין פלעקן און אויף זאַמד צעקריזשלט ברויט. —
דער מענטש האָט זיינע אויגן צו דער סטעליע אויסגעדייט,
אַ זייע געטאַן אַ וואָרט וואָס איז אין דרוק פאַרווערט.

מער ווייסט מען ניט, מער רעדט ער ניט, מער וועט ער שוין ניט ריידן.
דער דאָקטאָר האָט פאַרשריבן: „הונגערטויט די סיבע“, —
איצט קומט, באַרמהאַרציקע און איר אַלע ליבע,
לאַמיר אים פון מאַרג פירן אין גאַניידן.

אַלטער עמעלין

און אויף זיין קייווער שטעלט אַ שטיין: דאָ רוט ווי אַ מאַגנאַט —
אַ שמיד פון אַלאַבאַמאַ, מיט הענט ווי אייזשטאַרק,
נאָר איבעריק איז ער געווען ווי אַפּפּאַל אויפן מאַרק
און ווי האָט ער געהונגערט ווען לומפּ און הור איז זאָט.

סי האָט קיינער ניט געזען, סי האָט קיינער ניט געהערט
וואָס ער האָט דערוואָרבן, וואָס צו אים געהערט, —
ווען ער איז דורכן לעבן געגאַנגען אויף דער ערד,
ווי אויף אַ בריק — דין ווי אַ נאָדל, שאַרף ווי אַ שווערד.

אין טעמפל

ווייס בלאַנקט די מיזרעך־וואַנט,
און אינדערמיט לויכט די זיבנערדיקע מענוירע;
זיבן קאַלטע גלאָבן שיסן פייערלעכן אַנדענק
פון פּאַסטאָראַלער גלאַריע.
בליצלעמפּ שטעכן יעדן טונקעלן טעמפל־ווינקל,
ליכט שרייט, ליכט רייסט יעדן שטילן שפור פון כאַלעם;
טיפּער אָרגל־ציטער צאַפּלט אויף קאַלטן פּאָליטור פון מירמל;
איידלשטיס פון ווייסן דאַמען־כאָר גייט אויף בוימלדיק צום סטעליע
און הויערט ווי אַ מידער שמעטערלינג ביי אַן אויסגעלאָשן פייער.

עס שמעקט מיט פּיאַלעט און דרויסנדיקן האַרבסט.
עלעגאַנטע טאַנגאַ־טענצער זשאַנגלירן מיט מאַגנאַטישן מאַניער,
נאָר אויף די געשניצטע קאַלאַנען הענגט מיין כאַרעווער יאָמסטעוּ,
און שפּרייט זיך אין קרעם גלאַנציקע דיאַגראַמען.
שוואַרצע, אומעטיקע אויגן האָבן די מיספּאַללים,
נאָר טפּילעס — פרעמדע און אַן טרויער,
טעאַטראַלער שעליעך־ציבור שטייט שטייף אויף דער עסטראַדע
און רעדט געטאַקט וועגן האַרטנעקיקן פּאַלק־איסראַעל, —
ציטערט אויף מיט אַראַטאַריש שטיס און מאַנוקירטן פינגער:
„פּאַרד נישט, קנעכט מיינער, יאַנקעוו!“

אַלטער עסעליון

שוואַרצבאַפּראָקטע פּסעוודאָ־אַנוסיס זיצן שטיל אין סאַמעט
מיט ווייב, קינד, באַנקביכל און נייגיר,
ווי פאַר אַ רייטנדיקער צירקוס־דאַמע,
וואָס וואָרפט געפאַר און לופט־קושן צום אוידיענץ.
(אַפּפער האָט מען אין רייכן און אומעטיקן הייס געלאָזן,
מיט העפלעכן באַפעל צו דינערשאַפט, —
שטאַלצע שוואַרצשריפט אויף גלאַנציק ווייסע קאַרטן,
אויף טירן פון קאַנטאַר און קראַמען אויפצוהענגען:
„יאַמטעוו. ביז זעקס נ. מ. איז היינט געשעפט געשלאָסן.“)

אויף דעם אַרן קוידעש שטייען צוויי גילדערנע לייבן,
מיט אָפּן מויל און קלאַץ פון לאַפע צום „אַנכי“:
רו צו אייד, שאַמרים, גענוג, נישטאָ שוין וואָס צו היטן!
הינטער דעם פּאַרויכעס בליט דאָס קאַלטע ליד פון טויט
און גאַט שלאַפט אין טיפע קובן גאַלד —
מיט אַ שלאַפּ, וואָס לאָזט זיך נישט דערוועקן.

מיט מיין קלעם

שווער און מיזאַם ווי מיין לעבן
שפּאַן איד מיט מיין שווערן קלעם. —
איד האָב אַ שוואַוע זיך געגעבן
ניט צו שעמען זיך מיט דעם.

עס זאָל מיין דלאָט, מיין לאָס און האַמער
ניט פאַרשעמען מייע הענט,
ווי אין לייב פון מייע שטאַמער —
בלוט, וואָס פון מיין זיידן ברענט.

אויף מייע פלייצעס — לאַסט פון אייזן,
ווי שאַגאַל וואָלט אויסגעמאַלט;
פאַר גאַט וועל איד מיין האַרץ באַווייזן —
כי האָב מיט דעם פאַר ברויט געצאָלט.

אורטימלעך

פאר די שטארקע וועל איך זיך פארנויגן
און דרייסט זיי דערמאָנען אויף זאָכן
וואָס גאָט קאָן ניט איבערמאַכן,
און אַז איך וועל זען אין זייערע אויגן
דעם צאָר אין זיין ליכטיקן שטייגן,
וועל איך גיין צו די שוואַכע,
און ווי אַ יאָס־גרונט שווייגן.

קאַליידאַטקאַפּיש

דער טויט קומט אין אַרים הויז אַריין אַ זיכערער, —
ווי אַ גאַסט צו אייגענע — ער קלאַפט ניט אָן אין טיר,
ער איילט ניט און זאַמט זיך ניט,
און נעמט מיט פעסטע הענט וואָס אים איז אָנגעגרייט.
נאָר ביים ערשטן זאַלפּ פון אויפגעפראַלטע קעלן,
וואָס שטראַמט מיט יאָמער פון דעם אַרימשטוב
און טראַגט זיך אין וויסטן כאַלאַל ביז דאָס האַרץ פון גאָט, —
בלייבט ער שטיין געפלעפט און בויגט זיך אין כאַראַטע:
דערפאַר טראַגט ער שטענדיק שוואַרצע קליידער.
און ווייכט פון טרייסט און העלע מאַרע.
נאָר זויגלינג אין די שויסן
און קינדער אין די וויגן
באַקומען דעמאָלט קלאַרע ווייטזיכטיקע אויגן,
און זען אים ווי אין אַ רעגנבויגן.
צום ערשטן מאַל דערהערן זיי דעם קאַל פון עמעס,
וואָס איז אייביק — ווי ערד און הימל.

דער טויט

דער טויט איז ניט קיין בייזער זאַקן,
טרעק זיך ניט פאַר אים אַזוי;
ער קומט צו דיר אָן פּויק, אָן גלאַקן
און לייגט דיך אונטער גראַז און טוי.

דאָס לעבן בלענדט דיר אין די אויגן
און פאַרדאַט דיר דיינע טויט;
ער רייצט דיך מיט אַ רעגנבויגן —
וואָס אונטער אים — דערווייזט ער ניט.

אַלטער עסעלין

דער טויט איז ניט קיין בייזער טיגער
און ניט קיין בלינדער געץ פון לייס;
ער קנאקט ווי ניס די שטאַלצע זיגער
און ברענגט די היימלאַזע אַהיים.

דאָס זילבער אַיפן דאָך

דער מענטש וואָס קומט צו מיר אָפּט אין שטוב אַריין
ווי אַ ווינטער ווינט, און גריסט מיך: הער פּאָעט, —
ווייזט אויס, האָט זיך דערוואוסט אַז איך קאָן ניט קיין לאַטיין,
און באַנעם צום מאָל ניט קלאָר פון וואָס ער רעדט.

און כאַטש איך שעץ און ליב דאָס ליכט פון אַ געדאַנק,
און אַפּילע אים, דעם „איידעלן“ דאָרן פון מיין שטאַם,
וואָס איז לילאַ-בלייך ווי איינער וואָס איז לונגען-קראַנק
און דערמאָנט דעם איינזאַמען ברילנשלייפער פון אַמסטערדאַם.

נאָר ווייל ער האָט געהעפּלעכט און געזאָגט אַז אים פאַרדריסט
וואָס איך שרייב אויף אידיש — אַזאַ אַריס שפּראַך, —
האָב איך געקוקט אויף אים ווי מ'קוקט אויף מיסט,
און אויפן טיפן זילבער וואָס שטראַלט אויפן ווינטער דאָך.

און ווייל ער האָט מיך געלויבט און מיינט אַ ליד
פאַרגליכן צו אַ פּערז פון פּאָפּס „עסעי אָן מען“ —
האָב איך געפילט ווי גוט, ווי גוט עס איז דער שניט,
און וואָס ער קאָן די סינע אין מיינע אויגן זען.

צום געקרייציקטן

נאָך פון מיין זיידנס וואָלד
און פון שוואַרצע פליטן וואו דער דניעפער קוואַלט —
איז מיר באַקאַנט דער רייעך פון האַלץ;
דער גלאַנץ פון ווייסע שפּרינגענדיקע שפענער
האַט אָפּט מיין אויג געבלענדט.
וויפיל מאָל האָט שטאַלץ מיין האַרץ געקלאַפּט
נאָך טעג פון מי און זיג איבער קלאַץ און ברעט —
ביז פּאַרטיקייט פון טיש, שראַנק, בופעט.
א די פרייד פון מאַכן שיין נויטיקע זאַכן
און ווי מיט היפּער-כּוּשִׁים גלעטן די גלאַטע אויבערפּלאַכן
פון גזימסן, קאַרניזן, פּוגעס און פּאַנעלן,
ווען האַנאָע פון אייגענעם באַשאַף זינגט טיף
און האַרץ שלאַנגט שטאַרק.
נאָך מיר איז אויך באַקאַנט דער וועג צום מאַרק;
אַהין פיר איך מיין ווערק, מיין אויסגעפּוצטע מי,
מיין מי, מיין פּראַכט צום פעטן פרעכן נאָר,
און נעם פאַר ליב דעם שטיין, דעם לויך דערפאַר;
ווייל דעם זיגערס פּויסט איז אייז-האַרט,
(איך ווייס דעם טרייסט — איז אומטרייסט אויך)
ווי געדולדיק דער זינער וואָרים וואַרט;
ער עפּנט אים און מאַכט אים ווייך.
נאָך ווען טאַג פּאַדגייט אין אומעט און אין שטילקייט
ווי מיין לעבן אַרום די פּראַסטע אַרימע מענטשן,
און מיך נעמט אַרום דער ברייטער אַוונט-טרויער
ווי אַ פעלז דעם יאַם.
און ווערן זיך קאָן איד ניט;
ווען הייסע ווערטער ברענען אויף מיין גומען,
און זאַגן זיי קאָן איד ניט,
דאַמאָלט גלייך איד זיך צו דיר,
געקרייציקטער סטאַליער פון ניצערעס.

רעטראספעקט

הערבסט, דינע קאלטע שטערן.
ווי דורך צעבראָכענע אָרגלערן
גייט אויס די לעצטע סימפאָגיע פון זומער.
צום וויפלטן מאָל פאלן בלעטער
אויף דעם אַשיקן זעמער פון גראַז.
אַ גאָט, סאַראַ שווינדן פון יאָרו;
נאָר איינמאָל פאַרקריצט אין זיקאַרן
האַט אַ צאַרטע און מעכטיקע האַנט
מינוטן, ערטער און זאַכן —
ווי שפענער אויף שווימיקע שטראַמען.
מיר איז ליב נאָך איצט צו דערמאָנען.
ווי אַ פיינלעכע מעלאָדיע —
אַן איבערגעריטענעם נאָמען
פון אַ דאַרפישער אָנאַבעל לי.
און עפעס אַ ווייטער בערעזענער שליאַד,
וואו לעוואָנע און גנאָם זיינען וואָד,
אין דער ווייט ווי אַ שוועבנדער שפור
פון אַן איינזאַמן גוי מיט אַ פור.
נאָר געווען זיינען אויך ראַנדעוואוען
אין קוסטן, וואו לייב וועט ניט רוען.
לייב און לייב און בלוט ווי קאַרעלן —
דערנאָך אַ פאַטאָס פון שווייגן.
ווי דורך אַ פאַרנעפלטן פילם
פיר אויגן דורך טרערן. —
און אין האַרץ אַ געבעט ווי אין תהלים .

איך האָב אַמאָל געוואָלט אַז דו זאָלסט אויך דערהערן
מיין ליד, וואָס האָט געשאַלט צום רייץ פון די עקסטערעמען,
כּיהאָב ניט געוואוסט אַז אויער קאָן אַמאָל דאָס מויל פאַרשעמען,
אַז שטילקייט איז גאָר נויטיק אום דערהערט צו ווערן.

פאַרגיב, איד האָב אין פּוּיק געשלאָגן — טאַקט צום געניאַלן
פאַרלייקענער פון אייביקן און היילנדיקן טרויער;
ווען מיט עמעסן פון איוב און פון שאַפּענהויער
האַבן גאַסן יונגען מיטגעטאַנצט ווי אויף מאַסקובאַלן.

איצט זוך איך דינע ווערטער; צייל זיי אויף די פינגער,
הייב אָן אַ שטיל געבעט — האַק עס אָפּ אינמיטן.
שלינג דעם הייסן טאַם וואָס טריפט פּין וואָרט וואָס איז צעשניטן
און ציטער פאַר דעם שאַטן פון די גלאַקן־קלינגער.

גוט איז דיר, דו קאַנסט אויף ווערטער־פּליגלען פּליען,
ניט איד, ניט איצט, ווען ווערטער פּוילן אויפן גומען.
איד וועל אַמאָל נאָך רעדן ווי אַ שטומער צו אַ שטומן,
און פאַר אַ וועלקנדיקן גרעזעלע זיך קניען.

טראַלעטן

1

צייט שטייט, עס זיינען מיר וואָס שווינדן *)
און לאָזן איבער בלוטנדיקע שפורן —
ווי זינקענדיקע אָוונט זונען שטילע יאַמען צינדן.
צייט שטייט, עס זיינען מיר וואָס שווינדן
אין טונקעלע און ווייטע לאַבירינטן, —
ציטערדיקער צאַאַר־ריסס וויינט אין די נאָקטורן.
צייט שטייט, עס זיינן מיר וואָס שווינדן
און לאָזן איבער בלוטנדיקע שפורן.

2

קיינער איז נאָך צו פרי ניט געקומען
און קיינער האָט גאַרנישט ניט פאַרשפעטיקט;
גאָט האָט רוים און צייט פאַר זיך אליין פאַרנומען.
קיינער איז נאָך צו פרי ניט געקומען:
ניט דער וואָס האָט די וועלט אַרומגענומען
ניט דער וואָס האָט מיט ברויט זיך ניט געזעטיקט, —
קיינער איז נאָך צו פרי ניט געקומען:
און קיינער האָט גאַרנישט ניט פאַרשפעטיקט.

*) „מען זאָגט: די צייט לויפט. ניין, אַלץ שווינט; צייט שטייט שטיל.“
לאַריידא טעפּט.

ע. קארמאן

שטאָט

כיהאָב אויפגעהאַנגען, שטאָט, אויף דיין געפלעכט פון דראָטן
מיין אויפגעדיסן אויג און אָנגעשפיצטן אויער —
און כיהער און זע, ווי ס'ווערט אונטער דיין טראָט צעטראָטן
דאָס אַרבעט פאַלק, וואָס טראָגט דיר ציגל צו דיין מויער.

דו האָסט מיין אויג געשאַרפט און אויער צוגענאַגלט
צום ביישטידל פון דיין ווייט־אויפגעפראַלטער טיר,
און פאַר מיין בליק אַנטפלעקט די וועגן פון דעם וואָג
פון מיליאָנען קנעכט אין באַוועלשן פאַרפיר.

עס לעבט אַן אומדורגייסט אין רויש פון דינע קלאַנגען,
און ס'רוט אַ טויט געפאַר אין אימפעט פון דיין זיין —
אַ מויער אויף אַ מויער אין בראַזג פון שטאַל און שטאַנגען,
דו וואַקסט אַ טפּיסע, שטאָט, אונטער דער זונען־שיין!

פּרילינג-דזשעז

די זון אויף טאַצן שפּילט אַ דזשעז
אין אויסגעבלויטן הימל.
און העלער דרויסן שמעקט מיט בעז,
מיט פּרילינגדיק געווימל.

דער פּרילינג שטעלט די פּידלען אָן
אויף דער דינסטער סטרונע
און ענטפּערט הימלשן טראַמבאָן
צעזונגען און צעזוניקט.

און ס'קלינגט פון האָרן ריינער מעש,
געבלאָזט פון יונגע לונגען,
און קופּער פון דעם זונען-דזשעז
זיך טראַגט אין פייער רינגען.

שפּעט זומער

עס ליגט אין גאָלד פון געלע בלעטער
דער גאָרער גאָרטן נישט געריט.
ווי קיינמאָל פּריער און קיינמאָל שפּעטער
אין טונקל גאָלד דער האַרבסט זיך צירט.

אַן איבערפּלוס פון גאָלד און זשאַווער!
אַ לעבן, וואָס גייט אויף פון דאָסט!
און ס'יקוקן גראַז און בוים אויס זשאַווער
אין ערעו פון אַ טויט אין פּראָסט.

הונגער

עס ברעכן זיך די שפייכלערס אָנגעשטאַפט מיט טוואוע
אין פעסן לאַנד, וואָס שמעלצט זיך אין אוינענדיקן וואילטאָג;
און אַרימקייט געשוואַלן וואָרט אויף אַ נעוואוע
מיט אויסגעשטרעקטע הענט אין פיינענדיקן ווייטאָג.

און דאַלעס, ווי אַ הויקער, קריכט אויף קרומע פלייצעס
און וואָרט דעם דאַרן האַלדז מיט ביינערדיקע פינגער;
און טרוקן־ווייסע יאַסלעס מיט די ציין מעלייצען
און קריצט אויס אַ ליד פון ניט־געשטילטן הונגער.

אַ ליד פון בונט, וואָס שרייט מיט מאָנענדיקע אויגן,
אַז פייך און צאַאר און צאַרן וועלן באַלד אָט פלאַצן;
— אַ שטיקל ברויט צו שטילן דעם נאָנדיקן מאָגן,
אַדער סיפליען שויבן פון שטיינערנע פּאַלאַצן;

אין רויך פון קוימענס

סירויכערס שטאַט מיט קוימענס הויכע פון פאַבריקן,
קוימענס לאַנג ווי העלדזער צום הימל אויסגעשטעלט.
וויפל יאָר מיר בלאַנדזשען שוין אין דעם נעפל דיקן,
וויפל מאָל דעם זון אויפגאַנג אָנקוקן פאַרפעלט!

און די זון זיך קייקלס הינטער שטאַט און בריקן,
אויפן ראַנד פון וועלדער איר אויפגיין און פאַרגיין!
און מיר סראַמפלען שטאַטיקע גאַסן שמאַלע, ליקן,
און אין רויך פון קוימענס בוקן זיך צו שטיין.

און אין רויך פון קוימענס זינקען אונדזערע בליקן,
טוקן זיך אין נעפל און זינקען אין דעם שטיין.
כאָטש מיר שטרעקן העלדזער, ווי קוימענס די פאַבריקן,
נאָר דעם זונען־אויפגאַנג מיר קאָנען מער ניט זען!

אַלטקייט

זי שמעקט מיט זויערטייג, מיט שמירעכצן און שימל,
מיט טערפענטין און כײלעוו פון ניט דערשלאָפן נעכט,
און שלעפט זיך אום געהויקערט אין טעגלעכן געווימל
און טשאַדעט פאַרן טויט מיט אַסטמע-הוסט און קרעכץ.

אַ שווערער גוירל, שטיין ביים אָנהויב פון ניט ווערן,
אַ פיינלעכער געפיל, ווען קערפער ווערט פאַרוויסט, —
און דאָ איז נאָך פאַרבליבן איין קליינסטיקער באַגערן:
אַ שמעק טון טאַבאַקע און טון געשמאַק אַ ניס.

פאַרשטאַפט די אויערן מיט בויםלדיקס און ווייכעס,
אַרום דאָס לעבן הילכט, ווי טעמפע קלעפּ אין וואַנט,
און קאַליע אויגן טרערן אויף אַנווער פון די קויכעס,
און סײַשפּילט דער ברוסטקאַסטן אַ סאָלאַ אויס „אַנדאַנט“.

אַ זיקנעס, אַלטער שאַרבן, צעוואַלגערט איז דיין ביניען,
פון פאַרמעט דאָס געזיכט און איינגעשרומפט דאָס מויל.
וואָס ווילסטו נאָך אײַ גליווער פאַר דיין לעצטן קיניען?
איך דינע אויגן איז: פוסטקייט, שרעק און גרויל.

בראכע קודלי

טאָנגאַ

שמעקט מיט ווילדן מאָן דער קלאַנג פון פלייט,
די שאַ איז קישעפדיק און שפעט.
דער קאַרנעט פאַרנאַרט אַ טענצערין מיט בלאַנדע צעפּ
אין די פלינקע אַרעמס פון אַ ברונעט.
זיי פלאַטערן ווילד און פלאַטערן ווילדער: —

קאַפּריזנע גלידער

מיט ברייטן קוראַזש,

קלעמען צונויף און צעשיידן זיך ווידער —

שפינען אַ בלויען מיראַזש.

דעם יאָך פון יוגנט — אי גרינג, אי שווער,

פלעכט שפיצן פינגער אויס אַ טויזנט־האַרציקן באַגער.

אַט קלאַפן אויס טריט אַ העלפאַנטביין פאַלאַץ, ווייט און עכט,

און זיי, ביידע טענצער, אין גאַלד און אין זייד,

שוועבן אין שאַטן פון טרויבן געפלעכט.

און אַט פון העלער הויט

שפרייט זיך אויס אַ דערנער קראַנץ אין מיטן טאָנץ:

טריט־טראַט. טריט־טראַט.

צום טאַקט גאַלאַפּירן פאַנטאַסטישע טריט, —

רייצן זיך ליפּן און קושן זיך ניט.

קערפער מיט קערפער אין פלינקן געדריי,

העפטיק פאַרוועבט, ווי אַ נאַכט און אַ שניי.

וויגן זיך ווילדע באַגערן אין ציטער;

בייגט זיך די פרוי, ווי אַ זאָנג פאַרן שניטער;

פאַרגיסט זיך די פלייס אין אַ שטילן געלעכטער;

שאַרעווען טריט — אַ שלאַכט פון געשלעכטער;

קני צו קני — אַ מינוט —

טוט זיך אַ טרוים אויף צווייען אַ שניט . . .

שאַרעווען טריט און גרייכן, און גרייכן

פעדים פון האַרץ דוּר פּוּס־פּינגערשפיצן

בראכע קודלי

צום טאָקט פון די טריט;
בייטן זיך בליקן מיט פלאַמיקע בליצן,
טאָק־אַ־טאָק, טאָק־אַ־טאָק, טאָק־אַ־טאָק, טאָק־אַ־טאָק,
פלינק און פלינקער — איינס און צוויי —
פלעכט זיך אַ רויגעז, פאַרוויקלט אין וויי,
טריט־טראָט, טריט־טראָט.
פלעכט זיך אַ פלאַנטער פונאַנדער.
פייער קוראַזש. פייער קוראַזש —
פלעכט זיך פונאַנדער אַ בלויער מיראַזש:
טאָק־אַ־טאָק, טאָק־אַ־טאָק.
פלעכט זיך פונאַנדער אַ בלויער מיראַזש.

פּרילינג

פּרילינג שלייכט:
יונגע גראָזן שפּרייטן בענקשאַפטן פונאַנדער.
און זיי קלערן —
מאַנדלבלוטן פלעכטן זיך אין ווינט,
מיט ווייסן סאַמעט קרויזן זיך מאַנגאַליאַ־בלעטער,
זון העפט קישעף אין אַ צווייגן פלאַנטער,
און לאַנדישן וועבן דעם טוד פון ווערן.

איביקייט וויגט איר קויעך אין געווימל
און באַפעלט:
סיזאַלן אין בלימל שטענדיק דרימלען קערנער
און אין קערנער — נאָך אַמאָל אַ בלימל.

אַרכידיען

אַרכידיען,
ווי ווייסע געשאַכטענע טויבן,
מיט פאַרבלוטיקטע קעפלעך,
הענגען אַרונטער פאַרכאַלעשט
אין די לעצטע טעג פון פּרילינג.
די רויטע בליאונג שיילט זיך אָפּ און פאַלט. —
אַט אַזוי בלוטיקן זיי אויס
אויף גלעזערנע ווענט פון אַראַנזשערייען.
צארטער ווערן זיי, די טויטע אַרכידיען,
אין כוידעש מערץ.

איצכאק עלכאנאן ראנטש

ווינטן

מיר זיינען ווינטן, וואָס וואָיען אין ווינטער נעכט
און שרעקן איבער קינדער און קראַנקע.
אונדזערע לידער, אונדזער קאַס;
אונדזער גוואָרע, אונדזער שאַפונג, אונדזער שטאַלץ —
ווינטן, ווינטן, ווינטן.

נו, זייגען מיר, טאַנצן מיר, האַלטן מילכאַמעס און בויען וועלטן;
מאַכן צאַמען פאַר גאַטס ווינטן, פאַר גאַטס שטורעמס;
געוועלטיקן איבער גאַטס נאַטור...

מיר ווינטן־צאַמער — זיינען ווינטן,
וואָס טוען אַ בלאַז — שטאַרקער צי שוואַכער —
און פאַרשווינדן.
מיר זיינען ווינטן, וואָס ווערן צעבלאָזן פון ווינטן,
וואָס האָבן אונדז אַהער געבראַכט;
וואָס נעמען אונדז און בלאַזן אונדז
קעגן פעלדן פון אייביקייט
און צעבלאָזן אונדז — אין שטויב, אין רויס.
איך און דו — זיינען ווינטן, ווינטן, ווינטן...

ביינאַכט

הויכע סוידעסדיקע ביימער
זינגען שאַטנדיקע סערענאָדעס
צו דער אָנקומענדער געליבטער זייערער — נאַכט;

אין אַלייען טרוימען מענטשן
שפּאַצירנדיק באַזאַכט.

גוט איז די וואָס גייען פּאַרווייז:
טיצט זיי צו דער נאַכט.
סוידעס האָט זי זיי געבראַכט.

די וואָס גייען איינזאַם —
שטרעקן זייערע הערצער אויס;
זעט די נאַכט זיי בלויז;
בויגט זיך צו די ביימער צו;
קוקן בוים און נאַכט אַראָפּ
אויפן איינזאַמן קאָפּ.

טוליעט נאַכט זיך צו די ביימער פעסטער צו;
נעמען פּאַרלעך שטאַרקער זיך אַרום;
וויינען איינזאַמע אין דער שטום;
וויינען איינזאַמע אין דער שטום,
דעהערט זיי בלויז די נאַכט.
טוליעט נאַכט זיך נאָך פעסטער צו די ביימער צו —
און לאַכט, לאַאַַכט ..

מאָרגן

פאַר דעם מאָרגנדיקן טאָג,
פאַר דער קומענדיקער טאָג,
שפּרייט אויס דיין גנאָד אויף אונדז,
מיט דיין אָטעם באַהויב אונדז.

מוריע רינגלט אונדז אַרום;
פאַכעד־בייטשן דראַען אונדז;
ווי פאַרלאַזטע קינדער אין דער פרעמד
זיינען מיר,
ווען האָסט דיין גלויבן אָפּגעטאָן פון אונדז.

נעמסט די נעכטנס צו
און אַנטפלעקסט דעם היינט;
און פאַרנעבלסט אונדז,
שיינקענדיק דעם מאָרגן.

ציטערן מיר פון נייגיר:
וועלן מיר דערלעבן?
און מיט שטאַרנדיקע בליקן,
בעטן מיר, אין נעבל:

פאַר דעם מאָרגנדיקן טאָג,
פאַר דער קומענדיקער רעגע,
שפּרייט אויס דיין גענאָד.

דאָס געזאַנג פון קעלער

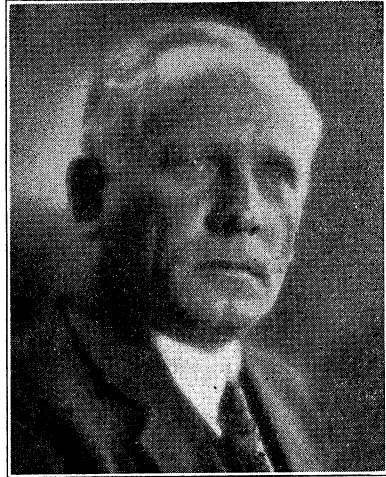
ס'האָט ווער אין פייכטע קעלערן אונז איינגעשפּאַרט;
דאָס הילכיקע געלעכטער אונזערס צוגערויבט;
די אייוורים רונדיקע צעקרימט און אָפּגעדאַרט; —
דאָך האָבן דוירעס לאַנג מיר בלינדערהייט געגלויבט.
ס'האָט ווער אונז אָפּגענאַרט.

און פּלוצים האָט אַ ווילדער סאָך זיך גלייך צעשפּרייט
פון פייכטן קעלער אונטן, ביז אַרויף גאָר הויך;
אַ צאָרן, ווי אַ וויכער ווינט, האָט אָנגעווייט;
די אויסגעדאַרטע אייוורים מיט אַ ריזן קויד
געוועזן זיינען גרייט . . .

איצט זינגען מיר סיגעזאַנג פון קעלער פייכט און נאַס;
איצט מאָנען מיר ס'געלעכטער אונזערס פון אַמאָל;
און וועלטן ציטערן פון דעם גערעכטן קאַס;
און ס'שטוועמט מאַכטיק אונזער אָפּגענאַרטער קאַל —
פון קעלער אויף דער גאַס!

17

דער ווייטער ביימער־צוויט נעבן דיין פענצטער
גאַרט אַן אומגעדולדיקער דיין בליק צו שפּירן,
און די בלומען־בייטן אַרום דיין הויז
שטראַלן פון פרייד צו זיין נעבן דיר.
דיין וואָלף־הונט באַשיצט דיינע טריט;
די שכיינים שמייכלען ברייט צו דיר;
דיין וועג איז ריין און גלאַט;
אַלץ אַרום דערפילט דיין זיין.
איך זע דאָס ליכט וואָס שטראַלט וואו דו ביזט דאָ;
איך פיל דיין אַטעם אויף די דורכגעגאַנגענע וועגן.
ענוג פאַר מיר, איך וועל שוין דאָ פאַרבלייבן.
מיד בין איד, איך האָב צו לאַנג געזוכט.
מיין פייער פאַר דיר האָט, זוכנדיק דיר, אויסגעברענט.
איך בין ניטאָ מער, נאָר דו, נאָר דו.
דיין וועג איז שיין, בלומען שמייכלען דיר אַקעגן.

ה. רויזנבלאט

צום ווילדן מיירעו זינג איך

עס האָבן זיך אונדזערע אַש־גרויע בויד־קאַראַוואַנען
 אַריבער די ווייסע סיעראַס צו דיר ניט געצויגן.
 מיר האָבן אין אונדזערע טפילעס
 צו גאָט פון אַווראָהאַס און איצכאָק און יאַנקעוו
 אַריבער געלאָדענע ביקסן די קעפּ נישט געבויגן.

נישט אונדזערע צעלטן, פון דיינע רויט־הויטיקע קריגער גיצונדן,
 געברענט האָבן אונטער דיין שטאַל־בלויען, נאַכט־קאַלטן הימל
 אויף דיינע שוואַרץ־לייביקע פרייריס,
 ווי פרישע רויט־בלוטענדע וואונדן.

נישט אונדזערע אָרעמס, פאַרברוינט פון דער זון,
 האָבן איבער פאַרכמאַרעטע שטראַמען
 דיין גאַלד־זאַמד דאָס נאַסע געשאַקלט אין קופערנע זיפן.
 דאָס בלוט אונדזערס האָט נישט געטריפט
 פון פאַרבלוטיקטן סקאַלפֿ־מעסער דיינעם
 אויף אונדזערע קרייד־ווייסע גויסעסע ליפן.

ה. רויזנבלאט

נישט מיר האָבן שטום, מיט געבויגענע קעפ פון אַווייליס,
ביי דיר אין דעם מידבאַר דעם קיינער דעם ערשטן געגראָבן,
נישט אונדזערע סטאַדעס, פאַרסאַרפעט פון דורשט
און געשוואָלן פון הונגער,
געשפייזט האָבן דייע בלוט־דורשטיקע דאָבן.

עס האָבן אונדזערע רוקנס אַריבער די גריוועס
פון דייע הייט־בלוטיקע בראַנקאַט אין ווילדן גאַלאַפּ נישט געבויגן.
מיר האָבן מיט ברוינע לאַסאַ־שטריק אין אונדזערע הענט
נישט געטאַנצט קעגנאַיבער דיין באַפאַלאַט קאַס־אַנגעצונדענע אויגן.

נישט אונדזערע פיס האָבן איבער דיין באַרג־לאַנד
די וועגן די ערשטע פונאַנדערגעטראַטן,
נישט אונדזערע הענט האָבן איבער דיין פלאַך־לאַנד דאָס ברוינע
די שטעט און די דערפער די ערשטע פונאַנדערגעשאַטן.

ווי קענען צעבראַכענע רוקנס,
אויף וועלכע די שטויב־גרויע פעדלער־זעק ליגן,
עלאַסטיש צום טאַקט פון דיין גאַלד אין די קופערנע בעקנס זיך וויגן?
ווי קענען די הענט, וואָס האָבן דעם וואַנדערשטאַק דוירעס און דוירעס
אויף אַלע פאַרשאַלטענע וועגן פון גאַלעס געטראַגן,
אַנטקעגן די קופערנע אַרעמס און שטאַלענע פויסטן
און סקאַלפֿ־מעסערס דייע זיך שלאָגן?

מיר האָבן געוואַרט און געוואַרט און געוואַרט,
ביז אונדזערע אויערן האָבן פאַרנומען
די בלויע געזאַנגען פון דייע שטאַל־בליציקע רעלטן —
דעם טאַנץ פון רויט־אויגיקן שעד מיט פונאַנדערגעשויערטע קודלעס.
אונדז האָבן פאַרשיקערט די שטאַל־בלויע ווינט־ווייסע ווילדע געזאַנגען,
דער שיידיס־טאַנץ אונטער צעוויכערטע רויך־ברוינע פונקען־וואואלן —
פאַרסאַמט זיינען אונדזערע בלוטן,
פאַרסאַמט מיט דעם טאַם פון די געלע מעטאַלן!

ה. רויזנבלאט

מיר האָבן געהערט, אַז דיין גאָלד־זאַמד איז איבערגעוואָשן;
גערייניקט פון מיסט און פון פטוילעס געלייטערט;
מיר האָבן געהערט:
דיינע פרייריס, זיי ליגן ווי קי נאָך אַ פעטער און זאָפטיקער פאַשע —
פול־בייכיק, שווער־לייביק, ראָז־פאַרביק באַאייטערט,
מיר האָבן געהערט:
דיינע וועלדער און גאַרטנס און סעדער
זיי ציען אין אייביקע זומערס געהילטע.
די בערג דיינע סטאַרטשען, ווי יונג־אויפגעשפיציקטע בריסט
מיט ברין בלויער מילך איבערפילטע...
מיר האָבן געהערט,
אַז דיין פלינקער רויט־הויטיקער „היהאָ“,
אַזוי ווי אַ בער אויף אַ קייט אין דעם האַנט פון ציגינער,
טאַנצט שיקער אין דיינע בונט־פאַרביקע צירק־באַלאַגאַנען.
און דיינע הייס־בלוטיקע בראַנקאַט אין מיסט וואָגנס שאַפּלדיק שפאַנען.

דער טאַמאַהאַק, בויגן און סקאַלפֿ־מעסער לאַנג שוין
די גזימסן פון דיינע מוזעאומס באַצירן.
די קופער־געגאַסענע, טונקל־ברין־אויגיקע באַפּאָלאַס דיינע
ביי דיר אין די „זוס“ צווישן פאַרביקע פאַוועס שפאַצירן.
און דיינע פיל־פאַרביקע פעלדער —
זיי ליגן צעאָדערט פון ברין־בלויע שלאַנג־קרומע וועגן.

די דערפער און שטעט דיינע שפאַרן
פון אונטער דיין ערד־הויט אַפיר זיך,
ווי שוואוימען אין פעלד נאָך אַ וואַרימן רעגן.
און איבער די טונקעלע בערג־סילועטן,
וואָס שניידן זיך קעגן דיין שטאַל־בלויען מיידעוו־ראַנד הימל,
פאַרווישטע זיך שלעפן די שאַטנס
פון דיינע ווייס גרויאיקע בוי־ד־קאַראַוואַנען.

די סרייפעס, געצונדן אויף דייע ברוין־בראָנזיקע פרייריס
פון דייע רויט־הויטיקע סאָנים —
קויס־קויס וואָס זיי פלעמען נאָך טונקל פאַרדרייט אין די פאלדן
ביי דיר אין די בונטן פילפאַרביקן פעלקער־געווימל.

אויך אונדז וועט דער וויכער פון גרויס־שטאַטישע גאַסן פאַרדרייען,
אויך אונדז וועט דער הייסער געווירבל
פון דייע פלינק־קומענדע דוירעס פאַרווייען.
נאָר אויפגיין וועט אונדזערס אַ דאָר נאָך
אַריבער די אַש־בערג פון דייע שוין לאַנג־אויסגעלאָשענע דוירעס,
ווי פעניקס גייט אויף פון זיין אייגענעם אומקום אין פייער
מיט פאַרביקע פליגלען פונאַנדערגעלאָזן —
אַ יוגער, אַ פלינקער, אַ נייער!

אידיעקל רעסטוס בראון I

ווער זינגט דאָס אַזוי וויינענדיק
זיין תהלים אין דער שטילקייט פון דער שפעטער נאַכט?
און וואָס איז דאָס אַזוינס, וואָס אין דעם ווייען פון געזאַנג
ברעכט אויס פון צייט צו צייט אַ כאַיעשער געשריי? —
דאָס ברילן פון טיגער וואָס טראָגט דעם יעגערס פרישע וואנד אין לייב,
דאָס יאָמער־קאָל פון הונגעריקן וואָלף, באַגראָבן טיף אין שניי,
דאָס ווי געשריי פון שוואַלב, וואָס ווערט פון רויב־פייגל צעפליקט,
דאָס ווי געשריי פון שוואַלב, וואָס ווערט פון רויב־פויגל צפליקט,
דאָס כאַרכלן פונם הירש, וואָס ווערט אין לעמפערטיס ציין דערשטיקט,
דאָס מעקענען פון לעמעלע, וואָס צאַפלט זיך אין שויכעטס הענט,
דאָס גויסעס־קרעכץ פון לאַסט־טיר אין דעם מיַדבאַר־זאַמד,
וואָס ווערט פון מיַדבאַר־דורשט פאַרברענט,
דאָס וואַיען פון אַ קרעציק־קראַנקן הונט
אַנטקעגן דער לעוואָנע אין אַ ווינטער־דיקער נאַכט,
דאָס קראַקען פון אַ הונגעריקן ראַב
צו וואַריס פלייש און בלוט בישאַס עס רוט די שלאַכט...

II

ווער זינגט דאָס אזוי וויינענדיק
זיין תהלים אין דער שטילקייט פון דער שפעטער נאַכט?
— אייזיקל רעסטוס בראון,
דער פרומער פאַסטוך פון זיין שוואַדצער סטאַדע שאָף!
— איז וואָס זשע וויינט אזוי איזיקל רעסטוס בראון
און וואו האָט ער אַהינגעטאָן זיין שלאָף?
און הערט ער דען ניט, ווי דעם שאָנס הענער האָבן שוין
געקרייט אויף האַלבער נאַכט? —
„אייזיקל רעסטוס בירריר-ראַרן
אייזיקל רעסטוס בירריר-ראַרן
דיר צייט שוין שלאָפן גיין,
שוין שפיעיעט, שוין שפיעיעט-ט-ט —“
און עפשער האָט דער מעבל-הענדלער, דער וואָס גיט
אויף אויסצוצאָלן מעבל אָפגענומען ביי איזיקל רעסטוס בראון
זיין אָרים שטיקל בעט?

איז האָט ער ניט אַוואו זיין קאָפּ אַוועקצולייגן און דעריבער
פרואווט ער זיין צעבראַנקייט פאַרוויגן אין זיין תהלים-ליד.
און אַגעוו איז איזיקל רעסטוס בראון אין תהלים זאָגן שטאַרק געניט
ער קען ביי זיך אין תהלים איעדן בלעטל, שורע, וואָרט און אָס,
פונקט ווי זיין איישעס כאַיל, רוטה מאַטילדע—זיינע רומאַטיזנע טריט.

III

איזיקל רעסטוס בראון האָט לאַנג שוין,
לאַנג זיין אָרים בעטל אויסגעצאָלט.
און אַז דעם שאָנס הענער האָבן אויף האַלבער נאַכט שוין געקרייט
האָט ער גאַנץ גוט געהערט:
ער האָט אַפילע מאַכמעס דעם די לאַדן צוגעמאַכט —
די הענער האָבן אים דאָס תהלים זינגעריי געשטערט
און אַגעוו איז מען זיכערער, פיל זיכערער מיט לאַדן שטייף פאַרמאַכט,
בישאַס דער סאַטן פעקלט צום געהענעם אַ „פאַרשאַלטענע“, נעשאַמע,
וועלכע ער אַליין האָט אומגעבראַכט...
די לאַדן צו.
דאָ, דורך די דינע לאַדן-שפאַדעס שרייט אַרויס
זיין שאַרלעך-רויסער לאַמפּן שיי: —
אייזיקל רעסטוס בראון וועט זינגען וויינענדיק אזוי
ביז העט אין רויזיק-ווייסן טאָג אַריין!

VI

דער צירונג־הענדלער שפרייט די פערל זיינע אויס
אויף שוואַרצן סאַמעט הינטער קלאַר־געשליפן גלאַז.
דער טוי פון זומערדיקע הימלען פינקלט ליכטיקער,
וואָס טונקלער עס ליגט אויף דריערד זאָס גרינע גראַז.
דער דימענטענער האַרבאַנד שטראַלט אַמליכטיקסטן
אַרום אַ שוואַרץ־געקרויזטן קאַפּ.

וואָס טונקלער דער יאָס איז ביי דער נאַכט,
אַלץ שוואַרצער צייכנען זיך אין אים די שטערן אָפּ.
און, אַז איזיעקל רעסטוס בראון פאַרמאַגט אַ הויט,
וואָס איז ווי אַלע פינצטערנישן שוואַרץ —
גיט יעדער איינער צו.

נאָר קיינער וועט ניט מוידע זיין אַז ער, איזיעקל רעסטוס בראון
האַט זיינע פערל, וועלכע שימערן ביי אים אין אויג,
אַרויסגעגראָבן פון די טיפענישן פון זיין אייגן האַרץ...

V

מאָרגן אינדערפרי:

איזיעקל רעסטוס בראון

וועט עפענען די לאַדן און די אויגן קעגן ראָזן מאָרגן־שיין

און לויטער, ווי רובינען וועלן בלינצלען רויז

די טרערן אויף זיין האַרץ־כוישעך־שוואַרצער הויט.

נאָר קיינער, קיינער — כּוּץ דעם מאָרגן־שיין —

וועט זען איזיעקל רעסטוס בראונס רובינען: מאַכמעט יעדער אויג,

סיי שוואַרץ, סיי בלוי, סיי ברין, סיי גרוי,

וועט ווי דער מאָרגן־גלוט זיין רויט.

און, רויטער נאָד!

דערפאַר, וואָס דורך די קראַנקע שאַען פון דער כוילע־נויפלדיקער נאַכט

האַט קיינער, קיינער מיט קיין אויג ניט צוגעמאַכט;

דערפאַר, וואָס פאַר דעם טויער פון געריכט־הויז שטייט

אַ רויז־פאַרשוואַרצטער טעלעגראַף סלופּ

אַרומגעגראַטלט מיט אַ ברוינעם קלאַטשע שטריק.

ה. דויזנבלאט

פאַר איין עק שטריק — אַ שלייף.
אין שלייף — אַ בלוי־פאַרשוואַלענער האַלדז;
אַ שוואַרץ־געקרויזטער שאַפּן קאַפּ אַ ביסל אויף אַ זייט,
אַרויסגעזעצטע אויג־ווייסלעך צוויי, ווי אייטערפולע בלאַטערן;
אַן אויפגעריסן מויל,
צוויי שוועס ברוינע ציין,
אַ לאַנגער צונג, ווי פון אַ פריש־געשאַכטן קאַלב.
נאָך האַלדז און צונג —
צוויי אומגעלומפערטע גאַרילאָ־הענט פאַרבאַכן אויף דעם האַרץ,
צוויי לאַנגע פיס פאַרפלאַכטן, ווי דער ברוינער קלאַטשע־שטריק.
צופוסן פון דעם סלופ: —
אַ פלאַקערדיקער פייער ברענט.
אַ מענגע קופער־רויטע צונגען שטרעקן, שטרעקן זיך אַרויף, אַרויף;
לעקן, לעקן מיט אַ הינטעשער געטריישאַפט
די פאַרפלאַכטענע צוויי פיס,
די צאַר־פאַרבאַכענע צוויי הענט.

IV

זונטיק אינדערפרי —
איזיעקל רעסטוס בראון וועט אין דעם הויז פון גאַט
זיין סטאַדע ציילן און — ס'וועט פעלן אים אַ שאַף...
און רעדן וועט איזיעקל רעסטוס בראון
פון סאַטנס שוואַרצער מאַכט. פון גאַטס גערעכטער שטראַף.
און רעדן וועט איזיעקל רעסטוס בראון
פון קריסטוס, וועלכער איז געשטאַרבן אויפן קרייץ
פאַר אונדזערע שווערע זינד
און הערן וועט אַיעדערער
און שטום דעם קאַפּ אַרונטערלאָזן,
ווי אַן אַפגעשמיסן קינד.
און איינער וועט די אויגן שליסן און וועט זען,
ווי קריסטוס ביידע אַרעמס אויסגעשטרעקט,
אַ צוגעשלאַגענער צום ציילעם בלוטיקט, בלוטיקט פאַר אַ גאַנצער וועלט!

ה. רויזנבלאט

דער בלאַנד־געלאַקטער קאַפּ, אין דאָר־קראַנץ, געבויגן אויף אַ זייט,
די רויזע מוטערפערל אויגן־דעקלעך — צו,
די ליפן — דין און שטוס און רויטלעך־בלוי.
די נאַקעטע גלידער — ווייס, און גלאַט, און צאַרט,
ווי גלידער פון אַ יונגער שלאָפּנדיקער פרוי...
און איינער וועט די אויגן שליסן און וועט זען: —

אַ טעלעגראַף־סלופּ,

אַ שטריק,

אַ שליין,

אַ בלויטן האַלדז,

אַן אויפגעריסן מויל,

צוויי געלע שורעס ציין.

אַ לאַנגן גרויען צונג,

אַ הורבע אַש,

אַ לעצטע גליענדיקע קויל.

און — רעדן וועט איזיעקל רעסטוס בראַון, און אין זיין קול

וועט טאָן פון צייט צו צייט אַ הילף אַ כאַישער געשריין: —

דאָס ברילן פון אַ טיגער, וועלכער טראַגט

דעם יעגערס פרישן וואונד אין לייב,

דאָס יאָמער־קאַל פון הונגער־קו וואַלף, באַגראַבן טיף אין שניי,

דאָס טיי־וועדיקע ברומען פון דעם מיטבאַר־לייב, וואָס רופט זיין פאָר,

דער וויי־געשריי פון שוואַלב, וואָס ווערט פון רויב־פויגלען צעפליקט,

דאָס כאַרכלען פון דעם הירש, וואָס ווערט אין טיגערס ציין דערשטיקט.

דאָס מעקענען פון לעמעלע אין שויכעטס הענט,

דער גויסעס־קרעכץ פון לאַסט־טיר אין דער מיטבאַר־זאַמד,

דאָס וואויען פון אַ קרעציק קראַנקן־הונט

אַנטקעגן דער לעוואָנע אין אַ ווינטערדיקער נאַכט,

דאָס שרייען פון אַ הונגערדיקער דאָב,

וואָס פאַדעט אַרום וואָרעם פלייש און בלוט בישאַס עס רוט די שלאַכט.

טריט אויף זאמד

אָוונט.

שאַטנס.

פייכטע, קילע ברעגן.

יאָס.

שטילער פון דעם פּרילינג רעגן

מייע באַרוועס־קילע טריט

אין זאמד.

גרויע וואַסער־לאַפּעס

גראַבלען זיי פון פייכטן זאמד אַפיר

און נעמען צום יאָס זיי מיט...

זוכט מיין אויער זיי אין רוישן פון די כוואַליעס און —

געפינט זיי ניט —

מייע טריט.

האַרץ מיינס — האָב ניט מוירע.

האַרץ מיינס — שרעק זיך ניט! —

דאָרט וואו שיפן זיינען אומגעקומען —

זינגען זיכער איצטערט מייע טריט.

זינגען מייע טריט.

מייע טריט.

טריט.

מאָרגן וועלן כמאַרעס קומען צו דעם יאָס:

דורשטיק טרינקען... כמאַרעס זיינען בלינד און זען ניט: —

אויף די רוקנס פון די כוואַליעס שוועבן מייע טריט.

שוועבן מייע טריט.

מאָרגן וועט אַ רעגן פאַלן ערגעץ אויף אַ וויסטן לאַנד —

קילער רעגן... רוישיקע טריט...

בליען וועט אַן ערד וואָס האָט נאָך קיינמאָל ניט געבליט —

ווילדע רויזן... ווייסע בליטן... בלעטער... בלומען...

מייע טריט...

ה. רויזנבלאט

זאָט פון פּאַשע, ווי אַ כּמאַדע ציט
צום זאָרף די סטאַדע ערעוו נאַכט:
אין דעם שווערן טראַמפלען פון די אַקסן —
מייע טריט.

אין דעם רוישן פון די קופּער־רויטע זאַנגען
אויף די פעלדער ערעוו שניט;
אין די בליצן־בלויע קלאַנגען
פון די סערפן —
מייע טריט,
מייע טריט.

אין דעם זיידענעם געזום פון זאַטער ב'ן,
וואָס זינגט און זויגט און זינגט
פון זילבער־בלויען בעז אַרום —
אַ פּרישער נאָכן פּרילינג־רעגן וואָרעם־שמעקעדיק צעבליט —
זינגען מייע טריט.
מייע טריט.

אין דעם פּלאַטערדיקן פּאַלן פון די געלע ווערבע בלעטער,
וואָס דער אַסין־שטורם העפקערדיק צעשיט
אויף אַלע וועגן פון דער ערד;
אין דעם וויינען פון די נאָדל־ביימער,
וועלכע האָבן אין דעם פּרילינג ניט געבליט —
וויינען וועלן מייע טריט.
מייע טריט.
טריט.

טריט.

טריט.

מאָהאַווע (*

מאָהאַווע!
וואָס האָסטו דיינע דורשט־פאַרברענטע ליפן קעגן הימל אָנגעשטעלט? —
עס גייען כמאָרעס אויף דער וועלט!
די כמאָרעס טראָגן פולע טייכן און די טייכן — פרישע קעלט.
מאָהאַווע, פרישע קעלט!
עס רעגנט אין די איינזאַמע סיעראַבערג, מאָהאַווע.
דער רעגן פאַלט ווי בלויע ריזן אויף ווייסע קעפּ.
דו הערסט ווי וואָסער־שטראָמען רוישן דורך די שטיינערנע רופן פון די בערג?
אַ טייך — אַ שוימיק־גרינלעך־וואָסער שלייער־שלעפּ
צעשאַטן שפּרייט זיך אויפן רוקן פון דעם טונקעלן טאַל.
דו הערסט מאָהאַווע? — —
אַ שאַטן פון אַ ווייטן ווידער־קאַל:
עס רעגנט אין די בערג!
עס רעגנט אין די בערג!
מאָהאַווע הער!
די בלויע סאַיקעס (* שרייען צו דעם ווינט.
די נאָדל־ביימער זינגען אונטערן רעגן־גוס.
די איינזאַמע קאיאטן וואָיען ווי פאַרליבטע הינט!
עס רעגנט אין די בערג מאָהאַווע,
עס רעגנט אין די בערג
און דו, מאָהאַווע, טוליעסט, דריקסט אומזיסט
די שמעכעדיקע קאַקטוסן צו דיינע גרויע, אויסגענאַגטע בריסט;
דו וויגסט אומנישט, מאָהאַווע אויסגעדאַווערטע יאַשוע־ביימער (* אין דייך שויס:
זיי שלומערן דעם שלאָפּ, וואָס גיסט פונאַנדער זיך אַריבער אַלע גרענעצן פון טויט...
אַט הער, מאָהאַווע, הער,
ווי דיינע דראַסלען־ראַצן, הונגער־יקע, וויינען אונטער דייך פאַרשטיינערטער הויט;
זיי וויינען, דיינע דראַסלען, מיט אַ שטום געוויין און גייען וויינענדיק אויס.

(* אַ גרויסע מידבאַך אין קאַליפּאָרניע.
(**)אַזוינע פויגל
(***)נידעריקע בוימער וואָס וואַקסן אין מידבאַך.

מאָהאַווע, זעסט?

אַ ווייסע זאַווערוכע וויכערט אין אַ קרייז,

אַ בליץ האָט אויפגעשמייכלט אויף דיין ווייסער באַק:

ער קוועלט, באַרג־וויסני קוועלט: —

דער דונער צווישן דייןע זילבערנע קופּאַלן, צאַמען שטאַלענע,

זיך צאַפּלט, ווי אַ קראַליק אין אַ זאַק...

באַרג־וויסני קוועלט, מאָהאַווע, קוועלט! —

עס שנייט, עס שנייט!

מאָהאַווע,

און כמאַרעס גייען אין דער וועלט.

איך זע דעם יאָם אין שטורמדיקע טעג, אין נעפּלדיקע נעכט.

דער יאָם פּאַלט אָן אויף שיפּן פּון דער וועלט,

צעפּליקט די זעגלען און צעברעכט

די מאַסטן אויף דער קני פּון שטורמווינט.

דער רויער אומגעצוימטער קויאַך איז שיי, איז וואונדערלעך, איז גערעכט

און איד, אַ שיף, וואָס גייט ווי אַלע שיפּן בלינד,

איך קוק דעם יאָם אין זיינע גרויע אויגן און איך האָב קיין מוירע ניט,

קיין מוירע ניט!

נאָך דו, מאָהאַווע, וואָרפסט אויף מיר אַן איימע אָן!

די שטומעניש אין דייןע גרויע ליפּן און ווי מאָרע־שכּוירע אויף דיין שטיינערדיק געזיכט

וועט זיך אַמאָל פּונאַנדערשרייען, וואולקאַניש, ווילד און אומגעריכט.

און הימלען וועלן זיך, ווי דעכער שטרויענע פּונאַנדערפּלאַמען איבער מיר,

און אונטער מייןע טריס — פּאַנאַנדערפּלאַצן וועט די ערד.

ווי סיפּלאַצט אַן אָנגעצויגענער געשוויר.

דו וואָרפסט אַן איימע אָן אויף מיר,

מאָהאַווע,

דו וואָרפסט אַן איימע אָן אויף מיר!

שלוימע שוואַרץ

באַלאַדע פון סעם טשינג לי

1

יאַקאַלאַמאַ, יאַקאַלאַמאַ,
אין דעם ווייטן אַריענט
צווישן בערג, שטיל און רואיק,
שטעטל מייע, שטעטל שיינע;
מיט גאַסן שמאַלע, מיט גאַסן קליינע,
מיט יונגע בוימער, אויסגעשטעלטע,
קאַרשן בוימער, ווייס צעבליטע
ווי ווייסע קאַלעס אונטער כופעס...
אונטער קלאַרע, בלויע הימלען,
אונטער זונען פריש צעשטראַלטע...

פאַרגיב מיר, יאַקאַלאַמאַ,
שטעטל מייע.
כיבן פון דיר אַנטלאַפן.

2

סיהאַבן מייע דאַרע הענט
יאַרן לאַנג טיף געגראַבן,
שווער געאַקערט סואניס פעלדער.
טיף געקראַכן אין די זומפן

שלויםע שוואַרץ

נאָד אַ רעגן, נאָד אַ שטורעם,
אויסצוגלייכן שטיינגלעך רייז.
ליב און טייער אָבגעהיט
סואניס שענסטן, גרעסטן גאָרטן;
וואו סיהאָבן רייענווייז מיט פראַכט
שיין געוואַקסן שענסטע בלומען:
נאַרציסן, רויזן, וויאלעטן,
בלומען פיל קאָלירטע.
אויסגעשריבענע פון ווייטע לענדער,
פון ווייטע אינזלען
געבראַכט.
אין דעם גאָרטן, אין דעם גרעסטן,
סואניס שענסטן, רייכסטן גאָרטן;
זענען פאַלמען בוימער,
ווי קינדער מיינע,
אונטער מיינע אויגן שיין געוואַקסן.

האָב איך מיינע יאָרן,
יאָרן יונגע
אין סואניס גאָרטן צעזייט:
אונטער בוימער,
אונטער קוסטעס,
אונטער בלומען,
אונטער גאָז.
סיהאָבן מיינע יאָרן,
יאָרן יונגע,
ניט געוואַקסן, ניט געבליט...
ווי געל שטערבלעכע בלעטלעך
פון ווינטן געהויבן,
פון רעגן געוואָשן,
פון זונען צעטרוקענט,
געפאַלן. —
זענען יאָרן, יאָרן מיינע
אין סואניס גאָרטן אין דעם שענסטן.
ווי געל שטערבלעכע בלעטלעך —
געלעגן.

שלויםע שוואַרץ

פאַרגיב מיר, יאַקאָלאַמאַ,
שטעטל חיינע.
כיבין פון דיר אַנטלאָפן.

3

סיהאַט מיין זון מיט פאַן פאַרויס,
מיט לידער נייע אויף די ליפן;
מיט פרייד און גלויבן אין יונגע הערצער —
מאַכנעס יונגע, מוטיק גרייטע
איבערן בריק זיי געפירט,
איבער בלאַטעס געמאַרשירט
צו דעם פּאַלאַץ אויפן באַרג —
וואו ס'הערשט לי סואו,
האַר איבער פעלד און וואַלד.

האַבן ווערטער פון זונס חויל,
פון יונגן חויל,
זיך געריסן און געפלוין
ווי יונגע פויגלעך אַקעגן זון.
ווערטער מוטיקע, ווערטער האַרציקע,
ווערטער פלאַחיקע, ווערטער היציקע;
ווערטער ווי רויטע סטענגעס
פון ווייטע שטעטלעך און דערפלעך
פון ווינסן געטראַגן.
ווערטער עמעסדיקע,
ווערטער מאַנענדיקע;
ווערטער בעסנדיקע
לוי און יושער פאַר די קנעכט
פאַר די ברידער, פאַר די שוועסטער
וואָס באַדן אין די זומפן
האַלב נאַקעט ביז אין גאַרסל
אויסגעבוֹיגענע, אויסגעמאַטערטע
אויף די פעלדער פון לי סואו.

4

פון סואַניס חויל ווי פון אַ קאַנאַן.
האַבן ווערטער אַפּגענוספּערט:
ווערטער הילכיקע, ווערטער דונערדיקע!

שְׁלוּימַע שׁוואַרץ

ווערטער גיפטיקע און שפּיזיקע,
בייסענדע און שאַרפע
זיך געצאַפלט און געשליידערט
ווי שוואַרצע מיזלעך אין סואַניס מויל...
און געשפיגן פול מיט כּוּיזעק,
פול מיט שפּאַט און גאַל
אין די יונגע, קלאַרע אויגן
אויף מאַכענס יונגע, מוטיק גרייטע.

מיטאַמאָל:

זיינען ווערטער געבליבן היינגען
אין לי סואַניס האַלדז,
ווי דערקוילעטע מיזלעך
ווען סיהאַט מיין זוניס שווערד
גלאַנציק שאַרף
טיף אין לי סואַניס ברוסט
געטראָפּן.

5

מאַכענס,

סואַנוס מאַכענס;
בייזע וועלף, צערייצטע הינט
מיט ציינער שאַרפע, מיט אויגן בלוטיקע —
אין די קעלערס ווילד געלאָפּן...
זיך געלאָזן אין די גריבער
אין די שפּייכלערס;
אויף די בוידעמס,
אין די ווינקלען.
אונטער בעטן ווילד געזוכט
יונגע הערצלעך, יונגע קעפלעך
זיי צעשניטן, זיי צעהאַנגען,
אין די גאַסן זיי געוואָרפּן.
פאַר די הינט פאַר די בייזע
פאַר די קראַען פאַר די שוואַרצע —

שלויע שווארץ

ווי די יארן מייע
אין לי סאָניס שענסטן גאַרטן...

פאַרגיב מיר, יאַקאָלאַמאַ,
שטעטל מייע.
כיבין פון דיר אַנטלאָפּן
אין גאַלדן לאַנד,
אין ווייטן לאַנד...

6

האַב איך מייע דאַרע הענט
אין וואַש מאַשינען איינגעשפּאַנט
טאָג נאָך טאָג,
נאַכט נאָך נאַכט,
נאָכאַנאַנד —
אין גאַלדן לאַנד,
אין פרעמדן לאַנד...

זשומען ווי די בינען,
באַגינען
נאָך באַגינען
מאָטאָרן פון וואַש מאַשינען,
שפינען
גרויע פאַרע איבער מיר,
איבער מייע טעג...
נאָכאַנאַנד —
אין ווייטן לאַנד,
אין פרעמדן לאַנד...
ביינאַכט,

שטיי איך מיזאָס פאַרטראַכט
אַן אַ העמד,
און פרעס
פיל־פאַרביקע, פרעמדע
העמדער;...
נאָכאַנאַנד —
אין ווייטן לאַנד,
אין פרעמדן לאַנד...

אין אַ שפּעטע שאַ...
(סיהאַט מיין טאָג קיין אָנפאַנג
און מיין נאַכט קיין סאַף.)
אויגן קלעפן זיך מיט שלאָף...
לייג איד זיך אין אַ ווינקל וואו —
אויף פרעמד געוועש
מיין שטילע רן.

קומסטו מיר צו כאַלעס...
יאַקאַלאַמאַ, יאַקאַלאַמאַ,
שטעטל מייןע, שטעטל שיינע,
פון דעם ווייטן אַריענט;
וואו עס בליען קאַרשן בוימער,
ווי יונגע קאַלעס אונטער כופּעס,
אונטער קלאַרע, בלויע הימלען,
אונטער זונען פריש צעשטראַלטע.

יאַקאַלאַמאַ, יאַקאַלאַמאַ.

דאָס ליד פון אויפגעוואַכטן

1

ווי יונגע טאַפּאַלן מייןע יאָרן.
שאַען, שאַען, שנעל געציילטע,
בלאַנקען טראַציק, אויסדערוויילטע.

טעג, ווי ביימער פון זון צעבליטע;
און נעכט, צעקושטע פון זילבערנעס טוי.
טראַג איד כאַלעס אין מייןע אויגן,
ווי שטערן פון הימלישן בלוי.

וואַקסן, וואַקסן יונגע טעג,
צעהוליען זיך אין מיר פאַרנאַכטן...
— שמיכלען לאַמפּן, פינקלען שטערן,
און אין מיר: דאָס ליד פון אויפגעוואַכטן!

זע ווי עס פלאַקערן פון דעכער רויטע שילדן,
טאָג נאָך טאָג, און ווערן ניט מיד;
הער ווי עס טופען און הילכן אין די גאַסן,
פול מיט אָנזאָג, יונגע טריט!

און וואו איך גיי — שעפע גוס.
פאַרשוואונדן איז מיין בלאַטער טרויער:

בין איך דרייטט און פול מיט פלאַקער,
ניט זיך לאַזן פון צווייפל פאַנגען,
ווייל קלאַרע, בלויע הימלען
האַבן זון און כאַלעם אויף מייע שויבן באַהאַנגען . . .

האַב איך אויפגעוואַכט מיט כאַלעם אין מייע אויגן,
מיט פרישקייט און יונגקייט אין מיין טראַט . . .
דערפאַר פליען לידער פון האַרצן אין פלאַטער
צו קרוינען נייעם מאַרגן אין בלויען פאַרטאָג.

וילט זיך שפּאַנען פערד,
און זיך לאַזן אין גאַלאַפּ!
זאָלן ווינטן שטיפעריש צעקודלען
די ברוינע האָר פון מיין יונגן קאַפּ . . .

זאָלן רעדער ווילד צערודערן
ברוקירטע גאַסן מיט שטיינערנעם קלאַנג!
זאָלן פערד פון געשפּאַן זיך רייסן,
ווי די שורעס פון אויפגעוואַכטן געזאַנג!

זאָלן פונקען פון צעהיצטע קלויען
צינדן שטילע פאַרנאַכטן,
און אויף וועגן ווייטע זאָל הילכן
דאָס ליד פון אויפגעוואַכטן! . . .

שלזימע שוואַרץ

דער מאָרגן זון אַנטקען

פון פרישקייט וועגן
דער מאָרגן זון אַנטקעגן,
בין איך אויף דער וועלט געקומען!

ניט מיט בלומען —
נאָר מיט באַקן צעפלאַמטע,
און טריט ניט געצאַמטע,

אויגן צוויי — ווי גליענדע קוילן.

אויפן וועג פון גליענדן זאַמד
נאָכאַנאַנד
מיט זון זיך געשפּילט,

און פאַראויס דערפּילט
ווי אין מיר מיין בענקשאַפט וואַכט;
באַטאַג,
באַנאַכט —

און ציט זיך ווי לעוואָנע־שיין
אויף ליכטיקע וועגן,
וואו מיין אומרו האָט צעבליט
אויף מיין ווייטן גאַנג —

ערשטע פרייד פון מיין ליד!

צאַרטן קלאַנג פון מיין געזאַנג
אויף מיין ווייטן גאַנג!

דאָס ליד פון מילך-מאַן

מיינע נעכט —
שוואַרצע בלעטער,
אַראָפּגעטרייסעלטע פון צווייגן,
אַין שטומען שווייגן,
שפרייטן סאַמעט־שלאָף אַויף מיינע שוויבן —
ס'הויבן
זיך אַויף, פון ווייסע געלעגערס,
פֿיבער־כאַלומעס, צוזאַמענגעפרעסטע,
דורך ווייסע גאַרדינען אַויף טורעמס
די העכסטע —
פון שטערן־געקרוינטע צעגליטע ראַקעטן
וואָס גלעטן
גרויען נעפל
אַויף גאַלדענע ווייזערס פון שטאַטישן זייגער...

2

שלאָגט אויס די שאַ —
בין איד דאָ
אינים קאַראַהאַד:
ראַד
און טראַט
סקריפן גרילציק איבער פוסטע גאַסן.
ווי אונטערגעשאַסענע פויגלען —
כאַלומעס מיינע באַזיגטע —
פון ווינטן צעוויגטע,
ראַנגלען זיך אין וואַקל פון צעהילכטע רעדער!

3

מיינע מאַרגנס —
גרויע פלעקן אַויף גרינע בוימער.
מיינע טרוימען ניט דערוואַכטע, דרימלען מידע
אַויף טיר און טויער;
סיטאַנצט מיין שאַטן הילכיק אַויף שטיגן הויכע
ביז צום העכסטן גאַרן.

שלויםע שוואַרץ

סיפיקלט מיר אַנטקעגן דורך די בלויע ספערן,
מאַרגענשטערן,
דורך טונקעלע קאַרידאָרן.
וויגט זיך שטום, מיט שווער געמיט,
טריט אויף טריט
בלאַסער צאַר; —
טאַנצן שאַטנס אויף קאַלטע ווענט,
פרעמד,
פאַרשעמט —
אין פּינצטערן קאַשמאַר...

4

מייע שאַען
אויסגעבלייכטע ווי די מילך
אין ווייסן וואָגן,
טראַגן
איינגעשפּאַנטן יאָך צום גאַלדענעם פּרימאַרגן

הויף צו הויף, טיר צו טיר, שפּאַנט
פּערד און אײַך — זאַלבענאַנד —
שאַטנס צוויי, שפּינען ליכטיקן באַגינען!

5

דורך זוניקע, צעשטראַלטע פענסטער
שפּיגלט אין לויטערקייט
שלאַף אויף צעוואַרעמטע בעטן.

נאַקעט לייב אין ווייסן בלענד
צעקושטע פון נאַכטיקע גלעטן —
האַלזן ווייסן כאַלעם מייעס...

שורעסווייז, ווי בליטן, ווייסע הענט
עפענען טירן
און צירן —
טרויער פון מײן האַרץ,
אויף זייערע געגרייטע טישן — — —

שלימק שווערץ

די באלאדע פון דריי ברידער

אויף די שלאַכן צו מאַקאוואַ צו דער שטאָט פון קלויסטער־גלאַקו,
קופער גאַלדענע קופאַלן — שפּיגלען זיך אין בלאַען לויטער;
וואו דאָס גליענדע זאַמד, לאַכט דער זון אַקעגן
און דער גרויער שטויב קושט די מידע טריט פון וואַגלער.
קייטלט זיך אַ וועג, אַ שמאַלער וועג, צום מיירעוו־ראַנד,
וואו יונגע סאַסנעס — נאַנעס הויך פאַרגאַפּטע, אומבאַרידטע
שטאַרן טראַציק צום כמאַרנעם הימל;
און אַלטע דעמבעס, ווי מידע מאַכנעס רייענווייז פאַרטיפּטע,
בליקן שטום אויף ברידער דריי וואָס האָבן זיך אין וועג געלאָזן.

קלאַגט דער אַלטער ברודער:

— טונקל איז מיין ליד פון דער גאַרער ווייט —
איך, דער אַלטער מאַן — אַ קינד אַמאָל געווען;
שוואַכער ווערט מיין גאַנג, איינוואַמער מיין וועג,
און שווער איז דער טראַגט וואָס פירט צום מיירעוו־ברעג
סיוועט די לעצטע שאַ מיט אַ שטילן ניגן
צום ריטס פון טרער אויף אייביק מיר פאַרוויגן...
פון מיין רוקן וועל איך מיינע זעכציק יאָר
צום שוואַרצן כאַלעם שיינקען...
צום שוואַרצן כאַלעם...

וויינט דער צווייטער ברודער:

אייביקע געפענטעטע — זיינען מיר,
— ביים ברעג פון צייט זיצן מיר
ווי עס פליסטערט אין אייביקן געדראַנג
דאָס ליד פון אונטערגאַנג...

שלויםע שווארץ

פארוואַגלטע, ווי טויבן פאַרבלאַנדזשעטע
אין כוּישעך פון דער נאַכט —
קומען בלינדע טרוימען
אויף דיינע אומרוֹוועגן...
סיהאַט דער רייץ מיך געטריבן
צו דער וועלט פון לויטער־קלאַנגען
שפּאַן איד מיט אַ קלאַלע —
פון אייגן צאַר געפאַנגען!

זינגט דער יונגער ברודער:

— אויף מיינע ליפן טראַג איד באַכע
צו דער וועלט פון שווייס און שעפע,
צום באַזון טאַג פון זאַנג און קאַרן
צו פאַבריקן אויף צענדליק גאַרן;
צו די פיס און שטייפע שטיוול —
(וואָס זוכן וועגן אין דער נאַכט...)
צו דער שטריק וואָס בינדן שטאַרקער
גרויען־צווייפל פון דעם מאַרגן!

גלאַקנקלאַנג!

עס רופט אין וועג!

זינגען צייטיק פון מיין אַקסל:

האַק,

שער,

דלאַט און האַמער!

שפּרינגען טריט צום רוף פון האַרן

וויגט זיך זון צום זאַנג פון קאַרן,

ברייטע שליאַכן, ברייטע טראַקטן

און מיין קאַרק פון זון געבאַקן.

מוסקלען האַרטע, הענט אין פיבער —

איז דער נייער וועג מיר ליבער!

שלוימע שניידער

מאָנטאָזומאַ

אין מיטן וועג אַ שיינקל שטייט, רוט מאָנטאָזומאַ לעבן דעם, דער רויטער וואַנדערער.
מיט אַ טעמפן טאָמאהאַק אין האַנט, און קאַפּ געבויענעם אַראָפּ, אָן מוט.
איבער אים — אַ דראַסל איינזאַם קרויזט. עד! געווען אַמאָל זיינען צייטן אויך אַנדערע
אין זיינע אינגערע טעג, מיט טאַנץ פון סקאַלפּ־מעטערס צעהוליעטע און בראַנקאַט
ווילד מיט הייסן בלוט.

געקלונגען אַנדערע האָבן לידער איבער די גאַלדענע סיעראַס, געזאַנגען
פון שוואַטיס, פרייע ווי דער ווינט, שטאַלצע „יומאַס“ און „מאָהאַוואַס“ קאַפּ פאַר
קיינעם ניט געבוירן;

און האָט אַ סוינע ווען אויף ערד באַוויזן זיך אויף זייערע מיט קריגערישע קלאַנגען —
איז ווי אַ בליץ פון הימל, פייל פון בויגן גלייך אין סוינעס האַרץ געפלוירן.

נאָר ניט וועקן אַלטע וואונדן וויל איך איצטער אין דיין האַרץ, אוי, אַלטער, גוטער,
מאָנטאָזומאַ!

דאָס ליד פון מיין פאַרגיין, אין האַרצן רוישט איצט שטאַרק ביי מיר, נאָר כּיהאַב דיך ניט
מיט וואָס צו טרייסטן. זינג איך איצט דאָס ליד צו דיר, אַ, שטאַלצער הויפט פון
שייוועס יומאַ,

דאָס ליד פון אויפגערוישטן ווייסן טרויער פון מיין באַגעגעניש מיט דיר שוין נאָך
דיין גלאַררייכן שניט.

פאַרשוואונדן איז דיין פאַלק אין קאַמף אין העלדישן, אין בראַוון; אין קאַמף פאַר
לעבן אַדער טויט.

דער רוף פון דיין ניצאָכן אין די וועלדער שאַלט מער ניט איבער פיינט פאַרלענדטן. —
געבליבן איז אָבער דיין נאָמען פאַרוועבט אין אייביקן כּאָלעם פון לאַנד, אין שטילן
לעגענדע־ברויט

און אים פאַרווישן — קאָן שוין קיינער מער ניט: ניט טראַט, ניט וואָרט מיט סאַם
פאַרבלענדטן.

פּויערן שווערע, מיט פרייד פון לעבן אויף פעלד גערעכטן —
פון אייערע הענט קוועלט אַרויס אייער גלויביקע פרייד.
לאַך איך מיט אייער פריידיק געלעכטער
און הער זיך צו צו אייערע רוישיקע רייד.

כּיהאָב שוין לאַנג מיט קיינעם ניט געטיילט מיין פרייד,
שוין לאַנג פאַר קיינעם ניט געלייענט קיין לידער;
איר, דאָרפישע לייט, וואָס טוט רוען אין שאַטן פון מיינע שטאַטישע רייד,
איר טראַגט די פרייד פון מיין ליד אין זיך אליין, אין אַלע גלידער.

דער הערבסט גענענט זיך צו מיינע טריט,
אויף די פעלדער שטילן איין די זומערדיקע לידער;
איבערפילט מיט גאַלד פון בליאונג צום רוישיקן שניט
טראַג איך ליכטיק מיין געזאַנג צו אייך, מיינע נאָענטע ברידער.

אונטער טונקעלע הימלען

(פראַגמענט)

I

כאַלעם אויף, כאַלעם מיר אויף דעם בלינדן כאַלעם פון דיין שוואַרצער ערד!
פאַרגרייט אין הויכן העלע הענגט אַ ליכטיקע נאָך די שווערד,
און ליכטיק וואַרט זי אויף דיין ריס זי זאָל ווערן דערהערט.
באַלד וועט אין כוּישעך פאַרזינקען פון שווערד דאָס געשאַנק,
אין די הויכן צעמאַלט שוין די נאַכט איר בלאַנק,
און בלינד פאַרגיין וועט אויך היינט פאַר מיר דיין ניט אויפגעראַשט געזאַנג.

II

און ווי די שאַרף פון אַ בליץ איבער אַ סטאַדע דערשראָקענע ווייסע שאַף,
אויף אַ פאַרשניטן פעלד אין אַ פאַרנאַכט, פאַר אַ הערבסטיק געוויטער,
פאַרציט דער טרויער זיין זיין ניגן איבערן בלינדן גויל פון מיין כאַלעם. —
קיינער וועט צו הילף אים מער ניט קומען אין די שטילע טיפן פון שוואַרצן שאַלעם,
און קיינער דאַרף ניט קומען מער — פון זיין האַרן האַט ווייטער היטער
דעם שוואַרצן רוף שוין אַרויסגעלאָזט און אַנשטיין באַלד וועט אין דער פינצטער
דער סאַף.

III

איצט איז נאָכט. צערונטן ליגט דיין טאָג טראָט
שוין פאַר מיר. איך וועל דיין קלאַנג שוין מער ניט הערן.
אויף וועגן, וואָס פירן אַרויס פון דער שטאָט,
צינדן פון ווייטן שוין ווידער זיך אָן פאַרפירערשע שטערן.

נאָר איך וועל דיין קלאַנג אין מיין האַרץ ניט פאַרשטומען.
אויף אַלע וועגן וועל איך וואַכן איבער דיין ליכטיקן ציטער.
מיין האַרץ האָט דיין כאַלעס אינגאַנצן פאַרנומען.
און זיין וועט ער מיר אין מיין וועג — מיין ליכטיקער היטער.

לויטער הענגען דייןע הימלען בייכעדיק אַראָפּ איבער פאַרבנרייכע הויכן,
קיינ שטורעם ברויזט ניט אויף אויף דיין איצט־דרימלנדיקן פייער;
פון באַרג, און יאַס, און גרינענדיקער ערד די בלויע רויכן
וועב שלעפּעריק און פויל דעם העלן כאַלעס פון דיין זון אין אָפענער וועלט אריין
אין פייער.

גאַלדיק־הויך פאַרוויגט דעם קאָפּ שפּאַרט אַרויף זיך צו דער זון
דאָס וואונדערלעך געוועב פון דייןע קרוינען; בערג און פאַליעס און ציפּרעסן;
אין ווייטן צעזונגען האַבן לידער איבער דער וועלט שוין לאַנג דערפון
דעם וואונדער — דאָס ליד פון דיין זוניקן כאַלעס איבער אַ גאַנץ יאָר מעסלעסן.

בלענדיק קישעפּן די רייכעס פון דיין פעפּער־בוים, צעצווייגטן ברייט,
אויסגעמישט מיט רייעך איידעלן פון גאַלדענעם אָפעלסין;
צו מוט און גלויבן וועקן שטאַלץ מאַדראַניס ליכטיקע צעשפּרייט
אין סאָד פון דיין זיידענעם וואונדער, וואָס איז אי בלוי, אי גרין.

שְׁלוּימַע שְׁנִידֶער

אויף דייע ערדן וואַקסט אַ ווילדער נאָך גרינער קאַקמוס און אַלעאַנדער,
בייאַנד מיט בלויע יאַקאַכאַנדער און בלוטיק־רויטע מיגרוימען;
און אין די זיעראַס ד נע -- קאָן רען טרעפן יאָך אַ לענטי וויטער ב! אַ רויטן טיי־וועט
אין וואַנדער
מיט ראַסט פון דירעס אין זיין גאַנג און לאַנג פאַרלאַשענע טרוימען.

און אין די שטעט -- אין אַטעס־רויש פון שטאַל און שטיין און פאַלשער
אויסגעפּוצטער זעט,
אַנטקעגן די אַפענע פעלדער מיט זוניקן שניט פון בלומען, מאַראַנצן און קאַרן,
וואַגלען וואַגלעך אַלערליי, אין העלן שטראַמיקן געדריי, מיט אַ נאָגדיק געבעט
אין האַרצן -- מידע וואַנדערער פון גאָר דער וועלט, מיט מידע, בייסנדיקע יאָרן.

פון אַלע שליאַכן געצויגן האָבן וואַגלער אַהער, צום בליץ פון קישעף אויף דייע ברעגן
מיט אַנגעצונדענעס, צעבליטן גאַלד און טרויער־גלאַנץ אין בלוט און אין די אויגן,
און האָבן די וועגן מיט אומרו פאַרפלאַנצט, געדעקט מיט די וועגן,
אין געווייבל פון זוניקן כאַלעס מיט אַ שטילן טרויער פאַרצויגן.

קלינגען אַנדערע איצט לידער און ווייטן וועגן דיר, אַ, זוניק לאַנד!
איינגעהילט אין דייע טרויער־ראַמען איבער די העלע סיכער פון בלענדיקן כאַלעס.
פאַר וועמען דיין בליץ געמיינט האָט גאַלד און זילבער קלאַנגען,
פאַר אַנדערע -- דער שטילער רוף צום בלינדן טהאַם פון שוואַרצן שאַלעס.

נאַטיצן

בען שאלעם

געב. 1894 אין ווילנע. דעב. אין שיקאגער וועלט — 1919. געדרוקט אין פ. א. ש. פרויהייט, פעדער, פראלעט. געדאנק, דאָס וואָרט, רעזאָנאַנס, יוגנט, אינווינעס, יונג־שוקאגע, שיקאגע און אידישע בלעטער. ביב. ש. ניגער — טאָג; בעל מחשבות — מאָרגן זשורנאַל־מאַמענט; מ. אַלגין — פרויהייט; דר. י. מ. זאַלקינד — לאַנדאַנער אַרבעטער פרוינט; קאַלמען מאַרמאַר — שיקאגער פאַרווערטס; א. ריינוויין — מאַראַנטער זשורנאַל; ל. מלאך — אַרגענטונער פרעסע; גראַבאַרד — ניו־אידיש.

פינטשע בערמאַן

געב. 1892 אין אַנטאַפּאל, פּאָלעסיע. געדרוקט אין פ. א. ש.; קונדס, פרוינד, פאַר־ווערטס, מערב, זונלאַנד און פּאַסיפּיק. וואוינט אין לאַסאַנגעלעס, קאַליפּ.

ה. גאַלדאָוסקי

געב. 1893 אין רעטשיצע, מינסקער גוב. דעב. 1918 אין קעמפער, זיך געדרוקט אין צייט, אויפגאַנג, זונלאַנד, פּראָל. געדאַנק, קאַליפּ. איד. שטימע, פּאַסיפּיק און אין יודיש. אין 1927 אַרויסגעגעבן אַ בוך לידער אין פרוירי לאַנד. וואוינט אין לאַס אַנגעלעס.

עמל גאַלדבערג

געב. 1887 אין ליטאַווסק, גראַדנער גוב. דעב. אין פרויהייט, 1926. געדרוקט אין קולטור, מערב, פּאַסיפּיק און אין קאַרמאַנס אַנטאַלאָגיע. איבערזעצט אַ פאַר קאַפיטלעך פון טאַגאַרעס גיטאַנדזשאַלי. וואוינט אין סאַנפּראַנציסקאָ, קאַליפּאָרניע. ביב. — א. גלאַנץ — טאָג; אַלעקסאַנדער — פרוינד; ל. מלאך אַרג. פרעסע.

באַרעך גאַלדאַרט

געב. 1898 אין האַראַדיטשטע, קיעווער גוב. דערצוויגן געוואָרן אין פּיאַטיגאָרע, קיעווער גוב. דעב. מיט אַ ליד אין אידישע וועלט, פּילאַדעלפּיע, פּאָ, 1916. געדרוקט אין טאַגעבלאַט, ווארהייט, פאַרווערטס, אַרבעטער פרעסע, טאָג, דאָס אידישע פּאָלק, איד. קעמפער, קונדס, פרויהייט (פּסעוו. ב. רויזקינד), שיק. אויסגאַבעס; דער איד־שער רעקאָרד, יוגנט, אינווינעס, יונג־שיקאגע (זמב.) און שיקאגע. רעדאַקטירט אַ וואַכנבלאַט — אידישער געשעפטסמאַן, שיקאגע 1928-1927. ביב. — ש. ניגער — טאָג; מ. אַלגין — פּרהייט; א. אלמי — קענידער אַלדער; דר. י. מ. זאַלקינד — לאַנדאַנער אַרבעטער פרוינט און קאַלמען מאַרמאַר אין שיקאגער פאַרווערטס.

נאָטיצן

איצט לערער אין אַרבעטער רינג שולע, מילוואַקיי, וויס.
ל. גאַרעליק

צוקופט, קעמפער, פ. א. ש., פון מענטש צו מענטש (מאָני לייבס זאַמלבוך), פּריוו־
הייט, האַמער, אינײַנעם, יונג־שיקאַגע, קולטור, שיקאַגע, ליט. בלעטער און קינ־
דער זשורנאַל.

אַרויסגעגעבן אַ בוך לידער — 1919, קליוולענד, אַהייאַ.
ביב. ש. ניגער — טאַג; בעל־מחשבות — מאָרגן זשורנאַל — מאַמענט; א. אלמי —
קענעדער אַדלער; א. גלאַנץ — טאַג; מי. אַלגין — פּריווהייט; ל. מלאַך — אַרגענ־
טונער פּרעסע; דר. י. מי. זאַלקינד — לאַנדאַנער אַרב. פּריווּט און א. ריינווײן —
טאַראַנטער זשורנאַל.

וואוינט אין שיקאַגע, אילל.

יהודע לייב דאַשעוויטקי (ילב"ו)

געב. 1טן מאַי, 1890, אין דאָרף מאַרעווקע, כּערסאַנער גוב. דעב. מיט אַ ליד אין
קונדס, 1917. געדרוקט אין קונדס, מאָרגן זשורנאַל, אַמעריקאַנער, אידישן אַר־
בעטער, וואַנגאַרד, פ. א. ש., צייט, טאַג, קעמפער, און אַלע פּועלי ציון פּאַרטיי
אַרגאַנען. איבערזעצט ווינסבורג א. פון שערואוד אַנדערסאָן (פ. א. ש.), אויך אי־
בערזעצט לידער פון רוסיש און ענגליש.
וואוינט איצט אין מילוואַקיי, וויס.

מאַטעס דייטש

געב. 1894 אין ראַקייטנע, קיעווער גוב. דעב. אין מאַנטרעאַלער וועג 1916 מיט
אַ דערציילונג — אַ גלגול פון האַנטויד־געדרוקט אין מאַגעבלאַט, פ. א. ש., אַמערי־
קאַנער, פּריווהייט, פּעדער, אונדזער בוך, דאָס וואָרט, שיקאַנער אויסגאַבעס; די
וועלט, דער אידישער רעקאָרד, אין נעבל (זאַמלבוך) רעזאַנאַנס, יוגנט, אינײַנעם,
יונג־שיקאַגע, (זמב.), און שיקאַגע.

געווען מיטערדאַקטער פון אינײַנעם, יונג־שיקאַגע (זמב.), און שיקאַגע.

איבערזעצט לידער פון קאַרל סאַנדבורג.

אַרויסגעבן מענדעלסאָנס אַראַטאַריע — אליהו אין אַ נייער ווערווע מיט אַ פּראָ־
לעטאַרישן אויסטייטש, צוזאַמען מיטן מוזיקער אַשער מאַנוסאַוויטש.

ביב. — ש. ניגער — טאַג; אַלגין — פּריווהייט; א. אלמי — קענעדער אַדלער;
בעל מחשבות — מאָרגן זשורנאַל און מאַמענט; דר. י. מי. זאַלקינד לאַנדאַנער אַר־
בעטער פּריווּט; קאַלמען מאַרמאַר — שיקאַנער פּאַרווערטס; א. גלאַנץ — טאַג;
אַלעקסאַנדער — פּריווּט; ל. מלאַך — אַרג. פּרעסע.

וואוינט אין שיקאַגע.

פעמי הערשפעלדי-פאָמעראַנין

געב. 1900 אין קאמעטאבראָד, וואָלין. דעב. אין יודישע וועלט — 1918. געדרוקט אין פעדער, קונדס, קינדער זשורנאל, פרוינד, האַמער, פרויהויט, שיקאַגער אויס" גאַבעס; און עבל, (זאַמלבוך) רעזאנאַנס, יונגט, יונג שיקאַגע (זאַמלבוך), קולטור, און אין קאַרמאַנס אַנטשלאַגניע.

אַרויסגעגעבן בייער: קאַרעלן — 1926; געקליבענע לידער — 1931. ביב. — ש. ניגער — טאַג, א. אלמי — קענדער אַדלער; אַלגין — פרויהויט; בעל מוחשבות — מאַרגן זשורנאַל; דר. י. מי. זאַלקינד — לאַנדאַנער אַרבעטער פרוינט; ש. ד. זינגער — שיקאַגע; א. ה. העלער און ל. מלאך. וואוינט אין שיקאַגע.

שיבע זויים

געב. 1889 אין קעלם, קאָוונער גוב. דעב. אין פ. א. ש. — 1923. געדרוקט אין פרויהויט, האַמער, אינזיגע, ליט. בלעטער, מערב, און קאַרמאַנס אַנטשלאַגניע. אַרויסגעגעבן אַ בוך לידער — אין גאַנג — 1932. ביב. אַ בייער — יודיש.

וואוינט אין לאַס ענגעלעס, קאַל.

מואַלקע פייבעקי-טוזמאַן

געב. 1894 אין דאַרף בייטשאַ, וואָלי. גוב. געדרוקט אין פ. א. ש. אויפקום, וואָך, קינדער זשורנאַל, ליט. בלעטער, פרוינד, צייט און אויפברויט. וואוינט אין מילוואַקי, וויס.

מ. פיקאָטיש

געב. 1894 אין פריבאַרסק, קיעווער גוב. געדרוקט אין פרויע אַרבעטער שטימע, נייע וועלט, קונדס, פרויהויט, ניו־אידיש, אויפגאַנג און שיקאַגע. אַרויסגעגעבן אַ בוך לידער; אויף גאַטס באַראַט. 1927. ביב. — מלך עפשטיין, פרויהויט; איטשע ליבמאַן.

ל. מאַמעס

1897-1929. געב. אין ביאַליסטאָק. געשטאַרבן אין לאַסאַנגעלעס. דעב. אין שיקאַגער וועלט-געדרוקט אין פ. א. ש. פרוינד, קונדס, נייע וועלט, צייט, פרויהויט, דאָס וואָרט, פעדער, ניו־אידיש, ביים פיוער, ביאַלאָסטאַקער שטימע, שריפטן, קינדער זשורנאַל, קינדערלאַנד און אין אַלע שיקאַגער אויסגאַבעס. אַרויסגעגעבן בייער: אַפּענע טויערן, מאַמענטן, דער ווייכער פרוינץ פון דער ווייסער פלאַג, סטודיאַ, בעמלברויט (ראַטע), און קאַראַהאַד.

ביב. ש. ניגער — טאַג; מי. אַלגין — פרויהויט; קאַלמען מאַרמאַר — שיקאַגער פאַרווערטס; א. אלמי — קענדער אַדלער; דר. י. מי. זאַלקינד — לאַנדאַנער אַרב. פרוינטש; מילער — פאַסיפיק; ה. רויזנבלאַט; ל. ש"ע — וואָך; א. ריינוויין — טאַראַנטער זשורנאַל; פּערעץ וויערניק — מאַרגן זשורנאַל; מאַטעס דייטש —

גאָטיצן

שיקאגע; א. עסעלין — פ. א. ש.; יצחק א. ראָנטש — פרויהויט; י. ל. קאלושינער
יחזקאל בראַנשטיין און א סך אַנדערע.

ל. מילער

געב. 1887 אין לאַנאוויץ, וואָלין. דעב. אין פ. א. ש., 1910; געדרוקט אין
קעמפער, גליוכהייט, קיבעצער, קונדס, פאָעזיע, דאָס וואָרט, אָנהויב, שריפטן, ביים
פיוער, פרויהויט, האַמער און אינײַנעם.

אַרויסגעגעבן אַ בוך לידער — אויף גאָטס וועלט — 1919.

רעדאַקטירט די אילוסטרירטע וואָכנבלאַט — קולטור — שיקאגע.

געמאַכט איבערזעצונגען פון וואָלט וויטמאַנס לידער

ביב. — זע זי. רייזענס לעקסיקאָן.

וואוינט אין דעטראַאיט, מיש.

אַלטער עסעלין

געב. 1889 אין טשערניגאָוו. דעב. אין קונדס 1919. געדרוקט אין פ. א. ש.;
פרויהויט, ניו־אידיש, דער פרוינט, נייע וועלט, דאָס וואָרט, הוינט, פעדער, אויפֿ־
קום, אַמעריקאַנער, מיר אַליין (קאָוונע), שיקאגע אױסגאַבעס; אינײַנעם, יונג־
שיקאגע (זאַמלונג); שיקאגע; קאַליפֿאָרניער אױסגאַבעס; מערב זונלאַנד.

געוואָונען ערשטן פרייז אין לידער קאָנטעסט — פרויהויט, 1925. קאָנטעסט האַ־
נאַראַר צוגעטראָגן פון דעם דיכטער יצחק אלחנן ראָנטש.

אַרויסגעגעבן אַ בוך לידער — קנױטן — 1927.

ביב. שאַכנע עפֿשטיין — פרויהויט; ש. ניגער — טאַג; מ. ל. ה. — וואָך; י. י.

סיגאַל — אויפקום; ה. רויזנבלאַט — קאַליפֿ. שטימע; דר. י. מ. זאַלקינד —

לאַנדאַנער אַרב. פרוינט; נח שטיינבערג — שיקאגע; א. ריינוויין — טאַראָנטער

זשורנאַל; ב. סמאָליאַר — קוריער; ל. מלאַך — בוּענאַס אײרעס פרעסע; מ. מעלאַמעד

— פיל. איד. וועלט; י. א. גינגאַלד — מיל. איד. שטימע; א. היימאַן — קאָוונער

מיר אַליין.

וואוינט אין מילוואַקי, וויס.

עזרא קאַרמאַן

געב. 1888 אין קיעוו. אָנגעהויבן שרייבן אין 1910 אין ש. גאַרעליקס אַלמאַנאַך.
זיך באַטייליקט מיט פובליציסטישע און זשורנאַליסטישע אַרבעטן אין פאַרשיידענע
אײראָפּעאישע און אַמעריקאַנער צײַטשריפטן. געדרוקט לידער אין מילגרוים,
פעדער, קולטור, אידיש, און אַנדערע צײַטשריפטן. אַרויסגעגעבן אַ בוך: ברענענדיקע
בריקן אין 1921; אַנטאַלאָגיע — אידישע דיכטערײַנס, 1928; אַ ביכל לידער —
שקיע, 1932.

ביב. — ש. ניגער, א. צײַטלין, (זע זי. רייזענס אַנטאַלאָגיע).

וואוינט אין דעטראַאיט, מיש.

בראַכע קודלי

געב. 1893 אין יאזעפאל, פאדאליער גוב. דעב אין פ. א. ש. 1924. געדרוקט אין האַמער, אינזינעם, מערב, זונלאַנד פאַסיפיק, פעדער, פרויהייט, צייט, ניו־ידיש און אין קאַרמאַנס אַנטלאַגניע. אַרויסגעגעבן אַ בוך לידער אוואָרן — 1931. ביב. א. פּאָזנער אין יודיש וואוינט אין לאַס אַנגעלעס, קאַליפּאָרניע.

איצנאָק עלבאַנאָן ראָנטיש

געב. אין 1899 אין קאַנין. דעב. אין קונדס. געדרוקט לידער אין: איד. רעקארד, איד. וועלט, יוגנט, יונג־שיקאַגע, אינזינעם, פּעדער, פ. א. ש., דאָס וואָרט, קינדער־לאַנד, קינדער זשורנאַל, פרויהייט און האַמער. ביב. קאַלושינער, יוקלאָן, מי. ווינאַגראַד, דר. י. מי. זאַלקינד.

ה. רויזנבלאַט

געב. אין 1878 אין רישאַשא, פּאָדאָליע. דעב. אין פּאַרווערטס 1900. געדרוקט אין כּמעט אַלע פּראָמינענטע זשורנאַלן און צייטונגען. רעי. דעטראַימער וואָכנבלאַט און מיטערדאָקטאָר פון פאַסיפיק. ביכער אַרויסגעגעבן: לידער און געדיכטע — 1915; אונטער גאָטס הימלען; בלויע פּלאַמען און הרודעס. איבערזעצט ענגאַר ע. פּאַוס די ראַב און אַסקאַר וויילדס די באַלאַדע פון רעדינגער טעפּיסע.

ביב. — זע ז. רויזענס לעקסיקאָן. וואוינט אין לאַס אַנגעלעס, קאַליפּאָרניע.

שלוּימע שוואַרץ

אַ פּאַנים כאַראַשעס אין דער אידישער דיכטונג. ער איז אינגאַנצן אַן אַמעריקאַנער פּראָדוקט.

געבוירן אין קאַבלין, לאַמוזשער גוב., רוסיש פּוילן. צו צוועלף יאָר אויסגעוואַנדערט קיין אַמעריקע אין 1919. פון אידישקייט האָט ער געוואוסט בלויז דאָס וואָס מע לערנט אין אַ ביידער. געענדיקט די פּאַלק און העכערע שולן אין 1924, נאָכדעם באַזוכט אָונטן אין אוניווערסיטעטישע קורסן קעדיי צו קריגן אַ סיסטעמאַטישע בילדונג אין דער ענגלישער פּאַעזיע און ליטעראַטור ביכלאַל.

זיין שפּראַך אין אידיש (ער שרייבט אויך אין ענגליש) איז לייכט, גראַציעז און יוגנטדיק. ער איז אונטערן איינפלוס פון דער נעץ-פּראַעטאַרישער דיכטונג.

זיינע הויפט מאַטיוון זיינען: שטאַט, סאַציאַלער פּלאַנטער און דער אינעולעכער ראַנגל פונם אָפּגעשטאַנענעם מענטש וואָס ציט זיך צום נייעם לעבן פון דער איצ־טיקער וועלט-באַנייאונג.

שלוּימע שוואַרץ פאַרדינט בעעמעס אַז מע זאָל זיך מיט אים פאַרינטערעסירן, שוין מיט דעם אַליין וואָס ער באַזיצט, אַן סאַפּעק, מער ווי בלוז פּיאַיקייטן אַנצושרייבן אַן אויסהעגאַלטן ליד.

מיר גלויבן אַז פון שלוּימע שוואַרצן קען מען זייער פיל דערוואַרטן. ערשטנס איז

נאטיצן

ער נאך א יונגער מענטש און, צווייטנס, האט ער טאקע שוין באוויזן קרעאטיוו צו איבערצייגן אונדז מיט זיין דיכטערישער אַבזערוואַציע, ווי, לעמאַשל, אין דער פּאָעמע סעם משינגלי און אינס ליד פון אויפגענוואַכטן.

נאַטירלעך, ער איז נאָך גלייאיק, היציק, וואַלטן מיר געזאָגט, אָבער אַזוי גיך זוי ער וועט זיך אַביסעלע אָפּקילן (ניט אויסקילן כּאַלילע) וועט ער ביישטייערן צו דער אידישער דיכטונג מיט אַ דעם קויעד פון זיין טאַלאַנט וואָס יעדער דיכטער טראַגט צו אין זיין רייפער צייט.

געבוירן איז שוואַרץ אין יאָר 1907. דעב. אין איד. זשורנאַל, טאַראַנטאַ, קאַנאַדע אין יאָר 1925. געד. אין אידישער זשורנאַל, די פעדער, שיקאַגע, קראַניקל, מריביון.

ביב. אברהם רייזען אין שיקאַגע; ש—ס אין מינסקער שטערן, נומער פינף, 1927. **שלוימע שניידער**

געב. 1897 אין דיניוויץ, פּאָד. גוב. דעב. מיט לידער אין ניואַנסן, מאַנטרעאַל, 1921. זיך געדרוקט אין קענ. אַדלער, טאַראַנטער איד. זשורנאַל, קאַנ. וואַכנבאַט, דער קוואַל, אויפקום, עפּאָכע, אַרבעט, קינ. זשורנאַל, אונדזער בוך, איד. פירער, גריניקע ביימעלער, חבר. צוזאַמען מיט י. י. סיגאַל אַרויסגעגעבן אין מאַנטרעאַל און שפּעטער אין טאַראַנטאַ די העפטן רויערד. איבערזעצט האַמסונג די ברכה פון דער ערד און קינדער פון צייט. געדרוקט אַ בוך פאַר קינדער שפּילערייען און עטלעכע קינדער איינאַקטערס. וואוינט אין לאָס אַנגעלעס.

מ. באַגדאַנסקי, **שלוימע בעלסקי און יאַנקעוו בראַדסקי** — לידער ניט געקענט באַקומען זייערע ביאָגראַפיעס און ביבליאָגראַפישע דאַטעס.

אינדעקס

1	באָזאָנסקי ח.
10	בעלסקי ש. י.
15	בען שאָלעס
35	בערמאַן פינטשע
37	בראָדסקי יאַנקעוו
41	גאַלדאָווסקי ה.
44	גאַלדבערג עטל
46	גאַלדהאַרט באָרעך
68	גאַרעליק ל.
72	דייטש מאַטעס
95	הערשפעלד־פּאָמעראַנץ פעסי
103	ווייס שיפרע
105	כיִיפּעץ־טוומאַן מאַלקע
111	טקאַטש ח.
120	מאַטעס ל.
129	מילער ל.
129	מילער ל.
137	עסעלין אַלטער
152	קאַרמאַן ע.
156	קודלי באָאָכע
158	ראָנטש י. א.
162	רוזנבלאַט ה.
176	שוואַרץ שלוימע
190	שניידער שלוימע

אילוסטראַציעס, רעפּראָדוקציעס; האַלצשניטן:

- אַרמין עמיל** — מילך פירער — 63
- טאָרעס געלער** — אינהאַלט בלאַט — 5ר; אויפן קיווער פון מוישע לייב האַלפּערן — 9ר; ניטאָ קיין צייט — 17; דרוי בעטלער — 121; אַהיים אויף שאַבעס — 171
- ציפּאָרין מיכל** — שאַרבלאַט " מיטוועסט־מיירעוו — 3ר; פּעדלער — 77; סעם טשינגלי — 181.
- שוואַרץ וו.** — רעפּראָדוקציע — 41